

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Giedrė ŠČIPOKIENĖ

**UAB „ARMITA“ VEIKLOS EKONOMINIO EFEKTYVUMO
VERTINIMAS IR PLĖTROS GALIMYBIŲ PAGRINDIMAS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2011

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Giedrė ŠČIPOKIENĖ

**UAB „ARMITA“ VEIKLOS EKONOMINIO EFEKTYVUMO
VERTINIMAS IR PLĖTROS GALIMYBIŲ PAGRINDIMAS**

Magistro darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika (04 S)

Aš, ... teigiu, kad magistro
studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu Ekonomikos studijų programos magistro
kvalifaciniam laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas

.....
(parašas)

Magistro darbo autorius

_____
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas

_____
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas

_____
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Giedrė Ščipokienė

UAB „Armita“ veiklos ekonominio efektyvumo vertinimas ir plėtros galimybių pagrindimas.

Magistro darbas.

Magistro darbo tikslas yra įvertinti UAB „Armita“ veiklos ekonominį efektyvumą bei, kaip galima įmonės plėtros galimybę, parengti ir įvertinti investicinį projektą. Darbo konceptualiojoje dalyje aptariami įvairių autorių teoriniai siūlymai veiklos ekonominio efektyvumo vertinimui atlikti bei plėtros galimybėms įgyvendinti. Analitinėje darbo dalyje išsamiai ištiriamas ir įvertinamas UAB „Armita“ veiklos ekonominis efektyvumas, o konstruktyviojoje dalyje, remiantis antros dalies rezultatais, kaip įmonės plėtros galimybė, rengiamas ir vertinamas investicinis projektas naujo padalinio steigimui.

SUMMARY

Giedrė Ščipokienė

The assessment of economic effectiveness and confirmation to possibilities of expansion for Armita ltd.

Master's work.

The main aim of this master's degree work is to assess economic effectiveness of Armita ltd., to formulate and estimate investment plan to confirm with possible expansion of enterprise. The discussion of various authors suggestions for economic effectiveness, it's estimation and implementation for possible expansion is in the conceptual part of this work. In the analytical part there is a thorough research/analysis of Armita ltd. economic effectiveness. In the constructive part, based on the results of second section, there is formulation and estimation of investment plan for establishment of new subdivision.

TURINYS

ĮVADAS	7
1. ĮMONIŲ VEIKLOS EKONOMINIO EFEKTYVUMO VERTINIMO IR PLĖTROS GALIMYBIŲ PAGRINDIMO TEORINIAI ASPEKTAI	11
1.1. Veiklos ekonominio efektyvumo reikšmė ir įvertinimas	11
1.1.1. Finansinės analizės esmė bei reikšmė veiklos efektyvumo vertinimo procese	12
1.1.2. Darbo išteklių, jų svarba ir įtaka įmonių veiklos efektyvumui	21
1.1.3. Ekonominių – statistinių rodiklių taikymas vertinant įmonių veiklos efektyvumą	23
1.2. Įmonės plėtros galimybės: nustatymas ir įvertinimas	25
1.2.1. Investicinio projekto esmė ir rengimas	25
1.2.2. Investicinio projekto efektyvumo vertinimas	27
1.2.3. Investicinio projekto rizikos vertinimas	30
2. UAB „Armita“ VEIKLOS EKONOMINIO EFEKTYVUMO VERTINIMAS	33
2.1. Trumpa įmonės veiklos charakteristika	33
2.2. UAB „Armita“ turto, nuosavybės ir pelno dinaminė ir struktūrinė analizė	34
2.2.1. Balanso dinaminė ir struktūrinė analizė	34
2.2.2. Pelno (nuostolio) ataskaitos dinaminė ir struktūrinė analizė	37
2.3. UAB „Armita“ ūkinės veiklos analizė naudojant santykinius – finansinius rodiklius	39
2.3.1. UAB „Armita“ pelningumo rodiklių analizė	39
2.3.2. UAB „Armita“ likvidumo ir mokumo rodiklių analizė	43
2.3.3. UAB „Armita“ finansų struktūros rodiklių analizė	45
2.3.4. UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodiklių analizė	48
2.3.5. Trumpalaikio ir ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumo analizė	51
2.3.6. UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumo ir turto pelningumo pokyčių lemiančių veiksnių analizė pagal Du Ponto ir L. Bernstein metodus	55
2.4. UAB „Armita“ finansinės būklės įvertinimas taikant E. Altmano ir A. Blanko modelius	57
2.5. UAB „Armita“ darbo išteklių ir išlaidų jiems analizė	59
2.6. UAB „Armita“ veiklos efektyvumo vertinimas taikant ekonominius – statistinius rodiklius	60
3. UAB „Armita“ PLĖTROS GALIMYBIŲ NUSTATYMAS IR PAGRINDIMAS	65
3.1. Investicinio projekto rengimas	65

3.2. Investicinio projekto efektyvumo vertinimas	68
3.3. Investicinio projekto rizikos vertinimas.....	71
3.4. UAB „Armita“ veiklos rodiklių įvertinimas po investicinės plėtos	74
IŠVADOS IR SIŪLYMAI	77
LITERATŪRA	80
PRIEDAI	84

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Finansinės analizės būdai ir metodai.....	14
2 lentelė. Santykinių rodiklių klasifikavimas.....	15
3 lentelė. Pelningumo rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos.....	16
4 lentelė. Mokumo ir likvidumo rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos.....	17
5 lentelė. Finansų struktūros rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos.....	18
6 lentelė. Veiklos efektyvumo rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos.....	19
7 lentelė. Finansinės būklės įvertinimas pagal E. Altman modelį.....	20
8 lentelė. Ekonominiai – statistiniai rodikliai.....	23
9 lentelė. Investicinio projekto efektyvumo vertinimo metodai.....	28
10 lentelė. UAB „Armita“ pelningumo rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu.....	39
11 lentelė. UAB „Armita“ mokumo ir likvidumo rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu.....	44
12 lentelė. UAB „Armita“ finansų struktūros rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu.....	46
13 lentelė. UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu.....	48
14 lentelė. UAB „Armita“ trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumo rodikliai 2006-2010 m.	51
15 lentelė. UAB „Armita“ ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumo rodikliai 2006-2010 m.....	53
16 lentelė. UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumas pagal L. Bernstein modelį.....	55
17 lentelė. UAB „Armita“ turto pelningumas pagal L. Bernstein modelį.....	56
18 lentelė. UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumas pagal Du Ponto metodą.....	56
19 lentelė. UAB „Armita“ bankroto tikimybė pagal E. Altman modelį.....	57
20 lentelė. UAB „Armita“ bankroto tikimybė pagal A. Blanko modelį.....	58
21 lentelė. Darbo išteklių kaita 2006-2010 m. laikotarpiu.....	59
22 lentelė. UAB „Armita“ ekonominių – statistinių rodiklių kaita 2006-2010 m. laikotarpiu.....	61
23 lentelė. UAB „Armita“ koreliacinės – regresinės analizės rodikliai.....	62
24 lentelė. Pagrindiniai investicinio projekto gamybinio finansinio plano rodikliai.....	66
25 lentelė. Investicinio projekto kapitalo struktūra.....	67
26 lentelė. Pinigų srautų ataskaitos straipsniai.....	68
27 lentelė. UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodiklių palyginimas.....	74

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Darbo našumo rodikliai pagal grupes.....	22
2 paveikslas. Bendroji projekto schema.....	26
3 paveikslas. Projekto rengimas.....	27
4 paveikslas. UAB „Armita“ turto pokyčiai 2006-2010 m. laikotarpiu.....	34
5 paveikslas. UAB „Armita“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų pokyčiai 2006-2010 m. laikotarpiu...36	
6 paveikslas. Pagrindinių UAB „Armita“ pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių kaita 2006-2010 m. laikotarpiu.....	37
7 paveikslas. UAB „Armita“ darbo išteklių pokyčiai 2006-2010 m. laikotarpiu.....	60
8 paveikslas. Priklausomybė tarp įmonės grynojo pelno ir išlaidų darbo užmokesčiui.....	63
9 paveikslas. Įmonės gaminių kainos sumažėjimo poveikis pelnui.....	71
10 paveikslas. Įmonės atskirų gaminių kainos sumažėjimo poveikis pelnui.....	72
11 paveikslas. Įmonės gamybinių pajėgumų mažėjimo poveikis pelnui.....	72
12 paveikslas. Įmonės gaminių realios pardavimų apimties mažėjimo poveikis pelnui.....	73

ĮVADAS

Temos aktualumas. Dabartinėmis intensyvios ir dinamiškos ekonomikos sąlygomis yra labai sudėtinga ne tik sukurti naują verslą ir įeiti į rinką, tačiau itin sunku ir išlaikyti jau turimą verslą ar jį plėtoti. Įmonė, siekianti pelningai veikti ir plėtoti savo veiklą, turi būti pranašesnė už kitas, nes tik pranašumų turinčiai įmonei pavyksta toliau sėkmingai konkuruoti rinkoje ir užimti vis didesnę jos dalį. Norint sėkmingai konkuruoti rinkoje būtina sugebėti tiksliai įvertinti įmonių - konkurenčių rezultatus ir galimybes, taip pat gerai suvokti savo įmonės būklę bei ateities perspektyvas. Tokiu atveju padeda įvairių ekonominių rodiklių supratimas bei teisingas jų įvertinimas ir suvokimas. Teoriškai egzistuoja daug įvairių ekonominių bei finansinių rodiklių, apibūdinančių įmonių veiklos efektyvumą, tačiau praktiškai tik nedaugelis įmonių atlieka savo veiklos rodiklių vertinimą, nesuvokdami jų svarbos bei teikiamos naudos ateities sprendimų priėmimui. Rinkos ekonomikos sąlygomis įmonių veikla yra nuolat kintanti bei neatsiejama nuo rizikos, tad siekiant efektyvios veiklos, įmonės turima ekonominė ir finansinė informacija turi būti nuolat analizuojama bei objektyviai vertinama. Veiklos tęstinumo ir konkurencingumo siekiančios įmonės, naudodamos įvairias analizės metodikas, turi nuolat analizuoti savo veiklos rezultatus. Teisingas esamos būklės įvertinimas padeda objektyviai įvertinti plėtros galimybes. Plėtros galimybės yra įmonės veiklos efektyvumo bei tęstinumo garantas. Įmonių plėtra dažniausiai suprantama kaip finansinių injekcijų – investicijų į įmonę vykdymas. Investicijos yra viena iš veiksmingiausių priemonių ekonominei krizei įveikti bei skatinti ekonomikos augimą. Verslo sektorius investicijas dažniausiai supranta kaip injekcijas į materialųjį turtą. Investicijos suteikia galimybę tobulinti gaminamus produktus, naudojamas technologijas ir pan., taip didinant ūkio konkurencingumą. Investicijos yra vienas iš svarbiausių veiksnių, turinčių įtakos įmonių finansinei būklei, veiklos plėtrai, tęstinumui bei konkurencingumui. Investicijų efektyvumą lemia tinkamai parengti investiciniai projektai. Pagrindinis įmonių veiklos efektyvumo garantas yra efektyvių investicinių sprendimų priėmimas bei jų įgyvendinimas.

Problema. Visų efektyviai veiklą vykdančių įmonių pagrindinis tikslas yra pelno maksimizavimas ir nuolatinė plėtra. Tačiau įmonės, siekiančios efektyviai vykdyti veiklą, dažnai susiduria su tokiomis problemomis, kaip nežinojimas nuo ko pradėti, kad veikla taptų efektyvesnė. Pastaruoju metu įvairių užsienio ir Lietuvos autorių moksliniuose darbuose vis dažniau analizuojama įmonių veikla, aptariami būdai veiklos analizei atlikti ir t.t. Tačiau mokslinių darbų, kaip kompleksiskai ištirti įmonių veiklos efektyvumą bei jį padidinti, yra ganėtinai nedaug. Dažniausiai autoriai pasirenka vieną sritį ir pateikia

tik tos srities metodikas, neaprėpdami visos įmonės veiklos. Ypatingai daug dėmesio įmonių finansinei veiklai bei jos analizei skyrė J. Mackevičius (2007, 2008, 2010), L. Juozaitienė (2007), V. Bagdžiūnienė (2005), E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė (2002) ir kt. autoriai, tačiau jų darbuose pagrinde tiriama finansinė įmonių veikla, mažai atsižvelgiant į ekonominius rodiklius, apibūdinančius veiklos efektyvumą. Pakankamai daug autorių moksliniuose darbuose išsamiai analizuoja investicinių projektų efektyvumo bei rizikos vertinimo procesą (Ališauskas, Kazlauskienė, 2005, Cibulskienė, Butkus, 2007, Kalvainis, 2007, Kaustelkienė, 2006, Tomaševič, 2010 ir kt.), tačiau pačio investicinio projekto rengimo metodiką aptaria nedaugelis. Investicinių projektų rengimas ir vertinimas yra sudėtingas procesas, kadangi teorijoje nėra parengtos universalios metodikos, kuri leistų praktiškai parengti investicinį projektą be didelių pastangų. Investicinio projekto ekonominiam vertinimui teikiama pirmenybė, nes tik ekonomiškai efektyvus projektas gali būti sėkmingai įgyvendintas ir atnešti laukiamos naudos. Taip pat didele problema išlieka pačių įmonių pasyvumas teorinius veiklos efektyvumo vertinimo modelius pritaikant praktiškai. Verslininkai retai išvelgia naudą išsamioje įmonės veiklos analizėje, nesuvokdami jos tikrosios paskirties ir teikiamos informacijos. Įmonės mažai dėmesio skiria veiklos efektyvumo vertinimui pasitelkiant įvairius ekonominius, finansinius rodiklius, taip padidindamos grėsmę savo finansiniam stabilumui. Įvairių ekonominių, finansinių, statistinių ir kt. rodiklių analizė turi būti taikoma praktiškai konkrečių įmonių veikloje, nes būtent šie rodikliai padeda nustatyti įmonės veiklos efektyvumą, įvertinti esamą padėtį bei ateities perspektyvas.

Taigi, **probleminiais magistro darbo klausimais** būtų galima laikyti šiuos: ar tiriama įmonė veiklą vykdo efektyviai? Kokios yra galimos tiriamos įmonės plėtros galimybės? Kaip keistusi tiriamos įmonės veiklos efektyvumas įgyvendinus plėtrą?

Šio darbo **tyrimo objektas** – veiklos ekonominio efektyvumo vertinimas ir plėtros galimybės. Tyrimo dalykas: UAB „Armita“ veiklos ekonominio efektyvumo rodiklių analizė ir plėtros galimybių parengimas bei įvertinimas.

Tyrimo tikslas – įvertinti UAB „Armita“ veiklos ekonominį efektyvumą bei, kaip galimą įmonės plėtros galimybę, parengti ir įvertinti investicinį projektą.

Šiam tikslui pasiekti keliami **uždaviniai**:

1) Apibūdinti įmonių veiklos ekonominio efektyvumo vertinimą bei jo svarbą įmonėms. Aptarti investicinio projekto, kaip įmonės plėtros galimybės, rengimą ir įvertinimą teoriniu aspektu;

2) Pasitelkiant įvairius ekonominius, finansinius, statistinius ir kt. metodus, įvertinti UAB „Armita“ vykdomos veiklos efektyvumą;

3) Kaip galima plėtros galimybę, parengti ir pagrįsti investicinį projektą įmonės nenaudojamo poligono efektyviam panaudojimui.

Tyrimui keliama **hipotezė**: tiriama įmonė veiklą vykdo efektyviai, tad ji gali vykdyti plėtrą investuojant į naujo padalinio steigimą, taip dar labiau padidindama veiklos efektyvumą.

Tyrimo bazė: metodologija, metodika, strategija. Konceptualiojoje darbo dalyje temai atskleisti buvo analizuojami įvairūs Lietuvos bei užsienio autorių moksliniai straipsniai, knygos, nagrinėjami autorių atlikti tyrimai. Išanalizavus mokslinę literatūrą išaiškėjo, kad vieningos nuomonės ir metodikos, kaip ištirti įmonių veiklos efektyvumą, nėra. Daugelis autorių įmonių veiklos ekonominį efektyvumą siūlo analizuoti pasinaudojant finansinės analizės metodika, nes ji, pasak autorių, teikia 80 proc. ekonominės informacijos apie įmonių veiklą. Kiti autoriai veiklos efektyvumą siūlo tirti pasitelkiant darbo našumo, produkcijos gamybos, ritmingumo, darbo laiko naudojimo ir kitų ekonominių rodiklių analizes. Daugelio autorių nuomone, įmonių plėtros galimybės yra neatsiejamoms nuo investicijų. Plėtra įmonėse dažniausiai vykdoma į jas investuojant. Pakankamai daug mokslinės literatūros yra investicijų efektyvumo vertinimo, rizikos vertinimo klausimais, tačiau konkrečią metodiką, kaip praktiškai parengti ir įvertinti investicinį projektą siekiant efektyvesnės įmonių veiklos, mokslininkai mažai tiria. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas įmonių veiklos efektyvumo ištyrimui bei to efektyvumo padidinimui vykdant plėtrą. Susisteminius visų analizuotų autorių mokslinius darbus nustatyta, kad veiklos ekonominiam efektyvumui ištirti tikslingiausia naudoti tiek finansinės analizės metodus, tiek įvairius ekonominius bei statistinius metodus. Išanalizavus įmonių veiklą ir gavus konkrečius rezultatus priimami sprendimai didinti veiklos efektyvumą vykdant plėtrą.

Parengus konceptualiąją dalį, įsigilinus į teorines veiklos ekonominio efektyvumo vertinimo bei plėtros galimybių subtilybes, pradėta rinkti informacija tyrimo analitinei daliai, t.y. iš UAB „Armita“ gauta kelių metų finansinė atskaitomybė, kuri buvo sisteminama, analizuojama, išskiriamos svarbiausios grandys ir reikalinga informacija, taip pat konsultuotasi su įmonės vadovybe, norint tiksliai suvokti įmonės veiklą ir technologijų procesą. Gauti tyrimo rezultatai kiekybiškai apdoroti, susisteminti ir interpretuoti magistro darbe.

Atliekant tyrimą, naudoti šie **tyrimo metodai**: mokslinės literatūros analizė, loginė analizė, sisteminimas, grupavimas, apklausa, apdorojimas, lyginimas, apibendrinimas, finansinės analizės metodai: santykinų rodiklių ir bankroto tikimybės analizė, dinaminių ir struktūrinių rodiklių analizė, statistinės analizės metodai: grandininių pakitimų metodas, koreliacinė – regresinė analizė ir kt., projekto efektyvumo rodiklių analizė, jautrumo analizė.

Tyrimo rezultatų naujumas, jų teorinis ir praktinis reikšmingumas. Magistro darbe pritaikyti įvairūs teoriniai autorių pateikti argumentai nagrinėjama tema bei atlikto konkretaus tyrimo analizė praplėtė teorinius aspektus įmonių veiklos ekonominio efektyvumo analizavimo ir plėtros galimybių pagrindimo klausimais, o atlikta veiklos ekonominio efektyvumo analizė identifikavo UAB „Armita“ veiklos efektyvumo valdymo problemas. Ištyrus įmonės veiklos efektyvumą, pateiktas pasiūlymas plėstis, investuojant į naujo padalinio steigimą. Tyrimo gauti rezultatai reikšmingi praktiniu požiūriu, kadangi tiriamojoje įmonėje per visus jos egzistavimo metus nebuvo atliktas joks kompleksinis vykdomos veiklos efektyvumo vertinimas. Taip pat itin reikšmingas plėtros galimybių nustatymas, rengimas bei įvertinimas, kadangi juo remiantis galima dar labiau padidinti įmonės veiklos efektyvumą. Atliktas tyrimas, tarpusavyje susiejant veiklos ekonominio efektyvumo analizę ir plėtros galimybes, naudingas ir kitoms, į panašią veiklą planuojančioms investuoti, įmonėms.

1. ĮMONIŲ VEIKLOS EKONOMINIO EFEKTYVUMO VERTINIMO IR PLĖTROS GALIMYBIŲ PAGRINDIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Veiklos ekonominio efektyvumo reikšmė ir įvertinimas

Konkurencinės rinkos sąlygomis kiekvienas verslas patiria tam tikrą riziką. Pirmiausia kiekvienas verslininkas ar organizacijos vadovas turi mokėti operatyviai įvertinti verslo tęstinumą, išteklių panaudojimo efektyvumą, išsiaiškinti teigiamus ir neigiamus veiksnius, galinčius lemti veiklos rezultata. Įmonės, siekdamos išsilaikyti konkurencingoje rinkoje ir užtikrinti savo veiklos tęstinumą turi nuolat analizuoti savo veiklos rezultatus, taikyti kuo tobulesnes veiklos analizės metodikas (Mackevičius, 2008). Ilgus metus veiklos sėkmės nustatymui naudojamas veiklos rezultatas – pelnas bei įmonių pelningumą atspindintys rodikliai. Tačiau šių rodiklių nepakanka vertinant veiklos efektyvumą, kadangi kelios įmonės gali būti vienodai pelningos, tačiau jų išteklių panaudojimo efektyvumas gali ženkliai skirtis: vienos įmonės gali išteklius naudoti racionaliai, kitos – ne. Išsamiai įmonių veiklos efektyvumo analizei atlikti prie dažniausiai naudojamų ir daug informacijos teikiančių finansinės analizės metodų reikia prijungti ir kitus – ekonominius, statistinius ir kt. – metodus. Įmonių veiklos analizė yra svarbi priemonė kontroliuoti, kaip vykdomos veiklos užduotys pagal kiekybinius ir kokybinius rodiklius, kaip naudojami materialiniai, finansiniai bei darbo ištekliai gamybos procese (Šakienė, Puleikienė, 2009).

Bendraja prasme, efektyvumas suprantamas kaip santykis tarp pagaminto produkto (paslaugos) ir tam sunaudotų išteklių. Plačiau efektyvumo sąvoką apibūdina J. Mackevičius ir D. Poškaitė (1998), kurių nuomone efektyvumas suprantamas kaip racionalus lėšų veiklos procese cirkuliavimas, kuris duoda teigiamą veiklos rezultata – greitą proceso ciklą, kurio metu sukuriama ne tik pelnas, bet ir pinigų srautas veiklos tęstinumui palaikyti. Įmonių veiklos išanalizavimas ir efektyvumo įvertinimas yra labai reikšmingas įmonėms, nes būtent šios analizės padeda įvertinti rizikingiausias bei pelningiausias sritis, taip pat objektyviai numatyti veiklos plėtros galimybes. Tačiau visiškai aiškios metodikos įmonių efektyvumo įvertinimui nėra: vieni autoriai efektyvumą vertina daugiausiai pasitelkdami finansinę analizę, kiti daug dėmesio skiria produkcijos gamybos, darbo našumo, imlumo, darbo užmokesčio ir kt. veiksnių išanalizavimui. Tad kiekvienas autorius individualiai pasirenka analizei taikytinus metodus.

1.1.1. Finansinės analizės esmė bei reikšmė veiklos efektyvumo vertinimo procese

Vis sparčiau plėtojantis rinkos ekonomikos santykiams, svarbų vaidmenį vaidina finansų mokslo žinios bei ūkio subjektų finansinės būklės įvertinimas. Įmonių veiklos efektyvumo vertinimui dažniausiai naudojami finansinės analizės metodai, kurių pagalba gaunama apie 80 proc. įmonės ekonominės informacijos. Norint plačiau susipažinti su įmonės finansine veikla ir įvertinti jos ateities perspektyvas pravartu pasinaudoti finansinės analizės teorinėmis žiniomis ir išanalizuoti dominančią įmonę įvairiais finansinės analizės metodais.

Pati finansinė analizė apibūdinama kaip procesas, kurio metu, taikant tam tikrus matematinius ir statistinius metodus, įmonės veiklos duomenis siekiama paversti naudinga informacija. Finansinė analizė yra viena svarbiausių įmonės veiklos vertinimo sričių, kurios pagrindas – įmonės apskaitos duomenys ir kuri naudojama kaip diagnostikos bei prognozavimo priemonė ateities finansiniams sprendimams priimti, kaip išankstinio žvalgymo priemonė investavimo objektams pasirinkti (Juozaitienė, 2007). J. Mackevičius (2007) finansinę veiklos analizę apibrėžia kaip visapusišką ir objektyvų įmonės finansinės būklės, veiklos rezultatų ir piniginių srautų tyrimą, siekiant padėti įmonės vadovybei pasiekti numatytus tikslus. Būtų galima išskirti tokius įmonių veiklos finansinius tikslus: įmonės gebėjimas laiku atsiskaityti su tiekėjais ir bankais, pelningos veiklos užtikrinimas, gamybos kaštų mažinimas, parduodamos produkcijos didėjimas, investicijų ir finansavimo programų įgyvendinimas, nuosavo kapitalo didėjimas (Andrijauskienė, 2004). Finansinė analizė turi padėti išsiaiškinti finansinius išteklius, kuriais įmonė gali disponuoti, plėtodama savo veiklą norima kryptimi (Šiaulių verslo inkubatorius, 2005). Analizė padeda įvertinti įmonės pasiekimus ir atskleisti jos darbo trūkumus, išsiaiškinti vidinius gamybos rezervus, padaryti teisingas išvadas, numatyti organizacines ir technines priemones ūkinei veiklai pagerinti (Urnėžius, 2004).

Įmonės, siekdamos išsilaikyti konkurencingoje rinkoje ir užtikrinti savo veiklos tęstinumą ir efektyvumą, turi nuolat analizuoti savo rezultatus, taikyti kuo tobulesnes veiklos analizės metodikas. Teisingas esamos būklės įvertinimas padeda gerokai objektyviau numatyti veiklos plėtros būdus ir galimybes – kaip vieną iš būtinų kiekvienos įmonės išlikimo ir plėtros sąlygų. B. Galinienė ir L. Mašalaitytė (2007) teigia, kad „finansinės analizės tikslas - nustatyti bendrą vertinamos įmonės „finansinę sveikatą“, įmonės silpnybes, galinčias turėti neigiamą įtaką jos veiklai ateityje ir apibrėžti stipriuosius įmonės veiklos rodiklius ir jų veiksmingo panaudojimo galimybes“. Plačiąja prasme finansinės analizės tikslas yra teikti objektyvią informaciją vartotojams, padėti įmonių vadovams

didinti veiklos efektyvumą (Mackevičius, Poškaitė, 1998). Finansinės analizės tyrimo objektas yra įmonių finansinė veikla ir jos rezultatai (Juozaitienė, 2007). Finansų analizės pagrindinis šaltinis – finansinės atskaitomybės ataskaitos ir finansų planai, kuriuose pateikiami apibendrinti finansiniai rodikliai (Bagdžiūnienė, 2005). Norint iširti įmonės finansinę veiklą dažniausiai yra pasitelkiamos tokios finansinės ataskaitos (Ališauskas, Karpavičius, Šeputienė, 2005, Gaidienė, 1998, Vainienė, 2005, Berman, Knight, 2006, Bagdžiūnienė, 2005, Juozaitienė, Staponkienė, 2006):

- pelno (nuostolių) ataskaita. Tai tokia ataskaita, kuri parodo atitinkamo laikotarpio įmonės pajamas ir išlaidas už parduotas prekes, paslaugas;
- pinigų srautų ataskaita. Tai įmonės finansinės atskaitomybės dalis, rodanti įmonės piniginių lėšų judėjimą;
- balansas. Tai tokia ataskaita, kurioje parodomas įmonės turtas, įsipareigojimai ir kapitalas tam tikru laiko momentu;
- kitos ataskaitos.

Prieš atliekant finansų analizę, reikia įsitikinti, ar jai pasirinktos ataskaitos sudarytos pagal tuos pačius apskaitos principus, nes negalima lyginti finansinių ataskaitų, kurios sudarytos laikantis skirtingų apskaitos principų (Bagdžiūnienė, 2005). Iš finansinių ataskaitų galima nustatyti įmonės mokumą, finansines galimybes, kiek lėšų bus galima panaudoti inovaciniams ir investiciniams projektams. Finansinės analizės organizavimą sudaro keletas etapų (Mackevičius, Poškaitė, 1998): analizės plano ir programos sudarymas; informacijos analizei rinkimas ir patikrinimas; analizuojamų rodiklių parinkimas ir skaičiavimas; rodiklių analizavimas ir palyginimas; rezultatų apibendrinimas, įforminimas ir nepanaudotų galimybių nurodymas; analizės rezultatų įgyvendinimo ir rekomenduojamų priemonių taikymo kontrolė. J. Mackevičiaus (2007) rekomenduojamas toks finansinės veiklos analizės turinys:

- finansinės ataskaitos – pagrindinis finansinės veiklos analizės šaltinis;
- finansinių santykinų rodiklių naudojimas;
- trumpalaikio mokumo ir apyvartinio kapitalo analizė;
- ilgalaikio mokumo ir finansinio sverto analizė;
- pelno analizė;
- pelningumo analizė;
- veiklos efektyvumo rodiklių analizė;
- kapitalo ir kapitalo rinkos analizė.

Norint teisingai ir visapusiškai atlikti veiklos finansinę analizę būtina pasitelkti įvairius finansinės analizės būdus bei metodus. Finansinės analizės būdai bei metodai įvairių autorių klasifikuojami nevienodai. Kadangi finansinės būklės rodiklių yra labai daug, finansų analizės teorijoje juos įprasta klasifikuoti į grupes. Rodiklių skirstymas į grupes palengvina jų nagrinėjimą. 1 lentelėje pateikiama keletas pavyzdžių, kaip skirtingi autoriai išskiria ir suskirsto metodus į skirtingas grupes.

1 lentelė

Finansinės analizės būdai ir metodai

Autorius	Skiriamos finansinės analizės būdų ir metodų grupės
E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2002); L. Juozaitienė (2007).	1) Loginiai (lyginimas, grupavimas ir kt.); 2) Ekonometriniai (regresinė-koreliacinė analizė, dispersinė analizė ir kt.); 3) Euristiniai (psichologiniai) (analogijos ir asociacijos, inversija, smegenų „šturmas“ ir kt.); 4) Grafiniai (diagramos, linijiniai grafikai ir kt.); 5) Specifiniai (finansinių koeficientų analizė, SWOT analizė ir kt.).
J. Mackevičius (2007).	1) Bendri ekonominiai (lyginimas, grupavimas, eliminavimas, skaidymas ir kt.); 2) Matematiniai (koreliacija, dinamikos eilutės, tiesinisi programavimas ir kt.); 3) Euristiniai (psichologiniai) (analogijos ir asociacijos, smegenų „šturmas“ ir kt.).

Šaltinis: Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. 2002. *Finansų analizė*. Kaunas: Technologija; Juozaitienė, L. 2007. *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.; Mackevičius, J. 2007. *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: TEV.

Informacija pateiktoje lentelėje atspindi, jog E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (2002) ir L. Juozaitienė (2007) finansinės analizės būdų bei metodų grupes skirsto vienodai, t.y. išskiria penkias vienodas jų grupes. J. Mackevičiaus (2007) būdų skirstymas skiriasi nuo prieš tai minėtų autorių skirstymo: jis išskiria tris finansinės analizės būdų grupes.

Norint nuosekliai ištirti įmonės veiklą bei jos efektyvumą nepakanka turėti jau minėtas finansines ataskaitas (balansą, pelno (nuostolio) ataskaitą ir kt.), o reikia apskaičiuoti rodiklius, kurie leistų sužinoti daug naudingos informacijos apie įmonės finansinę būklę. Galutinėse įmonės finansinėse ataskaitose yra daug indikatorių (rodiklių), nusakančių įmonės finansinę būklę. Ši informacija yra vertinga ne tik įmonės akcininkams bei kreditoriams, bet ir pačiam įmonės valdymui (Rutkauskas, Stankevičius, 2004). Finansinės analizės rodikliams apskaičiuoti dažniausiai pasitelkiamos tokios finansinės analizės rūšys (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2002):

- horizontalioji (dinamikos) analizė,
- vertikalioji (struktūros) analizė,
- santykinė analizė.

Analizuojant finansinių ataskaitų rodiklius dažniausiai atliekamos horizontalioji ir vertikalioji (dinamikos ir struktūros rodiklių) analizės rūšys. Finansinių ataskaitų horizontalioji analizė padeda

nustatyti rodiklių dinamiką absoliučiais dydžiais ir procentais bei nukrypimus nuo bazinių rodiklių, o vertikalioji analizė – tam tikro rodiklio dalį procentais tarp kitų visumos rodiklių. Horizontalioji (dinaminė) analizė atliekama tada, kai finansinių ataskaitų dydžiai lyginami su praėjusio laikotarpio duomenimis, o nukrypimas išreiškiamas absoliučiais arba santykiniais dydžiais. Ši analizė parodo finansinių rodiklių dinamiką, tačiau neišryškina priežasčių, dėl kurių įvyko rodiklių pakitimai. Vertikalioji (struktūrinė) analizė atliekama tada, kai kiekvienas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendroju baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas procentais. Atliekant keletą metų struktūrinę analizę galima nustatyti, kokios priežastys įtakojo rodiklių pakitimus.

Labai svarbu analizuojant įmonių veiklą apskaičiuoti santykinius rodiklius, t.y. atlikti santykinę analizę, kurią dar kitaip galima vadinti finansinių koeficientų analize. Koeficientai išreiškia finansinių ataskaitų bei kitos informacijos duomenų tarpusavio ryšius. Ekonominėje literatūroje pateikiami įvairūs santykinių – finansinių rodiklių pavadinimai, tačiau visi jie skirti įmonių veiklos efektyvumui įvertinti. Kaip žinia, santykinių rodiklių galima apskaičiuoti begales, tačiau būtina pasirinkti reikiamus rodiklius. Santykiniai rodikliai yra grupuojami į grupes, tačiau daugelis tiek užsienio (Brigham, Daves, Harrison, Haskins ir kt.), tiek Lietuvos (Buškevičiūtė, Juozaitienė, Kvedaraitė, Poškaitė ir kt.) autorių šiuos rodiklius grupuoja įvairiai (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

Santykinių rodiklių klasifikavimas

Autorius	Santykinių rodiklių grupės
A. Andrijauskienė (2004)	1) Pelningumo rodikliai; 2) Mokumo rodikliai; 3) Likvidumo rodikliai.
L. Juozaitienės (2007)	1) Pelningumo rodikliai; 2) Trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodikliai; 3) Veiklos efektyvumo rodikliai; 4) Kapitalo rinkos rodikliai.
K. Berman, J. Knight (2006)	1) Pelningumo rodikliai; 2) Likvidumo rodikliai; 3) Efektyvumo rodikliai.
J. Mackevičius (2007)	1) Mokumo (trumpalaikio ir ilgalaikio) rodikliai; 2) Pelningumo rodikliai; 3) Veiklos efektyvumo rodikliai; 4) Kapitalo rinkos rodikliai.
V. Rutkauskas, P. Stankevičius (2004)	1) Pelningumo rodikliai; 2) Likvidumo rodikliai; 3) Ilgalaikio mokumo rodikliai; 4) Veiklos efektyvumo rodikliai.

Šaltinis: Andrijauskienė, A. 2004. *Įmonių ekonomika*. Vilnius: Presvika; Berman, K., Knight, J. 2006. *Finansinė išmintis*. Vilnius: UAB „Verslo žinios“; Juozaitienė, L. 2007. *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.; Mackevičius, J. 2007. *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: TEV; Rutkauskas, V., Stankevičius, P. 2004. *Finansų analizė, valdymas ir prognozavimas*. Vilnius: VPU leidykla.

2 lentelėje pateikta informacija atspindi, kaip įvairūs autoriai klasifikuoja santykinius rodiklius. Pastebėta, kad pelningumo grupę išskiria visi autoriai, mokumą vieni tapatina su likvidumu, o kapitalo rinkos ir veiklos efektyvumo rodiklių grupes skiria tik keletas. Tačiau mokumo tapatinti su likvidumu nevertėtų, kadangi mokumas – tai įmonės sugebėjimas turimomis mokėjimo priemonėmis apmokėti ilgalaikius ir trumpalaikius įsipareigojimus (Mackevičius, 2007), o likvidumas – tai galimybė turtą ar vertybinius popierius greitai iškeisti į grynuosius pinigus (Vainienė, 2005). Apskaičiuoti santykiniai finansiniai rodikliai turi būti teisingai įvertinti. Kai kurie santykiniai rodikliai glaudžiai susiję, kinta priklausomai nuo kitų santykinų rodiklių, nes jiems daro įtaką tie patys veiksniai. Santykiniai rodikliai gali būti skaičiuojami dviem kryptimis: iš vienos konkrečios finansinės ataskaitos; iš dviejų ar kelių finansinių ataskaitų. Siekiant objektyviau ir išsčiau ištirti įmonės finansinę būklę, santykinius rodiklius būtina skaičiuoti remiantis visomis finansinėmis ataskaitomis. Kaip minėta anksčiau, santykiniai rodikliai vaidina itin didelį vaidmenį analizuojant įmonę iš finansinės pusės. Svarbu tiksliai žinoti rodiklių skaičiavimo metodikas, ką kiekvienas rodiklis reiškia ir parodo. 3 lentelėje pateikiami pagrindiniai pelningumo rodiklių apibūdinimai ir skaičiavimo metodikos.

3 lentelė

Pelningumo rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos

Rodiklis	Rodiklio apskaičiavimo metodika	Rodiklio turinys
Bendras pelningumas	Bendras pelnas/Pardavimai	Rodiklis rodo vieno pardavimo pajamų piniginio vieneto uždirbtą bendrąjį pelną. Juo vertinamas ryšys tarp esamos kainų politikos, veiklos sąnaudų ir prekių pardavimų apimties.
Pagrindinės veiklos pelningumas	Veiklos pelnas/Pardavimai	Rodiklis analizuoja įmonės sugebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudų formavimąsi.
Įprastinės veiklos pelningumas	Įprastinės veiklos pelnas/Pardavimai	Rodiklis apibūdina pardavimų pelningumą iki mokesčių išskaičiavimo ir naudojamas apskaičiuoti kitiems rodikliams.
Grynasis pelningumas	Grynasis pelnas/Pardavimai	Rodiklis rodo tikrąjį įmonės pelningumą, nes apskaičiuojamas įvertinus visas pajamas ir išlaidas.
Turto pelningumas	Grynasis pelnas/Visas turtas	Rodiklis atspindi investicijų į turtą efektyvumą, parodo, kaip įmonės vadovai sugeba juo disponuoti.
Veiklos rentabilumas	Pelnas prieš apmokestinimą/Sąnaudos	Rodiklis parodo, kiek sąnaudų tenka vienam pelno prieš apmokestinimą litui.
Nuosavo kapitalo grynas pelningumas	Grynasis pelnas/Nuosavas kapitalas	Rodiklis atvaizduoja nuosavo kapitalo sukurtą pelną ir parodo, kiek tenka pelno vienam investuotam litui.

Šaltinis: Anciuūtė, A., Misiūnas, A. 2006. *Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas*. Vilniaus universitetas; Mackevičius, J. 2007. *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: TEV; Mackevičius, J., Molienė, O., Poškaitė, D. 2008. *Bendrojo pardavimų pelningumo kompleksinės analizės metodika*; Poškaitė, D., Novikovas, M. 2006. *Pelningumo rodiklių naudojimas siekiant nustatyti sandorių tarp asocijuotų asmenų kainodarą*, Tamošaitienė, A., Juškevičienė, D., Kriščiukaitienė, I., Galnaitytė, A. 2010. *Ūkininkų ūkių verslo stabilumo vertinimas naudojant finansinės analizės santykinius rodiklius*. Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

Pelningumo rodikliai padeda investuotojui apsispręsti, į kurią įmonę jam geriau investuoti. Taip pat šie rodikliai padeda įvertinti įmonės gebėjimą uždirbti pelno (Berman, Knight, 2006). Kaip matyti iš rodiklių apskaičiavimo metodikos, pelningumo rodiklius rasti gana paprasta, tereikia pasitelkti pelno (nuostolio) ataskaitos rodiklius ir kelis balanso straipsnius.

Atliekant įmonės veiklos finansinę analizę ne mažiau svarbūs rodikliai – mokumo bei likvidumo rodikliai. Šie rodikliai parodo, kaip įmonė vykdo savo finansinius įsipareigojimus, kokia yra įmonės finansinė būklė. Pagrindiniai mokumo ir likvidumo rodikliai, jų skaičiavimo metodikos ir apibūdinimai pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė

Mokumo ir likvidumo rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos

Rodiklis	Rodiklio apskaičiavimo metodika	Rodiklio turinys
Bendrasis likvidumo koeficientas	Trumpalaikis turtas/Trumpalaikiai įsipareigojimai	Rodiklis rodo įmonės sugebėjimą trumpalaikėmis mokėjimo priemonėmis likviduoti trumpalaikius įsipareigojimus.
Mokumo koeficientas	Greitai realizuojamas trumpalaikis turtas /Trumpalaikiai įsipareigojimai	Rodo įmonės gebėjimą nedelsiant patenkinti skolintojų reikalavimus ir geriau įvertina jos mokumą.
Grynojo apyvartinio kapitalo koeficientas	Grynasis apyvartinis kapitalas/Turtas	Rodo, kiek vienam turto litui tenka grynojo apyvartinio kapitalo.
Grynasis apyvartinis kapitalas	Trumpalaikis turtas – trumpalaikiai įsipareigojimai	Rodo, kokia suma įmonės mokėjimo priemonės didesnės už trumpalaikius įsipareigojimus.

Šaltinis: Anciūtė, A., Misiūnas, A. 2006. *Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas*. Vilniaus universitetas; Andrijauskienė, A. 2004. *Įmonių ekonomika*. Vilnius: Presvika; Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansinė analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis; Tamošaitienė, A., Juškevičienė, D., Kriščiukaitienė, I., Galnaitytė, A. 2010. *Ūkininkų ūkių verslo stabilumo vertinimas naudojant finansinės analizės santykinius rodiklius*. Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

Likvidumas – vertybinių popierių ar materialinių vertybių pavertimo grynaisiais pinigais galimybė. Mokumas yra mokamasis pajėgumas, gebėjimas laiku apmokėti įsipareigojimus. Moki įmonė – tai galinti ir turinti iš ko mokėti įmonė (Andrijauskienė, 2004). Įmonės mokumu suinteresuoti ir kreditoriai, ir investuotojai, kurie, susipažinę su pelningumu, siekia įvertinti jos mokumą. Tarp jau minėtų mokumo ir pelningumo rodiklių egzistuoja ryšys. Galimos keturios situacijos, kuriose atsiduria bet kuri įmonė. Įmonė gali būti:

- I. pelninga ir moki – idealiausias variantas;
- II. pelninga ir nemoki;
- III. nepelninga ir moki;
- IV. nepelninga ir nemoki – blogiausias variantas.

Pirmasis (pelninga ir moki) variantas garantuoja įmonei veiklos tęstinumo ir plėtros galimybes, įmonė tampa patrauklia investuotojams. O visiškai priešingas pirmajam variantui yra ketvirtasis

(nepelninga ir nemoki) variantas, kurio atveju įmonė nebėgali tęsti savo veiklos ir jai grėsia bankrotas. Tarpiniai antrasis ir trečiasis variantai rodo, kad įmonėje yra problemų, kurioms reikia nedelsiant ieškoti sprendimų.

Įmonės ilgalaikę mokumo būklę atspindi finansų struktūros santykiniai rodikliai, kurie dar kitaip vadinami ilgalaikio mokumo, finansinio svėro, finansinio stabilumo, finansinio pastovumo rodikliais. Ši grupė rodiklių skaičiuojama siekiant parodyti įmonės finansavimo šaltinius, prognozuoti finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą. Jei nustatoma, kad įmonė ilgu laikotarpiu negali padengti įsipareigojimų, priimamas sprendimas įmonę likviduoti ar reorganizuoti. Pagrindiniai finansų struktūros (ilgalaikio mokumo) rodikliai ir jų apskaičiavimo metodikos pateikti 5 lentelėje.

5 lentelė

Finansų struktūros rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos

Rodiklis	Rodiklio apskaičiavimo metodika	Rodiklio turinys
Finansinės priklausomybės koeficientas	Skolintas kapitalas/Nuosavo kapitalo	Rodo įmonės skolų santykį su nuosavu kapitalu, t.y. kiek skolinto kapitalo tenka vienam nuosavo kapitalo litui.
Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas	Nuosavas kapitalas/ Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai	Rodo, kokią dalį nuosavo kapitalo ir skolų u-ima nuosavas kapitalas.
Įsiskolinimo koeficientas	Visi įsipareigojimai/Visas turtas	Rodiklis rodo, kokia dalis skolintų lėšų panaudojama formuojant įmonės turtą.
Ilgalaikio įsiskolinimo koeficientas	Ilgalaikiai įsipareigojimai/Turtas	Rodiklis rodo, kokia dalimi turtas sudarytas iš ilgalaikių įsipareigojimų.
Finansinio pastovumo koeficientas	Nuosavas kapitalas/Skolintas kapitalas	Tai įmonių bankroto indikatorius. Rodo, kokia dalimi vienas skolinto kapitalo litas padengiamas nuosavu kapitalu.

Šaltinis: Anciūtė, A., Misiūnas, A. 2006. *Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas*. Vilniaus universitetas; Andrijauskienė, A. 2004. *Įmonių ekonomika*. Vilnius: Presvika; Mackevičius, J., Poškaitė, D. 2000. *Finansinė analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis; Tamošaitienė, A., Juškevičienė, D., Kriščiukaitienė, I., Galnaitytė, A. 2010. *Ūkininkų ūkių verslo stabilumo vertinimas naudojant finansinės analizės santykinius rodiklius*. Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

Kai kurie autoriai (V. Rutkauskas, P. Stankevičius, J. Mackevičius ir kt.) prie pelningumo ir mokumo rodiklių grupių skiria ir veiklos efektyvumo rodiklių grupę, kaip svarbų finansinės analizės etapą. Šie rodikliai yra ypatingai svarbūs veiklos efektyvumo įvertinimo procese, nes jų pagalba įvertinamas įmonės turto panaudojimo efektyvumas, sąnaudų kontroliavimo efektyvumas ir pan. Kiekviena įmonė, siekdama išsilaikyti rinkoje, turi racionaliai ir efektyviai panaudoti savo materialinius, finansinius ir žmogiškuosius išteklius. 6 lentelėje pateikiami pagrindiniai veiklos efektyvumo rodikliai ir trumpi jų aprašymai.

Veiklos efektyvumo rodikliai, jų reikšmės ir skaičiavimo metodikos

Rodiklis	Rodiklio apskaičiavimo metodika	Rodiklio turinys
Administracinių išlaidų koeficientas	Veiklos sąnaudos/Pardavimai	Rodo veiklos sąnaudas, tenkančias vienam pardavimų litui.
Prekių apyvartumo koeficientas, dienomis	Atsargos/ (Pardavimai/365)	Parodo, kaip dažnai įmonėje atnaujinamos atsargos
Debitorinio išskolinimo apyvartumas, dienomis	Per vienerius metus gautinos sumos/(Pardavimai/365)	Rodo, kiek kartų per metus ar kas kiek dienų skolininkai vykdo savo skolinius įsipareigojimus.
Turto apyvartumas, kartais	Pardavimai/Turtas	Rodo, kas kiek laiko įmonėje atnaujinamas turtas.
Kreditorinio išskolinimo apyvartumas, dienomis	Per vienerius metus mokėtinos sumos/(Pardavimai/365)	Parodo, kas kiek dienų ar kiek kartų per metus įmonė grąžina savo skolas.
Nuosavo kapitalo apyvartumas, kartais	Pardavimai/Nuosavas kapitalas	Rodo, kiek vienam nuosavo kapitalo litui tenka apyvartos

Šaltinis: Anciūtė, A., Misiūnas, A. 2006. *Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas*. Vilniaus universitetas; Gronskas, V. 2005. *Ekonominė analizė*. Kaunas: Technologija; Mackevičius, J., Poškaitė, D. 2000. *Finansinė analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis; Juozaitienė, L. 2007. *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.

Efektyvumo rodikliai padeda įvertinti, ar veiksmingai valdomas tam tikras pagrindinis balanso turtas ir įsipareigojimai (Berman, Knight, 2006).

Apskaičiuoti pavieniai rodikliai yra menkaverčiai jeigu jie nėra lyginami su paskutinių keleto metų rodikliais, panašių tos pačios pramonės šakos įmonių rodikliais ar verslo plane numatytais rezultatais (Rutkauskas, Stankevičius, 2004). Taigi, apskaičiavus įvairius įmonės veiklos efektyvumą apibūdinančius finansinius rodiklius būtina juos su kuom nors palyginti.

Tiriant įmonių veiklą ir jos efektyvumą ateities perspektyvoms prognozuoti yra naudojami įvairūs statistiniai, ekonometriniai ir matematiniai modeliai. Įmonės veiklos perspektyvos ir tęstinumas rūpi ne tik pačiai įmonei, bet ir su ja susijusiems subjektams: bankams, investuotojams, akcininkams, tiekėjams ir kt. Įmonių bankrotai sukelia daug ekonominių ir socialinių problemų ne tik konkrečios įmonės, bet ir visos valstybės mastu (Mackevičius, 2010). Todėl labai svarbu, kad įmonė laiku pastebėtų grėšiantį pavojų ir greitai sureaguotų rasdama sprendimus problemoms išspręsti. Bankrutuojančių įmonių problemos skirstomos į ekonomines ir socialines. Prie ekonominių priskiriamos tokios problemos kaip gamybinio pajėgumo praradimas, susilpnėjęs bendras šalies ūkio konkurencingumas, nesumokėti mokesčiai ir pan. Prie socialinių priskiriamos tokios problemos kaip nedarbo augimas, bendro šalies gyventojų gyvenimo lygio kitimas ir pan. (Lileikienė, Kulyčienė, 2009). Pasak V. Bagdžiūnienės (2005), pagrindinės priežastys įmonei tapti bankrutuojančia yra bloga jos finansinio stabilumo būseną. Įmonių bankrotai yra vienas iš labiausiai paplitusių rinkos ekonomikos reiškinių. Įmonių vadovai turi nuolat ieškoti būdų ir priemonių bankrotams išvengti ir sėkmingos veiklos tęstinumui garantuoti. Tad

labai pravartu nuosekliai atlikti įmonės veiklos analizę, kadangi būtent ji gali parodyti silpnąsias sritis. Įmonių veiklos stabilumo nustatymas ir prognozavimas yra labai sudėtingas dalykas, tad būtina pasitelkti įvairias metodikas bankrotui nustatyti. Užsienio ekonomistų ir mokslininkų buvo sukurta įvairių modelių įmonės stabilumo būklei įvertinti (bankroto tikimybei nustatyti), tačiau pačiu efektyviausiu laikomas E. Altman modelis (Mackevičius, Poškaitė, 1998). E. Altman modelio yra keli variantai, kurie pritaikyti skirtingoms įmonėms, nekotiruojančioms arba kotiruojančioms akcijas vertybinių popierių biržoje. Toliau aptariamas E. Altman penkių rodiklių modelis, kuris taikomas akcijų nekotiruojančioms įmonėms. Rodiklių skaičiavimo metodikos pateiktos 7 lentelėje.

7 lentelė

Finansinės būklės įvertinimas pagal E. Altman modelį

Bankroto tikimybės nustatymo formulė	Rodiklių reikšmių nustatymas
$Z=0,717X1+0,847X2,+3,107X3+0,420X4+0,995X5$	X1=Apyvartinis kapitalas/Turtas
	X2=Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)/Turtas
	X3=Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą/Turtas
	X4=Nuosavas kapitalas/Įsipareigojimai
	X5=Pardavimo pajamos/Turtas

Šaltinis: Juozaitienė, L. 2007. *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla; Mackevičius, J., Poškaitė, D. 1998. *Finansinė analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis.

7 lentelėje pateikta, kaip E. Altman siūlo atlikti bankroto diagnostinę analizę. Bankroto tikimybė yra labai didelė, jei rasta Z reikšmė yra mažesnė už 1,23. Jei rasta reikšmė patenka į intervalą 1,23-2,90 – bankrotas įmanomas, o jei didesnė už 2,90, tai bankroto tikimybė įmonėje labai maža. Bankroto tikimybei nustatyti taip pat plačiai taikoma finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių analizė. Šios analizės metu stebimi straipsnių pokyčiai ir priimamos atitinkamos išvados.

Dar vienas įmonių bankroto grėsmės įvertinimo būdas yra A. Blanko sunkiai realizuotinių aktyvų metodas. Šiuo metodu yra nustatoma, koku būdu sunkiai realizuoti aktyvai yra finansuojami: nuosavomis ar skolintomis lėšomis. Jei įmonės nerealizuotinių aktyvų ir prekių, atsargų suma yra mažesnė nei nuosavo kapitalo suma, tuomet bankroto tikimybė yra labai maža. Jei įmonėje sunkiai realizuotinių aktyvų yra daugiau nei nuosavo kapitalo, bet mažiau nei nuosavo kapitalo ir ilgalaikių įsipareigojimų, tuomet bankrotas įmonėje yra galimas. O jei įmonėje sunkiai realizuoti aktyvai viršija nuosavo kapitalo ir visų įsipareigojimų sumą – bankroto tikimybė labai didelė.

Taigi, analizuojant įmones bei jų vykdomos veiklos efektyvumą galima naudoti įvairias analizės rūšis, tačiau patartina įmonę ištirti kuo išsamiau, pasitelkiant visas galimas metodikas. Tokiu atveju informacija bus daug naudingesnė ir patikimesnė. Atlikus finansinę analizę įmonėje, išaiškėja jos situacija, esama padėtis ir būklė, tad galima daryti tolimesnius sprendimus. Jei finansinės analizės

rezultatai teigiami, t.y. įmonė dirba pelningai ir neturi mokumo problemų, tai įmonė gali galvoti apie plėtrą ir toliau vystyti savo veiklą didindama veiklos efektyvumą.

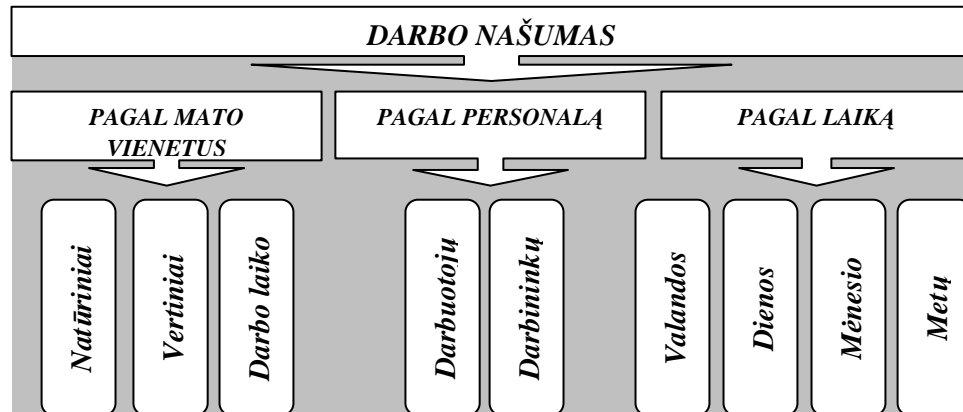
1.1.2. Darbo ištekliai, jų svarba ir įtaka įmonių veiklos efektyvumui

Ekonomikoje egzistuoja pagrindinių išteklių, lemiančių įmonių bei organizacijų veiklos rezultatus, skirstymas į tris grupes: gamtinius išteklius, kapitalą ir darbo išteklius. Daugeliui žmonių pagrindiniai ištekliai, tokie kaip kapitalas, asocijuojasi su realiais dalykais, tačiau itin didelę reikšmę ilgalaikiam ekonomikos augimui turi darbo ištekliai (Gižienė, Simanavičienė, 2009). Darbo jėga yra svarbi ekonominės veiklos ir plėtros sudėtinė dalis, kadangi vykstantys ekonominiai procesai pabrėžia inovacijas, pramonės augimą bei žinias, pagrįstas moksliniais tyrimais, o visa tai reikalauja daugiau sugebėjimų turinčių darbuotojų (Simanavičienė, Užkurytė, 2009). Įmonės darbuotojai – tai asmenys, dalyvaujantys įmonės veikloje ir savo fiziniais bei protiniais sugebėjimais prisidedantys prie numatytų tikslų įgyvendinimo. Būtent nuo darbuotojų darbo našumo, kvalifikacijos, atsakomybės ir kitų savybių priklauso įmonės finansinė būklė bei vykdomos veiklos efektyvumas.

Darbuotojų skaičius įmonėje nuolat kinta dėl daugelio priežasčių: dėl naujų technologijų, dėl naujų valdymo metodų, dėl darbo organizavimo tobulinimo ir pan. Darbuotojų sudėtis rodo, iš kokių darbuotojų grupių suformuotas visas įmonės personalas, o darbuotojų struktūra atspindi šių grupių dalį. Darbo (žmogiškieji) ištekliai turi būti vertinami ir efektyviai valdomi kaip ir kiti ištekliai (Rupeikienė, Viningienė ir kt., 2010). Nuo darbuotojų priklauso pagaminamos produkcijos apimtis, kokybė, taupus žaliavų ir medžiagų naudojimas, įrengimų priežiūra, darbų ritmingumas ir daug kitų dalykų. Kiekvienoje įmonėje yra neišvengiama darbuotojų kaita. Nors darbuotojų kaita yra natūralus procesas, tačiau vienoje įmonėje ji būna labai didelė, kitose darbuotojų skaičius būna gana pastovus.

Apibūdinant darbo išteklius ekonominiu aspektu, nustatomi jų panaudojimo efektyvumo kriterijai, sprendžiamos darbo išteklių kiekybinės ir kokybinės problemos, išskiriami ir apibrėžiami ryšiai tarp darbo išteklių ir vystymosi rodiklių (Simanavičienė, Užkurytė, 2009). Darbo išteklių panaudojimo efektyvumui nustatyti dažniausiai naudojamas darbo našumo rodiklis. Darbo našumas - konkretaus darbo produktyvumas. Darbo našumas matuojamas ekonominių gėrybių, sukurtų per laiko vienetą, kiekiu arba darbo laiku produkto vienetui pagaminti. Darbo našumo lygis yra svarbiausias visuomenės ekonominės pažangos rodiklis. Darbo našumas tiesiogiai priklauso nuo: 1) valdymo, darbo ir gamybos organizavimo lygio; 2) gamybos technikos ir technologijos lygio; 3) darbuotojų kvalifikacijos; 4) darbo

sąlygų; 5) darbo kolektyvo santykių problemų sprendimo ir kt. V. Tomaševič ir J. Mackevičius (2010) teigia, kad darbo našumui didelę tiesioginę įtaką daro materialinės investicijos. Darbo našumo lygį apibūdina įvairūs rodikliai, kuriuos galima suskirstyti į tris pagrindines grupes pagal tris požymius (žr. 1 pav.).

1 pav. Darbo našumo rodikliai pagal grupes

Šaltinis: Mackevičius, J. 2007. *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: TEV.

Įmonių darbo našumo įvertinimui nėra nustatyto vieno metodo, tačiau dažniausiai naudojama tokia darbo našumo apskaičiavimo formulė, kur darbo našumas išreiškiamas kaip bendrosios produkcijos ir dirbančių darbuotojų skaičiaus santykis:

$$\text{Darbo našumas} = \text{Bendroji pridėtinė vertė (pardavimai)} / \text{Dirbtų valandų skaičius (darbuotojų sk.)} \quad (1.1.)$$

Darbo našumas apibūdinamas kaip labai svarbus įmonės sėkmės rodiklis, kuris parodo gamybos efektyvumą: atliktas darbas yra lyginamas su gamybos veiksmų, reikalingų tam darbui atlikti, sąnaudomis (Mackevičius, 2007). Darbo našumo kitimo tempas apskaičiuojamas lyginant darbininko kelių laikotarpių darbo našumą. Kuo ilgesnis laikotarpis tiriamas, tuo tiksliau galima nustatyti darbo našumo tendencijas. Taip pat svarbus įmonės veiklos rodiklis yra darbo užmokesčio fondas. Nuo šio fondo sudarymo ir naudojimo priklauso darbuotojų darbo našumas, gamybos apimtis ir produkcijos kokybė bei kiti rodikliai. Todėl svarbu pasiekti, kad įmonėje darbo užmokesčio fondas padėtų kuo sparčiau didinti įmonės sukuriamos produkcijos kiekį, o jo paskirstymas darbuotojams skatintų juos efektyviau dirbti. Darbo užmokesčio fondo analizė turi didelę reikšmę, nes ji padeda nustatyti, ar racionaliai naudojamas darbo užmokesčio fondas įmonėje. Darbo užmokesčio fondą dažniausiai sudaro:

- pagrindinis darbuotojų darbo užmokestis;
- premijos, priedai, priemokos;
- privalomieji mokėjimai į socialinio draudimo fondą.

Darbo užmokesčio fondo, kaip ir kitų įmonės veiklos rodiklių, analizė veiksmingesnė, kuomet analizuojamas ilgas laikotarpis.

Taigi, darbo ištekliai yra itin svarbūs įmonės veikloje, kadangi būtent nuo jų priklauso įmonės produktyvumas, tad ir veiklos efektyvumas. Įmonėje, kurioje darbo našumas metams bėgant vis didėja, vis efektyviau panaudojami gamybiniai ištekliai bei bendras įmonės efektyvumo lygis auga.

1.1.3. *Ekonominių – statistinių rodiklių taikymas vertinant įmonių veiklos efektyvumą*

Siekiant išsamiai išanalizuoti įmonę bei jos vykdomos veiklos efektyvumą, prie finansinių rodiklių patartina apsklaičiuoti ir ekonominius – statistinius rodiklius. Ekonomikos teorijoje nėra tiksliai apibrėžta, kokius ekonominius – statistinius metodus reikia naudoti, siekinat ištirti įmonių veiklos efektyvumą. Ekonominių – statistinių metodų yra daug ir įvairių, tad kiekvienas autorius savo analizei pasirenka tokius metodus, kurie padėtų pasiekti individualaus tikslo. Egzistuoja ekonominių – statistinių rodiklių skirstymas į tiesioginės ir atvirkštinės formos įmonės veiklos efektyvumo rodiklius (žr. 8 lentelę).

8 lentelė

Ekonominiai – statistiniai rodikliai

Rodiklis	Rodiklio skaičiavimo metodika
<i>Tiesioginės formos ekonominiai - statistiniai rodikliai</i>	
Darbo produktyvumo lygis	Verslo rezultato kiekis/Darbuotojų skaičius
Pagrindinio kapitalo grąža	Verslo rezultato kiekis/Pagrindinio kapitalo vertė
Veiklos efektyvumo lygis	Verslo rezultatas/Gamybos veiksniai
<i>Atvirkštinės formos ekonominiai - statistiniai rodikliai</i>	
Darbo imlumas	Darbuotojų skaičius/Verslo rezultatas
Pagrindinio kapitalo imlumas	Pagrindinio kapitalo vertė/Verslo rezultatas
Apyvartinio kapitalo imlumas	Akcinis kapitalas/Verslo rezultatas

Šaltinis: Valkauskas, R. 1995. *Ūkio statistika: teorijos ir praktikos apybraižos*. Vilnius: Lietuvos banko informacijos ir statistikos departamento leidybos ir poligrafijos skyrius.

Tiesioginės formos ekonominių - statistinių rodiklių didėjimas rodo įmonių vykdomos veiklos ekonominio efektyvumo didėjimą, o atvirkštinės formos ekonominių – statistinių rodiklių didėjimas byloja, jog įmonės veikla vykdoma neefektyviai.

Reiškinų ryšių tyrimas taip pat yra svarbi empirinių tyrimų dalis. Visapusiška reiškinių analizė galima tik nustatius jų tarpusavio ryšius, t.y. išsiaiškinus faktorinius ir rezultatinus požymius. Faktoriniai požymiais vadinami tokie kintamieji, kurie lemia kitų požymių reikšmes, o rezultatiniais požymiais vadinami kintamieji, kurie priklauso nuo faktorių požymių (Bartosevičienė, 2003).

Reiškinių tarpusavio ryšius apibūdina tokie rodikliai kaip koreliacijos koeficientas, regresijos koeficientas, tiesinės regresijos lygtis ir kt. Taikant šiuos rodiklius galima nustatyti įmonės svarbių veiksnių tarpusavio ryšius, jų stiprumą bei glaudumą. Koreliacija atsako į klausimą, ar yra ryšys tarp tiriamų požymių, kokia jo kryptis ir stiprumas, o regresijos pagalba konkretizuojama ryšio forma (Bartosevičienė, Stukaitė, 2010). Koreliacinė – regresinė analizė pradedama apskaičiuojant koreliacijos koeficientus (r) tarp nagrinėjamų kintamųjų:

$$r = \frac{\overline{x_1 y_i} - \overline{x_1} \times \overline{y_i}}{\sigma_{x_1} \times \sigma_{y_i}} \quad (1.2)$$

$$\sigma_x^2 = \overline{x^2} - \overline{x}^2 \quad (1.3)$$

$$\sigma_y^2 = \overline{y^2} - \overline{y}^2 \quad (1.4)$$

Pateiktoje formulėje x ir y yra faktorinis ir rezultatinis kintamieji. Gautos koreliacijos koeficiento reikšmės gali kisti intervale nuo -1 iki 1. Jei gautas koreliacijos koeficientas yra teigiamas ir artimas 1 reikšmei, tuomet ryšys tarp tiriamų kintamųjų yra tiesioginis ir glaudus, kas reiškia, jog jei vienas kintamasis padidėtų, kitas taip pat kistų ta pačia linkme. O jei gautas koreliacijos koeficientas yra neigiamas, tuomet egzistuoja atvirkštinė priklausomybė – vienam kintamajam padidėjus, kitas sumažėja (Čekanavičius, Murauskas, 2006). Tačiau vien pagal koreliacijos koeficientą negalima daryti išvadų, kad tarp dviejų kintamųjų egzistuoja stochastinis ryšys. Stochastinis ryšys pasireiškia kaip priklausomybė tarp atsitiktinių dydžių taip, jog vieno dydžio pokytis veikia kito dydžio pasiskirstymą (Bartosevičienė, 2003). Tad reikia įvertinti rasto ryšio reikšmingumą. Reikšmingumui įvertinti naudojama imties statistika (t):

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} \quad (1.5)$$

Koreliacijos koeficiento reikšmingumui nustatyti, apskaičiuota t reikšmė lyginama su kritine reikšme, kuri surandama Stjudento skirstinio lentelėje. Jei apskaičiuota imties statistikos t reikšmė didesnė už kritinę t reikšmę iš Stjudento skirstinio, tai tarp tų kintamųjų egzistuojantis koreliacinis ryšys yra reikšmingas, ir atvirkščiai. Nustačius atsitiktinius kintamuosius, kurie turi stochastinį ryšį su rezultatinium kintamuoju, porinės regresinės analizės pagalba sudarinėjama tiesinė regresijos lygtis (Bartosevičienė, Vaitkevičius, Jančukienė, 2003). Tiesinės regresijos lygtis sudaroma:

$$y = a + bx \quad (1.6)$$

$$b = \frac{\overline{xy} - \bar{x} \times \bar{y}}{\overline{x^2} - \bar{x}^2} \quad (1.7)$$

$$a = \bar{y} - b\bar{x} \quad (1.8)$$

Naudojant regresijos lygtį yra apskaičiuojama, kaip keičiantis faktoriniam kintamajam keičiasi rezultatinis kintamasis, t.y. regresijos lygties koeficientas b parodo, keliais vienetais pasikeis rezultatinis požymis faktoriniam požymiui pakitus vienu matuojamuoju vienetu (Bartosevičienė, Vaitkevičius, Jančukienė, 2003).

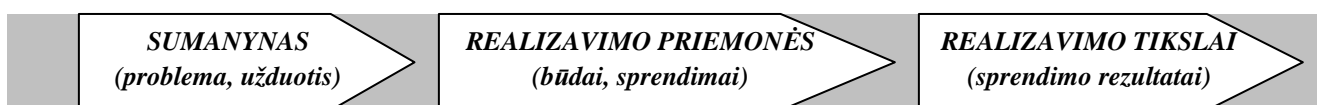
1.2. Įmonės plėtros galimybės: nustatymas ir įvertinimas

Daugelio įmonių, konkuruojančių rinkoje, pagrindinis tikslas yra pelnas. Tačiau įmonės vadovybė negali visą dėmesį sukcentruoti ties pelno gavimu, kadangi jos gaminama produkcija gali būti greitai išstumta iš rinkos tobulesnių produktų ar dėl kitų priežasčių. Įmonės sėkmė tiek vietinėje, tiek tarptautinėje rinkose priklauso nuo to, kaip ji sugeba identifikuoti konkrečios rinkos poreikius ir juos tenkinti. Siekdama įgyti konkurencinį pranašumą, įmonė turi pasirinkti jai tinkamą veiklos vystymo strategiją, kuri gali būti susijusi su produkcijos asortimento plėtimu, naujų gaminių, labiau atitinkančių vartotojų poreikius, kūrimu ir gamyba, gaminių kiekio didinimu, turimų išteklių panaudojimo efektyvumu, ar kitais veiksniais, didinančiais vykdomos veiklos efektyvumą. Visoms išvardintoms veiklos strategijoms įgyvendinti įmonei reikalingos investicijos. Investicijų įgyvendinimas yra svarbiausia sąlyga sprendžiant įmonės strateginius ir daug einamųjų plėtros ir efektyvios veiklos užtikrinimo uždavinių (Kalvainis, 2007). Kokį investicijų finansavimo būdą įmonė pasirinks, priklauso nuo įmonės finansinės būklės, investicinio projekto patrauklumo ir su juo susijusių įmonės veiklos perspektyvų. Plačiąja prasme investicijos suprantamos kaip pinigų atsisakymas šiandien su tikslu daugiau jų gauti ateityje (Tomaševič, Mackevičius, 2010). Šiuolaikinėje gamybos aplinkoje organizacijos veiklos efektyvumą galima gerokai padidinti investuojant į įmonės plėtrą. Įmonės plėtrai vykdyti dažniausiai prireikia investicinio projekto.

1.2.1. Investicinio projekto esmė ir rengimas

Projekto sąvoka tiek literatūroje, tiek praktikoje apibūdinama įvairiai: kaip laikina veikla, griežtai apribota tiksliais pradžios ir pabaigos momentais; kaip susitarimas, turintis tam tikrus tikslus; kaip

dokumentas, finansiškai, techniškai ir socialiai pagrindžiantis ateities tikslus ir kt. (Neverauskas, Stankevičius ir kt., 2006). Investicinis projektas Lietuvos Respublikos investicijų įstatyme apibūdinamas kaip „dokumentas, finansiškai (ekonomiškai), techniškai ir socialiai pagrindžiantis investavimo tikslus, įvertinantis investicijų gražą (komerciniams projektams) bei kitus efektyvumo rodiklius, nurodantis projektui įgyvendinti reikalingas lėšas bei finansavimo šaltinius“. Pasak R. Norvaišienės (2004), investicinis projektas yra svarbiausias dokumentas, pagrindžiantis kapitalo investavimo būtinumą, kuriame nuosekliai išdėstomos pagrindinės projekto charakteristikos ir finansiniai rodikliai, susiję su jo realizavimu. K. Ališauskas ir Ž. Kazlauskienė (2005) bendrąją projekto sąvoką atvaizduoja braižydami schemą (žr. 2 pav.).

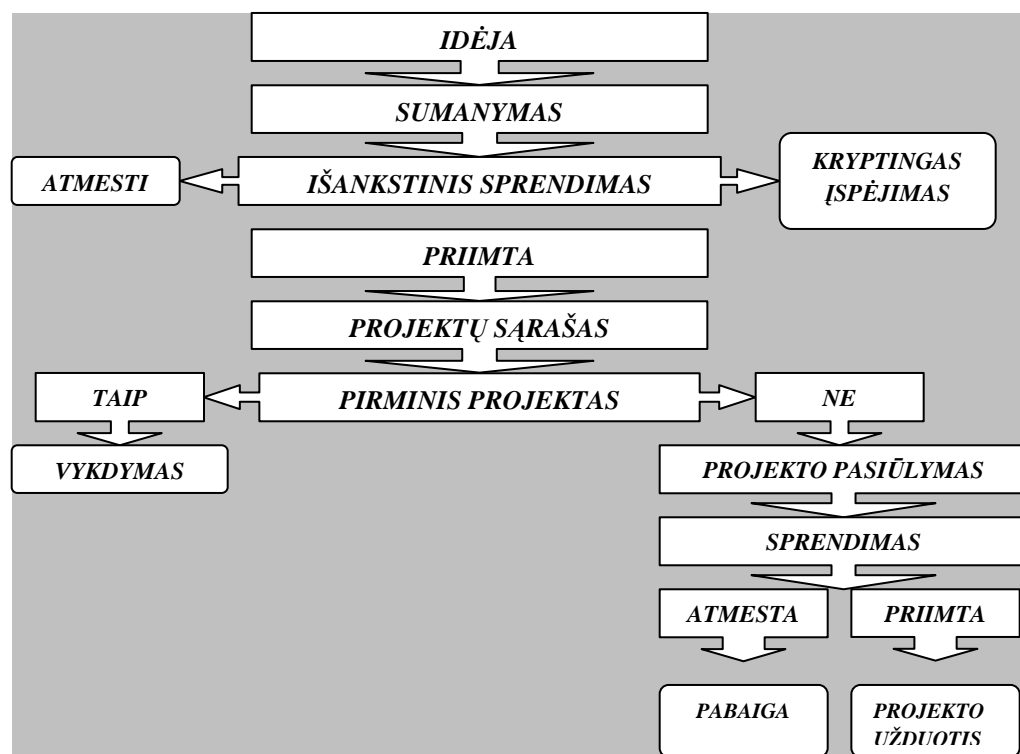

2 pav. Bendroji projekto schema

Šaltinis: Ališauskas, K., Kazlauskienė, Ž. 2005. *Investicinių projektų rengimas, valdymas ir vertinimas*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.

Investiciniai projektai yra kelių tipų. Būtų galima išskirti tokius pagrindinius investicinių projektų tipus (Norvaišienė, 2004): naujos įmonės kūrimo projektai; naujų gaminių ir įėjimo į naujas rinkas projektai; veiklos plėtimo projektai; efektyvumo didinimo projektai; gamybos modernizavimas; nusidėvėjusios, sugedusios įrangos atnaujinimo projektai ir kt. Projektinių tyrimų sėkmės garantas – gerai suvoktos projekto idėjos suderinamumas su ekonominių sąlygų sistema ir bendra šalies pramonės raida (Ališauskas, Kazlauskienė, 2005). Projektas turėtų būti detalai aprašytas, nurodant svarbiausius jo bruožus, suinteresuotąsias šalis ir jų dalyvavimo projekte priežastis.

Kiekvienai įmonei, nusprendusiai didinti veiklos efektyvumą vykdant plėtrą, iškyla klausimas: kaip rengiamas investicinis projektas. Skirtingi autoriai projekto rengimą apibūdina įvairiai, tačiau W. Lessel (2007) projekto rengimą išreiškia visiems suprantama schema (žr. 3 pav.).

3 pav. Projekto rengimas

Šaltinis: Lesser, W. 2007. *Projektų valdymas*. Vilnius: Alma litera.

Projekto rengimo procesas prasideda nuo projekto idėjos ir baigiasi tikslų planą turinčia jo užduotimi. Taigi, iš paveikslėlio matyti, kad projekto rengimas yra gana sudėtingas procesas ir jo imtis gali tik asmenys, susipažinę su investiciniais projektais ir jų rengimu. Investiciniui projektui realizuoti reikia parengti gamybinį finansinį planą, pinigų srautų ataskaitą bei įvertinti projekto efektyvumą ir riziką. Projekto vertinimo pasekoje ne tik priimamas sprendimas, ar įgyvendinti projektą ar ne, bet taip pat nustatomas įgyvendintinų investicijų eiliškumas pagal projekto prioritetus (Kalvainis, 2007).

1.2.2. Investicinio projekto efektyvumo vertinimas

Investuojant kapitalą būtina atlikti visapusišką investicijų efektyvumo vertinimą. Tam reikia surinkti informaciją, ją išanalizuoti ir apdoroti, ir nuspręsti, projektas priimtinas ar atmestinas (Girdzijauskas, 2005). Vienas svarbiausių etapų investicijų valdymo procese yra investicinių projektų efektyvumo vertinimas. Investicinių projektų, įgyvendinamų verslo sektoriuje, efektyvumas nusakomas ekonominiais, finansiniais, socialiniais, technologiniais ir kt. rodikliais (Tamošiūnienė, Šidlauskas, Trumpaitė, 2006). L. Juozaitienė (2007), R. Norvaišienė (2004) skiria dvi pagrindines investicinių

projektų efektyvumo vertinimo metodų grupes: statinius ir dinامينius metodus. Statiniams metodams priskiriama:

- investicijų atsipirkimo laikas;
- investuoto kapitalo grąža.

Dinaminiam efektyvumo vertinimo metodams priskiriama:

- modifikuotas investicijų atsipirkimo laikas;
- grynoji dabartinė vertė;
- pelningumo indeksas;
- vidinė grąžos norma;
- modifikuota vidinė grąžos norma.

Naudojant statinius metodus neįvertinama pinigų laiko vertė, o dinaminiai metodai šią vertę įvertina. Finansinė investicinio projekto analizė grindžiama projekto efektyvumo nustatymu, remiantis numatomais pinigų srautais (Kalvainis, 2007). Šie srautai rodo būsimas investicijas bei veiklos pajamas ir išlaidas (Ališauskas, Kazlauskienė, 2005). Vertinant projekto efektyvumą, dažniausiai naudojami grynieji veiklos pinigų srautai, kurie nepriklauso nuo finansavimo būdo – neįvertinamos išlaidos palūkanų mokėjimui, taip pat jų suma neišskaitoma iš apmokestinamojo pelno. Įvairūs autoriai investicinio projekto efektyvumo vertinimo metodus skirsto nevienodai (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

Investicinio projekto efektyvumo vertinimo metodai

Autorius	Investicinio projekto efektyvumo analizės metodai
S. Girdzijauskas (2005)	1) projekto vidutinio pelningumo; 2) atsipirkimo laiko; 3) vidinės pelno normos (IRR); 4) grynosios dabartinės vertės (NPV); 5) modifikuotos vidinės pelno normos (MIRR).
K. Ališauskas, Ž. Kazlauskienė (2005)	1) investicijų atsipirkimo laiko nustatymo; 2) dabartinės grynosios vertės nustatymo (NPV); 3) vidinės pelno normos nustatymo (IRR); 4) investicijų rentabilumo indekso nustatymo (PI).
B. Neverauskas, V. Stankevičius, V. Viliūnas, I. Černiūtė (2007)	1) atsipirkimo laikotarpis; 2) vidutinė pelno norma; 3) diskontuotus piniginius srautus; 4) vidinę pelno normą (IRR); 5) pelningumo indeksas (PI).
J. K. Staniškis, Ž. Stasiškienė, I. Kliopova (2004)	1) atsipirkimo trukmė; 2) dabartinė vertė; 3) vidinė pelno norma.
A. V. Rutkauskas, V. Damašienė (2002)	1) atsipirkimo laiko trukmė; 2) grynosios dabartinės vertės metodas; 3) vidinės grąžos normos metodas.

Šaltinis: Ališauskas, K., Kazlauskienė, Ž. 2005. *Investicinių projektų rengimas, valdymas ir vertinimas*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla; Girdzijauskas, S. 2005. *Finansinė analizė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla; Rutkauskas, A. V., Damašienė, V. 2002. *Finansų valdymas*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla; Staniškis, J. K., Stasiškienė, Ž., Kliopova, I. 2004. *Subalansuotos pramonės plėtros strategija: teorija ir praktika*. Kaunas: Technologija.

Kaip matyti iš lentelės duomenų, įvairūs autoriai išskiria nevienodą skaičių efektyvumo vertinimo metodų, tačiau pagrindiniai metodai dominuoja visuose skirstymuose: atsipirkimo laiko, grynosios dabartinės vertės (NPV), vidinės pelno normos (IRR). Darbe investicinio projekto efektyvumas vertinamas šiais metodais: grynosios dabartinės vertės, pelningumo, atsipirkimo laiko, vidinės ir modifikuotos gražos normos.

Grynoji dabartinė vertė (NPV) – skirtumas tarp pinigų dabartinės vertės įplaukų ir piniginių išlaidų. Grynosios dabartinės vertės rodiklis yra labai paplitęs ir vienas iš svarbiausių investicijų efektyvumo finansinio vertinimo kriterijų. Grynosios dabartinės vertės metodas grindžiamas grynosios dabartinės vertės sąvoka ir parodo, kiek suminės projekto įplaukos viršija sumines išmokas (Tomaševič, 2010). Rodiklio esmė – grynosios dabartinės vertės apskaičiavimas, iš diskontuotų iki investavimo pradžios momento pinigų įplaukų sumos atėmus diskontuotų iki to paties momento piniginių mokėjimų sumą (Cibulskienė, Butkus, 2007, Smalenskas, 2007). Jeigu gaunama grynoji dabartinė vertė yra didesnė už 0, tuomet projektas yra priimtinas, jei grynoji dabartinė vertė neigiama – projektas atmestinas, o jei grynoji dabartinė vertė lygi 0, tuomet projektas nei pelningas, nei nuostolingas (Dzikevičius, 2001).

Investicijų atsipirkimo laikotarpis – vienas iš dažniausiai taikomų rodiklių, analizuojant investicinius projektus. Atsipirkimo laikotarpis suprantamas kaip tam tikras periodas, per kurį grynojo pelno, diskontuoto investicijų projekto pabaigos momentui, suma lygi investicijų sumai (Dzikevičius, 2001). Atsipirkimo laikotarpis – tai laiko trukmė, per kurį nediskontuotos prognozuojamos įplaukos viršija nediskontuotą investicijų sumą. Tai metų, reikalingų kompensuoti statinėms investicijų išlaidoms, skaičius (Cibulskienė, Butkus, 2007, Norvaišienė, 2004). Kuo ilgesnis projekto atsipirkimo laikas, tuo didesnė investicinio projekto rizika (Kaustelkienė, 2006).

Vidinė pelno norma (IRR) yra vienas iš reikšmingiausių rodiklių, analizuojant projektų efektyvumą. Vidinė pelno norma suprantama kaip diskonto norma, kurios taikymas užtikrina laukiamų piniginių mokėjimų dabartinės vertės ir laukiamų piniginių įplaukų dabartinės vertės lygybę (Cibulskienė, Butkus, 2007, Purlys, Treigienė, 2006). Vidinę pelno normą investuotojas turi palyginti su projektui pasiskolintų finansinių išteklių kaina (kapitalo kaštais): jei vidinė pelno norma viršija kapitalo kaštus – projektas priimtinas, nei ne – projektas atmestinas, o jei vidinė pelno norma lygi

kapitalo kaštams, tuomet projektas nei pelningas nei nuostolingas (Dzikevičius, 2001). Vidinės pelno normos rodiklis apibūdina maksimaliai galimą santykinį išlaidų lygį. *Modifikuota vidinė gražos norma (MIRR)* – tai tokia diskonto norma, kuriai esant projekto investicijų esamoji vertė lygi jo galutinės vertės esamajai vertei.

Pelningumo indeksas (PI) parodo santykinį bet kurio projekto pelningumą arba esamąją pinigų srautų vertę, tenkančią esamam investicijų vienetui (Cibulskienė, Butkus, 2007, Norvaišienė, 2004, Valakevičius, 2001, Simanauskas, Šidlauskas, 2006). Jei pelningumo indeksas viršija 1 ribą, tuomet investicijos pelningos ir tokį projektą rekomenduojama įgyvendinti, jei pelningumo indeksas mažesnis už 1, tuomet projektas nuostolingas (Dzikevičius, 2001).

Investicinių projektų vertinimo metu gali būti naudojama ne tik finansinė investicinių projektų analizė, tačiau ir kiti metodai, tokie kaip ekspertinis vertinimas, kurio metu įvertinami papildomi veiksniai, kurie nebuvo įvertinti nei finansinėje, nei ekonominėje projekto vertinimo analizėje (Kalvainis, 2007). Tačiau nei vienas projekto efektyvumo vertinimo metodas negali garantuoti projekto sėkmės, tad sprendimą – investuoti ar ne – tenka priimti pačiam investuotojui. Tačiau projekto efektyvumo vertinimo metodų nauda yra didžiulė, nes būtent jie teikia labai daug informacijos sprendimo priėmėjui.

1.2.3. Investicinio projekto rizikos vertinimas

Investavimas yra vienas iš rizikingiausių finansinės veiklos sričių, nes būtent čia susiduriama su didžiausiu neapibrėžtumu (Kaustelkinė, 2006). Visi projektai planuojami ateičiai ir daugeliu atvejų orientuojasi į pasikeitimus, todėl jie neišvengiamai sąlygojami neapibrėžtumo ir rizikos. Projekto rizika - tai neapibrėžtumas, susijęs su galimybe projektą įgyvendinant pasireikšti nenumatytoms situacijoms ir su tuo susijusioms pasėkmėms atsirasti. K. Ališauskas, H. Karpavičius ir J. Šeputienė (2005) riziką apibrėžia kaip potencialią, kiekybiškai įvertinamą įvykių tikimybę ir nuostolių galimybę. Pasak R. Norvaišienės (2004), investicinio projekto rizika – tai projekto rezultatų nukrypimo nuo laukiamo rezultato galimybė. K. Ališauskas ir Ž. Kazlauskienė (2005) riziką supranta kaip neapsaugojimą, neužtikrintumą nuo nepalankios padėties bei padarinių atsiradimo, realizuojant projektą. D. Cibulskienė ir M. Butkus (2007) riziką apibūdina kaip neužtikrintumą, susijusį su nepalankių situacijų ir padarinių atsiradimu realizuojant projektą. Rizikos analizės tikslas – pateikti būtinus duomenis, kurie padėtų priimti sprendimus dėl dalyvavimo projekte, jo įgyvendinimo principų ir dėl veiklos metodų,

apsaugančių nuo galimų finansinių nuostolių, parinkimo. Investicijos naujovėms turi būti tiksliai įvertintos rizikos laipsniu. Rizika bus mažiausia, jeigu kompanija įvertins (Bargelis, 2002):

- turimus išteklius ir jų naudojimo racionalumą;
- savo varžovus ir rinkų galimybes;
- esamas technologijas ir jų galimybes;
- veiklos struktūros racionalumą;
- vadovavimo principų racionalumą visuose kompanijos lygiuose.

Įgyvendinant projekte riziką mažinančias priemones (draudimas, rizikos paskirstymas, papildomų išteklių sukaupimas ir kt.), pirmiausia reikia atlikti rizikos veiksnių analizę. Rizikos analizė yra planavimo funkcija, atliekama siekiant identifikuoti ir įvertinti rizikos elementus arba rizikos veiksnius, kurie gali paveikti projekto rezultata (Norvaišienė, 2004). Rizikos analizei atlikti taikomi tokie metodai (Ališauskas, Karpavičius, Šeputienė, 2005, Ališauskas, Kazlauskienė, 2005):

- jautrumo analizė;
- ribinių projekto parametrų reikšmių nustatymas;
- projekto parametrų koregavimas;
- sprendimų medžio sudarymas;
- formalizuotas neapibrėžtumo aprašymas, taikant scenarijų analizę, Monte Karlo metodą.

Praktikoje labiausiai paplitę tokie investicinių projektų rizikos vertinimo metodai kaip jautrumo analizė, lūžio taško analizė, scenarijų metodas ir kt. Darbe investicinio projekto rizika vertinama remiantis jautrumo analizės metodu, taip pat apibūdinant nenuostolingumo tašką. Jautrumo analizė yra vienas iš populiariausių investicijų rizikos vertinimo metodų (Dzikevičius, 2001). Jautrumo analizės tikslas – išryškinti svarbiausius veiksnius, galinčius turėti projektui daugiausia įtakos, ir patikrinti kiekvieno jų įtaką projekto rezultatams (Ališauskas, Kazlauskienė, 2005, Cibulskienė, Butkus, 2007). Jautrumo analizė, kaip viena iš kiekybinės analizės formų, atliekama remiantis jau prieš tai atliktais kokybinės analizės rezultatais. Jautrumo analizė turi tiksliai įvertinti, kaip pasikeis projekto efektyvumas pasikeitus vienam pradiniam parametru: kuo didesnė ši priklausomybė, tuo didesnė projekto realizacijos rizika (Neverauskas, Stankevičius ir kt., 2006). Jautrumo analizės atlikimo žingsniai (Cibulskienė, Butkus, 2007):

- parenkamas rodiklis, pagal kurį bus nustatinėjamas projekto jautrumas (NPV ir kt.);
- parenkami veiksniai, kurie gali įvairiai lemti pagrindinio rodiklio reikšmę (produkcijos kaina, sąnaudų kitimas ir t.t.);

➤ apskaičiuojamas pagrindinis rodiklis, jau pakitus parinktiems antrame žingsnyje veiksniams.

Įvertinus riziką jautrumo analizės metodu išaiškėja, kaip keisis pagrindinis rodiklis pasikeitus parinktiems jį lemiantiems veiksniams.

Apibendrinant būtų galima teigti, kad egzistuoja gana daug investicinio projekto efektyvumo ir rizikos vertinimo metodų, tad kiekvienam investicinio projekto rizikos vertintojui reikia pačiam pasirinkti, kokius metodus jis naudos ir kurie bus jo projektui efektyviausi ir naudingiausi.

2. UAB „Armita“ VEIKLOS EKONOMINIO EFEKTYVUMO VERTINIMAS

2.1. Trumpa įmonės veiklos charakteristika

UAB „Armita“ – Šiaulių regiono statybos pramonėje labai gerai žinoma įmonė. Kiekvienam statomam statybos objektui prireikia bendrovės gaminamų gaminių. Bendrovė jau 18 metų pelningai vykdo savo veiklą. Bendrovės akcijų paketą valdo trys akcininkai, kurių vienas valdo pagrindinę akcijų paketo dalį. Įmonė nuo pat įsteigimo vykdo gamybinę veiklą. Pagrindiniai jos gaminiai – tai gelžbetoniniai konteineriai atliekoms, stulpai bei gelžbetoniniai žiedai ir dangčiai. Šios bendrovės rinka yra sukoncentruota ties vienos specializacijos gaminiiais.

Kaip pagrindinį tikslą bendrovė išskiria – teikti rinkai kokybiškus gaminius, užtikrinti, kad klientų užsakymai būtų laiku ir kokybiškai vykdomi. Kiti bendrovės tikslai: gerinti gelžbetoninių gaminių kokybę, laikantis galiojančių standartų ir kokybės valdymo sistemos reikalavimų; diegti pažangias gamybinės technologijas, tobulinti technologinius procesus; kelti darbuotojų profesionalumą, tobulinti kokybės valdymo sistemą, didinti jos rezultatyvumą. Nuo įmonės įsteigimo visais metais buvo dirbama pelningai, tai reiškia, kad nei vienais metais įmonė nepatyrė nuostolio. Nuo bendrovės įkūrimo pagrindinė produkcija buvo gelžbetoniniai elektros stulpai, jie sudarė bendrovės gamybos pagrindą, tačiau keliais pastaraisiais metais pagrindinė gamyba sutelkta ties gelžbetoninių konteinerių gamyba. Iš jų ir gaunamos didžiausios pajamos. 2000-aisiais metais į gamybą buvo įdiegti nauji gaminiai – tai šulinio žiedai bei betoniniai vamzdžiai. Taip pat į gamybą įdiegtos įvairių rūšių sąramos.

Dabar pagrindinė įmonės veikla yra gelžbetoninių atramų ir kitų konstrukcijų gamyba, kurių pagrindiniai pirkėjai yra AB „Vakarų skirstomieji tinklai“ ir AB „Rytų skirstomieji tinklai“, taip pat UAB „Liumenas“ ir kt. Didžiąją dalį pajamų visuose pardavimuose sudaro gelžbetoninių konteinerių atliekoms gamyba. Bendrovės kitos gaminamos produkcijos sąrašą sudaro betoniniai ir gelžbetoniniai žiedai, valymo įrenginiai, armatūros tinklai, karkasai Šiaulių apskrities statyboms.

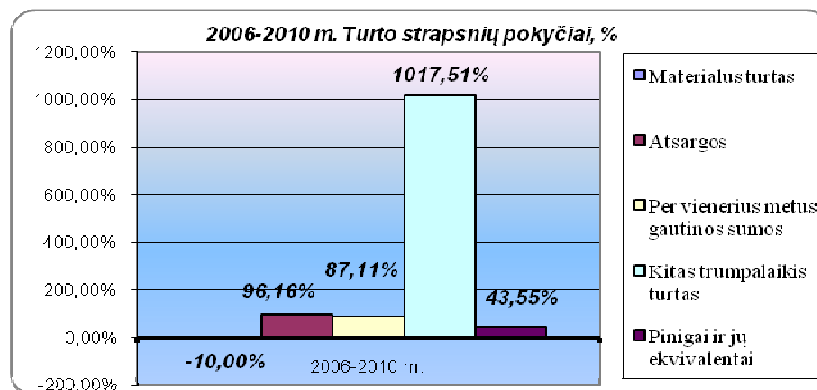
UAB „Armita“ buhalterinę apskaitą tvarko pagal dvejetainę sistemą, kas reikalauja daug buhalterijos žinių ir atsakomybės. Bendrovėje jau nuo pat įsteigimo dirba atsakinga finansininkė, kuri visais metais kruopščiai tvarko įmonės apskaitą. Kadangi ji dirba nuo pat įmonės įsteigimo, tai ji puikiai pažįsta ir yra išanalizavusi bendrovės finansinę būklę, tvarko visą apskaitą nuo pradinių dokumentų iki balanso.

2.2. UAB „Armita“ turto, nuosavybės ir pelno dinaminė ir struktūrinė analizė

Turint įmonės pagrindines finansines ataskaitas bei siekiant įvertinti jos veiklos efektyvumą, naudinga yra atlikti dinamikos ir struktūros rodiklių analizę, dar kitaip vadinamą horizontalią ir vertikalią analizę, kurios padeda nustatyti rodiklių dinامينius pokyčius ir tam tikro rodiklio dalį visumoje.

2.2.1. Balanso dinaminė ir struktūrinė analizė

Analizuojant UAB „Armita“ balanso pokyčius 2006-2010 m. laikotarpiu nustatyta, kad įmonės turtas per šį laikotarpį išaugo 67,74 proc. Iki 2008 m. bendrovės turtas augo panašiais tempais: palyginus 2007 m. su 2006 m. – turtas išaugo 33,29 proc., o 2008 m. palyginus su 2007 m. – turtas padidėjo 33,80 proc. Tačiau turto augimo tempus pristabdė nuo 2009 m. pradėjęs mažėti įmonės turtas, t.y. 2009 m. turtas sumažėjo 2,51 proc. lyginant su 2008 m., o 2010 m. turtas sumažėjo 3,53 proc. lyginant su 2009 m. Nors ir paskutiniiais dviem metais turtas įmonėje mažėjo, tačiau viso analizuojamo laikotarpio aspektu įmonės turtas augo, nes jo mažėjimo tempai buvo kur kas lėtesni nei ankstesnių metų augimo tempai. Visu tiriamuoju laikotarpiu įmonės turtas vidutiniškai buvo apie 2,5 mln. Tai, kad bendrovės turtas metams bėgant kito, lėmė trumpalaikio ir ilgalaikio turto pokyčiai. Įmonės ilgalaikis turtas per tiriamus metus sumažėjo 10 proc., o tokį jo mažėjimą lėmė materialaus turto mažėjimas (žr. 4 pav.). Iš įmonės aiškinamojo rašto žinoma, kad 2010 m. įmonė pardavė seniai nenaudojamą šaligatvio plytelių gamybos liniją, todėl ir buvo stebimas toks ilgalaikio turto sumažėjimas. Kadangi materialaus turto dalis visame turte mažėjo, tai ir ilgalaikio turto lyginamasis svoris visame turte mažėjo (nuo 49,40 proc. 2006 m. iki 26,51 proc. 2010 m.).

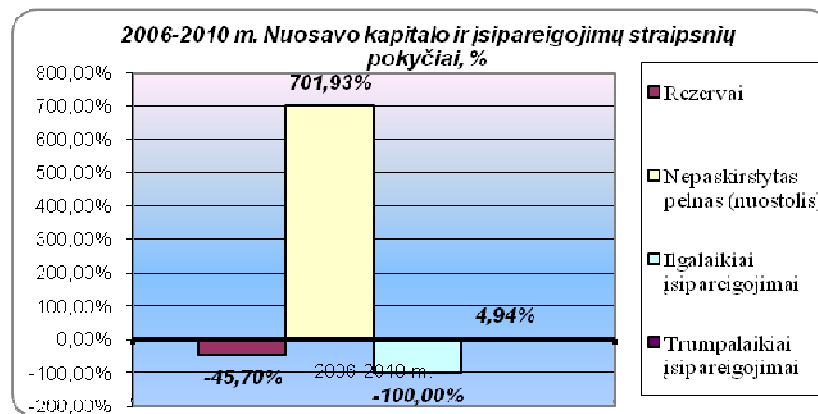
4 pav. UAB „Armita“ turto pokyčiai 2006-2010 m. laikotarpiu
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Nors ilgalaikis turtas per tiriamus metus mažėjo, tačiau visumoje įmonės turtas išaugo (67,74 proc.), o tai labiausiai lėmė trumpalaikio turto padidėjimas 1189545 Lt arba 143,64 proc. Tokį spartų trumpalaikio turto augimą lėmė daugiau nei 10 kartų išaugęs kitas trumpalaikis turtas, 96,16 proc. padidėjusios atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys, 87,11 proc. padidėjusios per vienerius metus gautinos sumos bei 43,55 proc. išaugę pinigai bei jų ekvivalentai (žr. 4 pav.). Įmonės kitas trumpalaikis turtas iš visų trumpalaikio turto straipsnių didėjo sparčiausiai, o tai sąlygojo bendrovės padėtas terminuotas indėlis. Atitinkamai išaugo ir šio turto lyginamasis svoris trumpalaikiame turte nuo 6,87 proc. 2006 m. iki 31,52 proc. 2010 m. Taip pat trumpalaikio turto augimą stipriai lėmė išaugusios įmonės atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys. Iki 2008 m. šis turtas augo itin dideliais tempais, o taip buvo todėl, kad įmonės vadovybė tikėjosi didesnių pardavimų ateityje ir gamino gaminius sparčiau nei juos realizavo. O nuo 2009 m., kaip ir buvo tikėtasi, įmonės atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys pradėjo mažėti vis didesniais tempais. Bendrovės per vienerius metus gautinos sumos per analizuojamą laikotarpį kito netolygiai, tačiau per visus metus jos padidėjo 87,11 proc., kas savo ruožtu taip pat lėmė trumpalaikio turto augimą. Pinigai bei jų ekvivalentai taip pat padidėjo 43,55 proc., tačiau šis trumpalaikio turto straipsnis turėjo mažiausiai įtakos trumpalaikio turto kitimui, nes šio balanso straipsnio lyginamoji dalis trumpalaikiame turte tiriamuoju metu buvo mažiausia ir vidutiniškai siekė 15,44 proc.

Abskritai, tiriamojo laikotarpio pradžioje (2006 m.) įmonės ilgalaikis ir trumpalaikis turtas visame turte sudarė beveik lygias dalis: atitinkamai 49,40 proc. ir 50,60 proc., o laikotarpio pabaigoje (2010 m.) ilgalaikio turto dalis visame turte sumažėjo 22,90 proc., ir 2010 m. ilgalaikio ir trumpalaikio turto dalys visame turte atitinkamai buvo 26,51 proc. ir 73,49 proc.

Tiriant UAB „Armita“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų pokyčius 2006-2010 m. laikotarpiu nustatyta, kad nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai per šį laikotarpį išaugo 1,1 mln. Lt arba 67,74 proc. Tokį nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų augimą lėmė nuosavo kapitalo bei mokėtinų sumų ir įsipareigojimų pokyčiai. Bendrovės nuosavas kapitalas visu tiriamuoju laikotarpiu augo, o taip pat augo ir jo lyginamasis svoris visame nuosavame kapitale ir įsipareigojimuose (nuo 80,29 proc. 2006 m. iki 88,27 proc. 2010 m.). Tiriamais metais įmonė turėjo vidutiniškai beveik 2 mln. Lt nuosavo kapitalo, o tuo tarpu mokėtinų sumų ir įsipareigojimų vidutiniškai turėjo tik beveik 0,5 mln. Lt. Tai, kad įmonės nuosavas kapitalas išaugo, lėmė 1261980 Lt arba 7 kartus padidėjęs įmonės nepaskirstytas pelnas (žr. 5 pav.). Atitinkamai išaugo ir įmonės nepaskirstyto pelno dalis nuosavame kapitale nuo 13,68 proc. 2006 m. iki 59,50 proc. 2010 m. Bendrovės akcinis kapitalas per analizuojamus metus liko nepakitęs, tad ir

nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų augimo neįtakoję. Nuosavo kapitalo augimo tempus kiek lėtino per 2006-2010 m. 45,70 proc. sumažėję įmonės rezervai (žr. 5 pav.). Tačiau 2010 m. rezervai įmonėje pradėjo augti, taip mažindami savo daromą neigiamą įtaką nuosavo kapitalo augimui.

5 pav. UAB „Armita“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų pokyčiai 2006-2010 m. laikotarpiu
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Įdomi situacija susiklostė įmonės mokėtinų sumų ir įsipareigojimų dinaminiuose pokyčiuose. Bendrovės mokėtinos sumos ir įsipareigojimai per tiriamus metus sumažėjo 484 Lt arba 0,15 proc. (nuo 322577 Lt 2006 m. iki 322093 Lt 2010 m.). Nuo 2006 m. mokėtinos sumos ir įsipareigojimai augo, tačiau 2009 m. pradėjo sparčiai mažėti. Bendrovės mokėtinų sumų ir įsipareigojimų kitimui įtakos turėjo po vienerių metų mokėtinų sumų ir įsipareigojimų ir per vienerius metus mokėtinų sumų ir įsipareigojimų kitimas. Per tiriamus metus bendrovė visiškai atsiskaitė su ilgalaikiais skolintojais ir nuo 2009 m. visiškai ilgalaikių įsipareigojimų. Iš bendrovės aiškinamojo rašto žinoma, jog ji 2008 m. gražino skolą lizingo bendrovei už lengvąjį automobilį. Bendrovės per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai tiriamuoju laikotarpiu išaugo 15167 Lt arba 4,94 proc., tad tokie nedideli augimo tempai ženkios įtakos nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų augimui neturėjo (žr. 5 pav.).

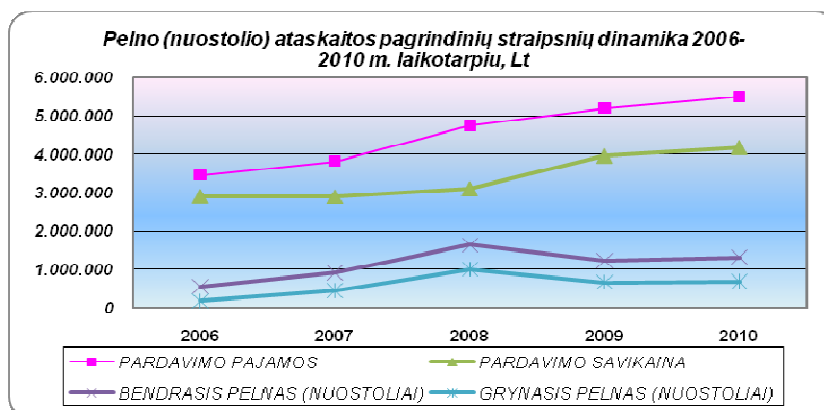
Apibendrinant atliktus skaičiavimus galima teigti, kad bendrovės nuosavas kapitalas visame nuosavame kapitale ir įsipareigojimuose tiriamais metais vidutiniškai siekė beveik 80 proc., o mokėtinos sumos ir įsipareigojimai vidutiniškai sudarė 20 proc. viso nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų. Remiantis atliktais skaičiavimais galima daryti išvadą, kad įmonės nuosavame kapitale ir įsipareigojimuose dominuoja nuosavas kapitalas ir tiriama įmonė yra beveik nepriklausoma nuo išorinių finansinių institucijų.

Atlikus UAB „Armita“ balanso dinamikos ir struktūros rodiklių analizę nustatyta, kad įmonės turtas išaugo 67,74 proc., o tokį jo augimą labiausiai lėmė trumpalaikio turto spartus augimas. Bendrovės nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai taip pat išaugo, o tai labiausiai lėmė nepaskirstyto

pelno spartus augimas bei jo lyginamosios dalies visame nuosavame kapitale ir įsipareigojimuose užėmimas.

2.2.2. Pelno (nuostolio) ataskaitos dinaminė ir struktūrinė analizė

Analizuojant UAB „Armita“ pelno (nuostolio) ataskaitos dinامينius ir struktūrinius rodiklius nustatyta, kad bendrasis pelnas per tiriamą laikotarpį padidėjo nuo 553731 Lt 2006 m. iki 1319082 Lt 2010 m., t.y. išaugo 138,22 proc. Visais analizuojamais metais bendrasis įmonės pelnas augo, išskyrus 2009 m., kuomet bendrasis pelnas sumažėjo 24,60 proc., palyginus su 2008 m., tačiau tiriant kitus metus matyti, jog bendrasis pelnas didėjo sparčiau nei 2009 m. sumažėjo (žr. 6 pav.). Sparčiausiai bendrasis pelnas didėjo 2008 m. palyginus su 2007 m., kuomet jis padidėjo 77,25 proc. Visu analizuojamu laikotarpiu bendrasis pelnas sudarė vidutiniškai 24,51 proc. visų pardavimo pajamų. Bendrojo pelno išaugimą 138,22 proc. lėmė pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos pokyčiai. Pardavimo pajamos per analizuojamus metus išaugo 59,33 proc., o tuo tarpu pardavimo savikaina padidėjo 44,28 proc., tad pardavimo pajamų augimo tempai buvo spartesni nei savikainos, tad ir bendrasis pelnas augo (žr. 6 pav.). Visu tiriamuoju laikotarpiu pardavimo savikaina buvo valdoma efektyviai, išskyrus 2009 m., kuomet pardavimo pajamoms išaugus 9,62 proc., pardavimo savikaina padidėjo 27,70 proc., t.y. pardavimo savikainos augimo tempai tais metais buvo 3 kartus spartesni nei pardavimo pajamų, kas ir lėmė būtent tų metų bendrojo pelno sumažėjimą. Bet metams bėgant situacija stabilizavosi ir vėl pajamų augimo tempai pralenkė pardavimo savikainos kitimo tempus. Visumoje, pardavimo savikainos lyginamasis svoris pardavimo pajamose per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 7,93 proc., lygiai tiek pat padidėjo bendrojo pelno dalis pardavimo pajamose.

6 pav. Pagrindinių UAB „Armita“ pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių kaita 2006-2010 m. laikotarpiu

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Bendrovės tipinės veiklos pelnas 2006-2010 m. laikotarpiu padidėjo 624816 Lt arba 2,84 karto. Tokiam sparčiam tipinės veiklos pelno augimui įtakos turėjo efektyvus pardavimo savikainos valdymas ir gera veiklos sąnaudų kontrolė. Veiklos sąnaudos per tiriamą laikotarpį padidėjo 42,10 proc., o tuo tarpu pardavimo pajamos išaugo 59,33 proc., t.y. didesniais tempais nei veiklos sąnaudos, tad susidarė sąlygos veiklos sąnaudų lygio pardavimo pajamose mažėjimui. Tiriant pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius pastebėta, kad labiausiai įmonėje išaugo įprastinės veiklos pelnas, t.y. jis padidėjo daugiau nei 3 kartus. Tokiam jo augimui įtakos turėjo veiklos pelno išaugimas bei iš nepelningos į pelningą peraugusi finansinė ir investicinė veikla. Dėl efektyvios savikainos formavimo politikos ir geros veiklos sąnaudų kontrolės tipinės veiklos pelnas išaugo 2,84 proc. Įmonės finansinė veikla 2006-2007 m. buvo nuostolinga (sumokėtos palūkanos bankui už kreditavimo limitą bei kitos banko paslaugos), tačiau nuo 2008 m. ji tapo pelninga ir išaugo iki 14685 Lt arba beveik 2 kartus, palyginus su 2007 m. Iš aiškinamojo rašto žinoma, kad bendrovė padėjo terminuotą indėlį, todėl tikėtina, kad toks staigus finansinės ir investicinės veiklos išaugimas buvo dėl to, kad buvo gautos terminuoto indėlio palūkanos. Nors ir išaugusi bendrovės finansinė ir investicinė veikla darė teigiamą poveikį įprastinės veiklos pelno augimui, tačiau ženklios įtakos tam neturėjo, nes finansinės ir investicinės veiklos lyginamasis svoris pardavimo pajamose vidutiniškai buvo 0,07 proc. punkto, o didžiausios įtakos įprastinės veiklos pelno augimui turėjo tipinės veiklos pelno padidėjimas 2,84 karto. Bendrovės pelnas prieš apmokestinimą sutampa su įprastinės veiklos pelnu. Iš to matyti, jog nei pagautė, nei netekimai įmonės veiklos neįtakoję.

Bendrovės grynas pelnas (nuostolis) per 2006-2010 m. laikotarpį išaugo 507784 Lt arba 2,83 karto (žr. 6 pav.), o jo lyginamasis svoris pardavimo pajamose vidutiniškai sudarė 12,68 proc. Tokį grynojo pelno (nuostolio) augimą lėmė pelno prieš apmokestinimą ir pelno mokesčio kitimas. Pelnas prieš apmokestinimą per tiriamus metus išaugo daugiau nei 3 kartus, o jo vidutinė lyginamoji dalis pardavimo pajamose buvo 15,66 proc. Įmonės pelno mokestis taip pat augo labai sparčiai (padidėjo virš 4 kartų), tačiau šios pelno (nuostolio) ataskaitos dalies lyginamasis svoris per 2006-2010 m. buvo tik 3 proc. Nors pelno mokestis augo didesniais augimo tempais nei pelnas prieš apmokestinimą, tačiau jo lyginamoji dalis pardavimuose yra kur kas mažesnė nei pelno prieš apmokestinimą, tad ir stipraus poveikio grynojo pelno augimui pelno mokesčio padidėjimas neturėjo.

Atlikus UAB „Armita“ pelno (nuostolio) ataskaitos 2006-2010 m. dinaminių ir struktūrinių rodiklių analizę nustatyta, kad per analizuojamą laikotarpį grynas pelnas išaugo 2,82 karto, o tokiam sparčiam jo augimui įtakos turėjo efektyviai valdoma savikaina, kuri per tiriamąjį laikotarpį išaugo

44,28 proc., 59,33 proc. išaugusios pardavimo pajamos, gera veiklos sąnaudų kontrolė (padidėjo 42,10 proc.) bei gaunamos pajamos iš finansinės ir investicinės veiklos.

2.3. UAB „Armita“ ūkinės veiklos analizė naudojant santykinius – finansinius rodiklius

Atliekant įmonės veiklos efektyvumo vertinimą ne mažiau svarbūs nei struktūriniai ir dinaminiai rodikliai yra santykiniai - finansiniai rodikliai. Jie teikia labai daug informacijos apie įmonės finansinę padėtį ir veiklos efektyvumą. Apskaičiavus ir išanalizavus santykinius - finansinius rodiklius galima priimti svarbius sprendimus, įtakojančius įmonės ateitį.

2.3.1. UAB „Armita“ pelningumo rodiklių analizė

Visų privačių įmonių veikla yra akcentuota į pelną. Pelnas yra vertinamas dvejopai: iš vienos pusės pelnas parodo įmonės veiklos rezultatus, iš kitos – jis yra svarbiausias augimo veiksnys. Pelno dydžio kitimo tendencijos labai svarbios įmonei, nes nuo jo didėjimo ar mažėjimo priklauso įmonės plėtra, dividendų kaupimas, tačiau veiklos rezultatyvumui įvertinti daug geriau tinka santykiniai rodikliai, iš kurių sprendžiama, kokią realią naudą gaus akcininkai, investuodami į šią įmonę. Įmonės veiklos pelningumo rodikliai laikomi labai svarbiais, nes būtent jie parodo, koki pelną uždirba į įmonę investuoti pinigai. Pelningumas garantuoja įmonės veiklos tęstinumą. UAB „Armita“ pagrindinių pelningumo rodiklių reikšmės pateiktos 10 lentelėje.

10 lentelė

UAB „Armita“ pelningumo rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu

Rodiklis	Metai					Pokytis, %				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Bendrasis pelningumas, %	16,02	24,24	34,57	23,78	23,95	8,22	10,33	-10,79	0,17	7,93
Pagrindinės veiklos pelningumas, %	6,36	14,72	25,80	15,91	15,34	8,36	11,08	-9,89	-0,57	8,98
Įprastinės veiklos pelningumas, %	6,18	14,64	25,86	16,02	15,60	8,46	11,22	-9,84	-0,41	9,43
Grynasis pelningumas, %	5,20	11,75	21,18	12,81	12,48	6,55	9,43	-8,37	-0,33	7,28
Ilgalaikio turto pelningumas, %	22,23	45,82	114,37	77,81	94,48	23,59	68,55	-36,56	16,67	72,24
Trumpalaikio turto pelningumas, %	21,71	37,32	49,27	33,51	34,08	15,61	11,95	-15,76	0,57	12,37
Turto pelningumas, %	10,98	20,57	34,43	23,42	25,04	9,58	13,87	-11,01	1,62	14,06
Veiklos rentabilumas, %	64,00	153,82	294,72	203,53	181,20	89,82	140,90	-91,19	-22,34	117,20
Nuosavo kapitalo grynasis pelningumas, %	13,68	27,89	44,59	28,94	28,37	14,21	16,70	-15,65	-0,56	14,69

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Analizuojant UAB „Armita“ pelningumo būklę nustatyta, kad bendrasis pardavimų pelningumas tiriamuoju laikotarpiu padidėjo 7,93 proc., t.y. nuo 16,02 proc. 2006 m. iki 23,95 proc. 2010 m. Iki 2008 m. bendrojo prdavimų pelningumo augimo tempai buvo panašūs, tačiau 2009 m. bendrasis pardavimų pelningumas sumažėjo 10,79 proc., o tai pristabdė bendrojo pardavimų pelningumo augimą. Tačiau 2010 m. įmonės pardavimai suaktyvėjo, tad ir bendrasis pardavimų pelningumas vėl pradėjo augti. Visu tiriamuoju laikotarpiu (2006-2010 m.) pardavimo pajamų augimo tempai buvo didesni nei pardavimo savikainos didėjimo tempai, tad toks jų kitimas sudarė sąlygas bendrojo pardavimų pelningumo didėjimui. Tik 2009 m. įmonės pardavimo savikaina augo apie 3 kartus greičiau nei pardavimo pajamos, tad būtent tais metais ir bendrasis pardavimų pelningumas sumažėjo 10,79 proc. Abskritai, per visus tiriamus metus bendrasis pardavimų pelningumas padidėjo beveik 8 proc., o tai lėmė pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos pokyčiai: pardavimo savikainai išaugus 44,28 proc., pardavimo pajamos padidėjo 59,55 proc., tad galima teigti, jog įmonėje efektyviai valdoma savikaina. Palyginus bendrąjį pardavimų pelningumą su tokios pačios specifikos šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad bendrovės bendrojo pardavimų pelningumos rodiklis 2010 m. viršijo 75 proc. šakos įmonių rodiklių, t.y. 75 proc. įmonių bendrasis pardavimų pelningumas yra mažesnis nei 23,62 proc., o tiriamą įmonę yra tarp 25 proc. įmonių, kurių bendrasis pardavimų pelningumas yra didesnis nei minėtoji riba. Pagal statistikos departamento parengtą rodiklių vertinimo metodiką, bendrasis pardavimų pelningumas visu tiriamuoju laikotarpiu viršijo 15 proc. ribą ir yra vertinamas gerai.

Pagrindinės veiklos pelningumas 2006 m. buvo 6,36 proc., o 2010 m. – 15,34 proc., t.y. per analizuojamą laikotarpį padidėjo 8,98 proc. Tokį rodiklio padidėjimą lėmė tipinės veiklos pelno ir pardavimo pajamų pokyčiai: pardavimo pajamoms išaugus 59,33 proc., tipinės veiklos pelnas padidėjo 284,07 proc. Pagrindinės veiklos pelningumo kitimo tempai buvo panašūs kaip ir bendrojo pardavimų pelningumo. Tiriamuoju laikotarpiu įmonė gerai kontroliavo veiklos sąnaudas, nors ir 2009 m. palyginus su 2008 m. buvo stebėtas spartus bendrojo pelno sumažėjimas dėl išaugusios pardavimų savikainos. Kriziniais įmonės metais (2009 m.) bendrovė sugebėjo sumažinti ir veiklos sąnaudas 1,68 proc., kas šiek tiek sušvelnino tipinės veiklos pelno mažėjimą tais metais. Taip pat tiriamuoju laikotarpiu veiklos sąnaudų lygis pardavimo pajamose sumažėjo 1,04 proc., o bendrojo pelno lygis išaugo 7,93 proc., tad susidarė geros sąlygos tipinės veiklos pelno lygio pardavimo pajamose padidėjimui. Veiklos sąnaudų lygio sumažėjimą rodo ir atotrūkio tarp bendrojo pardavimų pelningumo ir pagrindinės veiklos pelningumo sumažėjimas: 2006 m. atotrūkis tarp šių rodiklių buvo 9,66 proc. punkto, 2010 m. – sumažėjo iki 8,61 proc. punkto. Palyginus 2010 m. pagrindinės veiklos pelningumą

su šakos rodikliais nustatyta, kad net 75 proc. šakos įmonių šiais metais pagrindinės veiklos pelningumas neviršijo 10,45 proc., o tuo tarpu tiriamos įmonės rodiklis buvo didesnis ir atsidūrė tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių pagrindinės veiklos pelningumas yra didesnis nei 10,45 proc.

Panaši situacija nustatyta ir įprastinės veiklos pelningumo rodiklio kitime. Įprastinės veiklos pelningumas išaugo nuo 6,18 proc. 2006 m. iki 15,60 proc. 2010 m. Iš esmės, jo augimą lėmė įprastinės veiklos pelno išaugimas daugiau kaip 3 kartus (645841 Lt). Įprastinės veiklos pelno augimui sąlygas sudarė savikainos ir veiklos sąnaudų lygio pardavimų pajamose sumažėjimas atitinkamai 7,93 proc. ir 1,04 proc. Kriziniais 2009 m. įmonės įprastinės veiklos pelningumo mažėjimo tempai buvo kiek mažesni nei pagrindinės veiklos pelningumo, o tai lėmė nuolat didėjančios pajamos iš finansinės ir investicinės veiklos. Finansinė ir investicinė veikla per tiriamus metus iš neigiamos tapo teigiama ir davė daugiau nei 21 tūkst. Lt pajamų. Spartūs finansinės ir investicinės veiklos pajamų augimo tempai sušvelnino 2009 m. įprastinės veiklos pelno sumažėjimą, tad ir įprastinės veiklos pelningumas mažėjo šiek tiek lėčiau nei ankstesni ištirti 2009 m. rodikliai. Palyginus įprastinės veiklos pelningumo 2010 m. rodiklį su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad 75 proc. įmonių įprastinės veiklos pelningumas yra mažesnis nei 10,61 proc., o tuo tarpu UAB „Armita“ įprastinės veiklos pelningumas yra tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių įprastinės veiklos pelningumas yra didesnis nei 10,61 proc.

UAB „Armita“ grynasis pelningumas tiriamuoju laikotarpiu (2006-2010 m.) padidėjo 7,28 proc., t.y. nuo 5,20 proc. 2006 m. iki 12,48 proc. 2010 m. Tokį rodiklio augimą lėmė grynojo pelno ir pardavimo pajamų pokyčiai. Grynasis pelnas per tiriamus metus padidėjo 507784 Lt arba 282,45 proc., o pardavimo pajamos padidėjo 2050848 Lt arba 59,33 proc., tad beveik 5 kartus didesni grynojo pelno nei pardavimo pajamų augimo tempai ir lėmė grynojo pelningumo padidėjimą. 2009 m. grynasis pelningumas, kaip anksčiau analizuoti pelningumo rodikliai, mažėjo dėl didesnių pardavimo savikainos nei pardavimo pajamų augimo tempų. Grynojo pelno augimui savo ruožtu įtakos turėjo pakankamai efektyvi savikainos formavimo politika, veiklos sąnaudų lygio pardavimo pajamose sumažėjimas bei iš nuostolingos pelninga tapusi finansinė ir investicinė įmonės veikla. Grynojo pelno augimą kiek pristabdė 2009 m. ekonominė situacija ir pelno mokesčio išaugimas daugiau nei 4 kartus, tačiau pelno mokesčio lyginamasis svoris pardavimo pajamose tiriamuoju laikotarpiu vidutiniškai buvo 2,97 proc., tad ir grynojo pelno augimo pelno mokesčio pokytis ženkliai neįtakojė. Beveik visu tiriamuoju laikotarpiu (išskyrus 2006 m.) grynasis pelningumas viršijo 10 proc. ribą, tad pagal statistikos departamento parengtą rodiklių vertinimo skalę šis rodiklis yra vertinamas gerai. Bendrovės grynąjį pelningumą palyginus su šakos rodikliais nustatyta, kad 2010 m. rodiklis atsiduria tarp 25 proc. įmonių,

kurių grynasis pelningumas yra didesnis nei 9,10 proc., o kitų 75 proc. šakos įmonių grynasis pelningumas neviršijo šios reikšmės.

Įmonėje 2006 m. vienam ilgalaikio turto litui teko 0,22 Lt grynojo pelno, o 2010 m. – 0,95 Lt grynojo pelno. Ilgalaikio turto pelningumas bendrovėje per analizuojamą laikotarpį išaugo 72,24 proc., o tokiam sparčiam jo augimui įtakos turėjo grynojo pelno ir ilgalaikio turto pokyčiai. Įmonėje grynasis pelnas analizuojamais metais išaugo 2,83 karto, o tuo tarpu ilgalaikis turtas sumažėjo 10 proc. Palyginus ilgalaikio turto pelningumą su šakos rodikliais matyti, kad 2010 m. bendrovės rodiklis yra tarp 25 proc. įmonių, kurių ilgalaikio turto pelningumas viršija 54,20 proc. ribą, o 75 proc. šakos įmonių ilgalaikio turto pelningumas nesiekia šios reikšmės. Bendrovėje 2006 m. vienam trumpalaikio turto litui teko 0,22 Lt grynojo pelno, o 2010 m. – 0,34 Lt grynojo pelno, t.y. trumpalaikio turto pelningumas per tiriamąjį laikotarpį padidėjo 12,37 proc. Trumpalaikio turto pelningumo padidėjimą lėmė 2,83 karto išaugęs grynasis pelnas ir 1,44 padidėjęs įmonės trumpalaikis turtas. Grynojo pelno augimo tempai buvo beveik 2 kartus spartesni nei trumpalaikio turto didėjimo tempai, tad ir trumpalaikio turto pelningumas padidėjo. Pastarojo rodiklio reikšmė vėlgi 2010 m. atsidūrė tarp 25 proc. pelningiausių šakos įmonių, kurių trumpalaikio turto pelningumas yra didesnis nei 25,85 proc.

Tiriant UAB „Armita“ turto pelningumą nustatyta, kad jis išaugo 14,06 proc., t.y. padidėjo nuo 10,98 proc. 2006 m. iki 25,04 proc. 2010 m. Nuo 2007 m. rodiklio reikšmė viršijo 20 proc. vertinimo skalę, tad įmonė turto pelningumo aspektu buvo vertinama labai gerai. Tai, kad turto pelningumas išaugo 14,06 proc., lėmė grynojo pelno ir turto pokyčiai: grynajam pelnui išaugus 282,45 proc., turtas padidėjo 67,74 proc., tad iš to matyti, kad grynojo pelno augimo tempai buvo kur kas didesni nei turto, todėl ir turto pelningumas padidėjo. Palyginus 2010 m. turto pelningumą su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad 75 proc. šakos įmonių turto pelningumas yra mažesnis nei 13,60 proc., o tiriamos įmonės rodiklis atsiduria tarp 25 proc. įmonių, kurių turto pelningumas tais metais viršijo 13,60 proc. ribą.

Analizuojant įmonės veiklos rentabilumą nustatyta, kad 2006 m. vienam bendrovės sąnaudų litui teko 0,64 Lt pelno prieš apmokestinimą, o 2010 m. – 1,81 Lt pelno prieš apmokestinimą. Tokį spartų veiklos rentabilumo pagerėjimą lėmė pelno prieš apmokestinimą ir sąnaudų pokyčiai: pelnui prieš apmokestinimą išaugus 3 kartus (645841 Lt), veiklos sąnaudos padidėjo tik 42,10 proc. (140535 Lt), taip mažėjo sąnaudų lyginamasis svoris pardavimo pajamose savo ruožtu didindamas pelną, tad bendrovės veikla tapo rentabilėsnė. Įmonės veiklos rentabilumas 2010 m. buvo tarp 25 proc. įmonių, kurių šis rodiklis tais metais buvo didesnis nei 103,11 proc., tad tiriamą įmonę pagal šį rodiklį buvo tarp rentabiliausių šakos įmonių.

2006 m. bendrovės vienas nuosavo kapitalo litas uždirbo 0,14 Lt grynojo pelno, o 2010 m. – 0,28 Lt grynojo pelno. Per analizuojamą laikotarpį nuosavo kapitalo grynas pelningumas padidėjo 14,69 proc., o tai lėmė grynojo pelno ir nuosavo kapitalo pokyčiai. Pastarajam padidėjus 84,40 proc., grynas pelnas išaugo 283,45 proc., tad grynojo pelno augimo tempai buvo kur kas didesni nei nuosavo kapitalo, todėl ir nuosavo kapitalo grynas pelningumas padidėjo. Per visą tiriamąjį laikotarpį nuosavo kapitalo grynas pelningumas buvo artimas 30 proc. ribai, tad šis rodiklis yra vertinamas labai gerai. Palyginus nuosavo kapitalo grynąjį pelningumą su šakos rodikliais nustatyta, kad bendrovė 2010 m. buvo tarp 25 proc. įmonių, kurių nuosavo kapitalo grynas pelningumas yra didesnis nei 27,60 proc.

Atlikus UAB „Armita“ pelningumo rodiklių analizę nustatyta, kad bendrovės pelningumo rodikliai yra vertinami gerai, tad galima daryti išvadą, kad ji yra pelninga. 2009 m. buvo stebimas visų pelningumo rodiklių mažėjimas dėl ekonominės krizės įtakos, tačiau tolimesniais metais įmonės pelningumo būklė vėl juda teigiama linkme. Palyginus visus įmonės pelningumo rodiklius su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad tiriamą bendrovę yra tarp 25 proc. pelningiausiai dirbančių šakos įmonių.

2.3.2. UAB „Armita“ likvidumo ir mokumo rodiklių analizė

Kiekvienai įmonei yra svarbiausia sugebėti įvykdyti savo įsipareigojimus, priešingu atveju ji prarastų gebėjimą konkuruoti rinkoje. Gebėjimas padengti įsipareigojimus priklauso nuo mokumo. Narginėjant mokumo rodiklius dažnai susiduriama su mokumo ir likvidumo sąvokų problema. Mokumas ir likvidumas nėra tapačios sąvokos, nors jos yra labai susijusios ir artimos. Jeigu įmonė neturi galimybės paversti pinigais trumpalaikio ar kitokio turto, tai ji bus nemoki. Mokumas – tai įmonės potencialus gebėjimas turimomis mokėjimo priemonėmis apmokėti įsipareigojimus. Kad įmonė gebėtų vykdyti savo įsipareigojimus, ji turi turėti ne tik pinigų, bet ir pakankamai likvidaus turto, kurį galėtų greitai paversti pinigais. Pagrindiniai UAB „Armita“ mokumo ir likvidumo rodikliai pateikti 11 lentelėje.

UAB „Armita“ mokumo ir likvidumo rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu

Rodiklis	Metai					Pokytis				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Bendrasis likvidumo koef.	2,70	2,70	3,22	3,67	6,26	0,00	0,52	0,45	2,60	3,57
Mokumo koef.	1,60	1,68	1,34	1,57	4,21	0,08	-0,34	0,24	2,64	2,61
Grynojo apyvartinio kapitalo koef.	0,32	0,35	0,48	0,51	0,62	0,03	0,13	0,03	0,11	0,30
Grynasis apyvartinis kapitalas, tūkst. Lt	521	757	1.407	1.447	1.696	236	649	40	249	1.174

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Tiriant UAB „Armita“ mokumo ir likvidumo rodiklius nustatyta, kad bendrasis likvidumo koeficientas 2006 m. buvo 2,70, o 2010 m. – padidėjo iki 6,26. Bendrasis likvidumo koeficientas parodo, kad įmonė 2006 m. vienam trumpalaikių įsipareigojimų litui turėjo 2,70 Lt trumpalaikio turto, o metams bėgant įmonės likvidumas didėjo ir 2010 m. vienam trumpalaikių įsipareigojimų litui teko 6,26 Lt trumpalaikio turto. Rodiklio padidėjimą lėmė trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų pokyčiai. Palyginus 2010 m. su 2006 m., įmonės trumpalaikis turtas išaugo 143,64 proc., o trumpalaikiai įsipareigojimai padidėjo tik 4,94 proc., tad trumpalaikio turto augimo tempai buvo kur kas didesni nei trumpalaikių įsipareigojimų, todėl ir bendrasis likvidumo koeficientas metams bėgant didėjo. Tai, kad šis rodiklis visu tiriamuoju laikotarpiu viršijo 2 ribą rodo, jog įmonė neturi likvidumo problemų. Palyginus tiriamos įmonės bendrąjį likvidumo koeficientą su šakos įmonių koeficientais nustatyta, kad 2010 m. šis rodiklis viršijo 5,35 ribą ir atsidūrė tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių bendrasis likvidumo koeficientas yra didesnis nei minėtoji reikšmė.

Tiriant bendrovės mokumo būklę nustatyta, kad 2006 m. vienam trumpalaikių įsipareigojimų litui įmonė turėjo 1,60 Lt greitai realizuojamo turto, o 2010 m. rodiklis padidėjo iki 4,21 ir tuomet vienam trumpalaikių įsipareigojimų litui teko 4,21 Lt greitai realizuojamo turto. Taigi, galima teigti, kad įmonė turi pakankamai greitai realizuojamo turto, kurį gali panaudoti trumpalaikių įsipareigojimų padengimui. Tai, kad mokumo koeficientas per tiriamus metus padidėjo 2,61 punkto, lėmė trumpalaikio turto, atsargų ir nebaigtų vykdyti sutarčių bei trumpalaikių įsipareigojimų pokyčiai. Atsargoms išaugus 96,16 proc., trumpalaikis turtas padidėjo 143,64 proc., o trumpalaikiai įsipareigojimai išaugo tik 4,94 proc. Atsargų lyginamojo svorio trumpalaikiame turte sumažėjimas nuo 40,68 proc. 2006 m. iki 32,76 proc. 2010 m. lėmė greitai realizuotino turto lyginamojo svorio padidėjimą. Tad greitai realizuojamo bendrovės turto didėjimo tempai buvo didesni nei trumpalaikių įsipareigojimų, todėl ir mokumo koeficientas padidėjo. Palyginus atotrūkį tarp mokumo ir bendrojo likvidumo koeficientų galima nustatyti, kokia dalis yra išaldyta atsargose. 2006 m. atotrūkis tarp minėtų rodiklių buvo 1,1 punkto, o

2010 m. atotrūkis padidėjo 2,05 punkto, kas dar kartą įrodo, jog įmonėje padidėjo atsargos. Išanalizavus šakos įmonių rodiklius nustatyta, kad 75 proc. įmonių mokumo koeficientas yra mažesnis nei 3,70, o tuo tarpu tiriamos bendrovės mokumo koeficientas 2010 m. viršijo 3,70 ribą ir atsidūrė tarp 25 proc. mokumo problemų neturinčių šakos įmonių.

Bendrovėje 2006 m. vienam trumpalaikių įsipareigojimų litui teko 0,32 Lt grynojo apyvartinio kapitalo, o 2010 m. – 0,62 Lt grynojo apyvartinio kapitalo. Visu tiriamuoju laikotarpiu apyvartinis kapitalas buvo teigimas ir 2006-2010 m. laikotarpiu dar išaugo 1174 tūkst. Lt, kas įrodo, jog bendrovė neturi apyvartinio kapitalo valdymo problemų. Tai, kad grynojo apyvartinio kapitalo koeficientas tiriamuoju laikotarpiu išaugo 0,30 punkto, lėmė trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų pokyčiai: trumpalaikiams įsipareigojimams išaugus 4,94 proc., trumpalaikis turtas padidėjo 143,64 proc. Didesni trumpalaikio turto augimo tempai ir sąlygojo grynojo apyvartinio kapitalo koeficiento augimą. Bendrovės grynojo apyvartinio kapitalo koeficientas 2010 m. buvo tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių grynojo apyvartinio kapitalo koeficientas yra didesnis nei 0,55.

Atlikus UAB „Armita“ likvidumo ir mokumo rodiklių analizę nustatyta, kad įmonė turi pakankamai greitai realizuojamo turto, neturi likvidumo bei grynojo apyvartinio kapitalo valdymo problemų, tad galima teigti, kad bendrovė yra moki ir likvidi. Palyginus bendrovės mokumo ir likvidumo rodiklius su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad tiriamą įmonę atsiduria tarp 25 proc. šakos įmonių, kurios neturi mokumo ir likvidumo problemų.

2.3.3. UAB „Armita“ finansų struktūros rodiklių analizė

Įmonės gebėjimą atsiskaityti už ilgalaikius įsipareigojimus numatytais terminais parodo finansų struktūros rodikliai, dar kitaip vadinami ilgalaikio mokumo, finansinio sverto, finansinio stabilumo, finansinio pastovumo ir kt. rodikliais. Šie rodikliai skaičiuojami siekiant parodyti įmonės finansavimo šaltinius ir skolų vaidmenį finansavimui, galimybes greičiau apmokėti skolas, prognozuoti finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą. Pagrindiniai UAB „Armita“ finansų struktūros rodikliai pateikti 12 lentelėje.

UAB „Armita“ finansų struktūros rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu

Rodiklis	Metai					Pokytis				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Finansinės priklausomybės koef., %	24,55	35,59	29,50	23,54	13,29	11,04	-6,09	-5,95	-10,25	-11,25
Nuosavo kapitalo koncentracijos koef., %	80,29	73,75	77,22	80,94	88,27	-6,54	3,47	3,72	7,32	7,98
Įsiskolinimo koef.	0,20	0,26	0,23	0,19	0,12	0,07	-0,03	-0,04	-0,07	-0,08
Ilgalaikio įsiskolinimo koef., %	0,96	5,84	1,07	0,00	0,00	4,89	-4,77	-1,07	0,00	-0,96
Trumpalaikio įsiskolinimo koef., %	18,75	20,40	21,70	19,06	11,73	1,65	1,30	-2,65	-7,32	-7,02
Finansinio pastovumo koef.	4,07	2,81	3,39	4,25	7,52	-1,26	0,58	0,86	3,28	3,45

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Analizuojant UAB „Armita“ finansų struktūrą nustatyta, kad 2006 m. įmonėje vienam nuosavo kapitalo litui teko 0,25 Lt skolintų lėšų, o 2010 m. – tik 0,13 Lt skolintų lėšų. Taigi, finansinės priklausomybės koeficientas rodo, jog įmonės nuosavas kapitalas didžia dalimi finansuojamas iš nuosavų lėšų, o skolintos lėšos kapitale analizuojamu laikotarpiu užima vidutiniškai apie 25 proc. Finansinės priklausomybės koeficientas tiriamuoju laikotarpiu sumažėjo 11,25 proc., t.y. įmonės nuosavame kapitale 11,25 proc. sumažėjo skolinto kapitalo, o tai lėmė mokėtinų sumų bei įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo pokyčiai. Mokėtinų sumos ir įsipareigojimai per 2006-2010 m. sumažėjo 0,15 proc., o nuosavas kapitalas išaugo 84,40 proc. Iki 2007 m. mokėtinų sumos ir įsipareigojimai įmonėje augo didesniais tempais nei didėjo nuosavas kapitalas, tačiau 2008 m. mokėtinų sumų ir įsipareigojimų augimo tempai sulėtėjo, tad ir finansinės priklausomybės koeficientas pradėjo mažėti (2008 m. jis sumažėjo 6,09 proc., palyginus su 2007 m.). Nuo 2009 m. įmonė visiškai nebeturėjo po vienerių metų mokėtinų sumų ir ilgalaikių įsipareigojimų, tad bendras mokėtinų sumų ir įsipareigojimų sumažėjimas ir sąlygojo finansinės priklausomybės koeficiento sumažėjimą, nors nuosavas kapitalas ir didėjo, bet ne tokiais sparčiais tempais kaip mažėjo įsiskolinimai. Palyginus 2010 m. finansinės priklausomybės koeficientą su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad įmonė šio rodiklio atžvilgiu yra tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių finansinės priklausomybės koeficientas yra mažesnis nei 42,96 proc., o tuo tarpu kiti 75 proc. šakos įmonių nuosavą kapitalą formuoja daug didesne dalimi skolintų lėšų.

Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas leidžia nustatyti, kiek įmonė yra priklausoma nuo išorinių finansavimo šaltinių. Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas 2006 m. buvo 80,29 proc., o 2010 m. – 88,27 proc. Vidutiniškai visu tiriamuoju 2006-2010 m. laikotarpiu nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas buvo apie 80 proc., o tai reiškia, kad bendrovė didžiąją dalį savo turto

formuoja nuosavomis lėšomis, o skolintos lėšos įmonės kapitale vidutiniškai sudaro tik 20 proc. Tai įrodo, kad įmonė yra pakankamai nepriklausoma nuo išorinių finansinių institucijų. Bendrovės nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas 2010 m. buvo tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių šis rodiklis buvo didesnis nei 70,46 proc. O 75 proc. šakos įmonių nuosavame kapitale didesnę dalį užima skolintos lėšos.

Įmonės įsiskolinimo koeficientas 2006 m. buvo 0,20, o 2010 m. sumažėjo iki 0,12. 2007 m. palyginus su 2006 m., įsiskolinimo koeficientas padidėjo 0,07 punkto, o tai lėmė didesni mokėtinų sumų ir įsipareigojimų augimo tempai nei turto: turtui padidėjus 33,29 proc., mokėtinos sumos ir įsipareigojimai išaugo 77,52 proc., tad ir įsiskolinimo koeficientas 2007 m. padidėjo. Tačiau visu likusiu analizuojamu laikotarpiu įsiskolinimo koeficientas mažėjo dėl kur kas didesnių mokėtinų sumų ir įsipareigojimų nei turto mažėjimo tempų. Vis mažėjant įmonės įsiskolinimo koeficientui įmonė tapo daug patrauklesnė išorinėms finansinėms institucijoms. Analizuojamu laikotarpiu įsiskolinimo koeficientas vidutiniškai buvo 0,20, tad galima daryti išvadą, kad bendrovė didžiąją dalį savo įsipareigojimų finansuoja iš nuosavų lėšų. Palyginus bendrovės įsiskolinimo koeficientą su šakos rodikliais nustatyta, kad 2010 m. įmonė buvo tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių įsiskolinimo koeficientas buvo mažesnis nei 0,30 riba, o likusi dalis įmonių buvo labiau įsipareigojusi finansinėms institucijoms nei tiriamą įmonę.

Ilgalaikio įsiskolinimo koeficientas 2006 m. siekė 0,96 proc., o 2010 m. įmonė visiškai nebeturėjo ilgalaikių įsipareigojimų, tad ir ilgalaikio įsiskolinimo koeficientas buvo lygus nuliui. 2009-2010 m. laikotarpiu įmonė nebeturėjo ilgalaikių įsipareigojimų ir buvo visiškai nepriklausoma nuo finansinių institucijų. Bendrovės per vienerius metus mokėtinų sumų ir trumpalaikių įsipareigojimų dalis visame nuosavame kapitale ir įsipareigojimuose 2006 m. buvo 18,75 proc., o 2010 m. sumažėjo iki 7,02 proc. punkto ir siekė 11,73 proc., tad trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis sumažėjo. Tai, kad trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis per tiriamus metus sumažėjo, lėmė kur kas lėtesni per vienerius metus mokėtinų sumų ir įsipareigojimų nei turto augimo tempai: turtui padidėjus 67,74 proc., per vienerius metus mokėtinos sumos ir įsipareigojimai išaugo tik 4,94 proc. Įmonės trumpalaikio įsiskolinimo rodiklį palyginus su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad 2010 m. įmonė buvo tarp 25 proc. įmonių, kurių trumpalaikio įsiskolinimo koeficientas neviršijo 13,24 proc.

Įmonės finansinio pastovumo koeficientas 2006 m. buvo 4,07, o 2010 m. šis rodiklis pasiekė 7,52 ribą, t.y. per tiriamą laikotarpį finansinio pastovumo koeficientas padidėjo 3,45 punkto. Vidutinė rodiklio reikšmė buvo 4,4, tad matyti, jog bendrovės nuosavas kapitalas per tiriamus metus viršijo

skolintą kapitalą 4,4 karto. Finansinio pastovumo koeficientas yra vienas iš bankroto indikatorių, tad tokia jo reikšmė patvirtina, kad įmonei bankrotas negrėšia. Tai, kad rodiklis padidėjo 3,45 punkto, lėmė skirtingi nuosavo kapitalo bei mokėtinų sumų ir išsipareigojimų kitimo tempai: nuosavam kapitalui išaugus 84,40 proc., mokėtinos sumos ir išsipareigojimai sumažėjo 0,15 proc. Analizuojant šakos įmonių finansinio pastovumo koeficientą nustatyta, kad 2010 m. 75 proc. šakos įmonių finansinio pastovumo koeficientas yra mažesnis nei 6,35, o tiriamos bendrovės finansinio pastovumo koeficientas yra tarp 25 proc. įmonių, kurių nuosavas kapitamas viršija skolintą kapitalą 6,35 karto.

Atlikus UAB „Armita“ finansų struktūros rodiklių analizę nustatyta, kad įmonės būklė yra stabili, ji yra mažai priklausoma nuo išorinių finansavimo institucijų ir didžiąją dalį savo išsipareigojimų vykdo iš nuosavų lėšų. Palyginus tiriamos įmonės 2010 m. finansų struktūros rodiklius su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad ji yra tarp 25 proc. finansiškai pastoviausių šakos įmonių.

2.3.4. UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodiklių analizė

Veikos efektyvumas – tai racionalus lėšų gamybos procese cirkuliavimas, duodantis greitą gamybos proceso ciklą, kurio metu sukuriama ne tik pelnas, bet ir pinigų srautas, reikalingas gamybos proceso tęstinumui palaikyti. Įmonė yra tuo efektyvesnė, kuo daugiau veikos ciklą (apyvartos) padaroma per metus. UAB „Armita“ apskaičiuoti apyvartumo rodikliai, kurie pateikti 13 lentelėje.

13 lentelė

UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodikliai 2006-2010 m. laikotarpiu

Rodiklis	Metai					Pokytis				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Administracinių išlaidų koef., %	9,66	9,52	8,77	7,87	8,61	-0,14	-0,74	-0,90	0,74	-1,04
Prekių apyvartumo koef., dienomis	36	43	92	80	44	7	49	-12	-36	8
Debitorinio išskolinimo apyvartumas, dienomis	24	30	18	28	28	6	-12	10	0	4
Debitorinio išskolinimo apyvartumas, kartais	15,47	12,27	20,53	13,21	13,17	-3,20	8,26	-7,31	-0,04	-2,30
Turto apyvartumas, kartais	2,11	1,75	1,63	1,83	2,01	-0,36	-0,12	0,20	0,18	-0,11
Kreditorinio išskolinimo apyvartumas, dienomis	32	43	49	38	21	11	6	-11	-17	-11
Nuosavo kapitalo apyvartumas, kartais	2,63	2,37	2,11	2,26	2,27	-0,26	-0,27	0,15	0,01	-0,36

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Analizuojant UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodiklius nustatyta, kad administracinių išlaidų koeficientas 2006 m. buvo 9,66 proc., o 2010 m. – 8,61 proc., t.y. per analizuojamus metus sumažėjo 1,04 proc. punkto. Toks administracinių išlaidų koeficiento mažėjimas įrodo, kad veiklos sąnaudas bendrovė kontroliuoja gerai. Taip pat šis koeficientas neviršija 10-15 proc. normos ribų, kas dar kartą įrodo gerą veiklos sąnaudų kontrolę. Beveik visu tiriamuoju laikotarpiu administracinių išlaidų koeficientas mažėjo, o taip nutiko dėl veiklos sąnaudų ir pardavimo pajamų pokyčių: veiklos sąnaudoms padidėjus 42,10 proc., pardavimo pajamos išaugo 59,33 proc. Pardavimo pajamų augimo tempai buvo didesni nei veiklo sąnaudų, tad ir administracinių išlaidų koeficientas mažėjo. Palyginus šį įmonės rodiklį su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad tiriamą bendrovę 2010 m. buvo tarp 25 proc. šakos įmonių, kurios administracines išlaidas kontroliuoja efektyviai ir jų administracinių išlaidų koeficientas yra mažesnis nei 9,09 proc.

Tiriant bendrovės prekių apyvartumą nustatyta, kad 2006 m. įmonė atsargas atnaujino kas 36 dienas, kitais metais atsargų atnaujinimas įmonėje sulėtėjo, tačiau nuo 2009 m. prekių apyvartumas įmonėje pagreitėjo, o 2010 m. atsargos buvo atnaujinamos kas 44 dienas. Per 2006-2010 m. laikotarpį prekių apyvartumas sulėtėjo 8 dienomis, o tai lėmė skirtingi atsargų ir pardavimo pajamų pokyčiai: įmonės atsargoms išaugus 96,16 proc., pardavimo pajamos padidėjo 59,33 proc., tad didesni atsargų nei pardavimo pajamų augimo tempai ir sąlygojo prekių apyvartumo koeficiento sulėtėjimą. Kadangi visu tiriamuoju laikotarpiu pajamos augo (tik skyrėsi jų augimo tempai), tikėtina, jog įmonė nusprendė gaminti daugiau gaminių su tikslu juos sandėliuoti, tikėdamiesi pardavimų didėjimo ir ateityje. Palyginus bendrovės 2010 m. prekių apyvartumo koeficientą su šakos įmonių rodikliais matyti, kad bendrovė yra tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių prekių apyvartumas yra didesnis nei 42 dienos, bet mažesnis nei 59 dienos.

2006 m. įmonės skolininkai su bendrove atsiskaitinėjo kas 24 dienos, 2007 m. atsiskaitymo laikotarpis prailgėjo 6 dienomis ir skolininkai skolas gražino kas 30 dienų, 2008 m. įmonės skolininkų finansinė padėtis pagerėjo ir skolų gražinimas pagreitėjo 12 dienų, t.y. tais metais įmonei skolos buvo gražinamos kas 18 dienų, o 2009-2010 m. skolininkai su bendrove atsiskaitinėjo kas 28 dienas. Per visus tiriamus metus įmonės debitorinio įsiskolinimo apyvartumas sulėtėjo 4 dienomis, t.y. 4 dienomis pailgėjo skolų gražinimas įmonei. Tikėtina, kad 2007 m. įmonės skolininkų finansinė padėtis pablogėjo, nes per vienerius metus gautinos sumos padidėjo 39,30 proc. (palyginus su 2006 m.). Visu tiriamu laikotarpiu debitorinio įsiskolinimo trukmė buvo optimali, nes debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklis įsiteko į 1-2 mėn. normos ribas. Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas kartais per

tiriamus metus sulėtėjo 2,3 karto, kas dar kartą parodo, jog bendrovės skolininkų finansinė padėtis pablogėjo ir jų prailgėjęs atsiskaitymas su tiriama įmone darė bedrovės veiklą neefektyvesne. Palyginus 2010 m. debitorinio įsiskolinimo apyvartumą dienomis su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad įmonė yra tarp 50 proc. šakos įmonių, kurių debitorinio įsiskolinimo apyvartumas yra mažesnis nei 39 dienos, ir su kuriomis skolininkai atsiskaito pakankamai greitai.

Bendrovėje 2006 m. vienam turto litui teko 2,11 Lt pardavimo pajamų, kitais dviem analizuojamo laikotarpio metais turto apyvartumas lėtėjo, tačiau nuo 2009 m. turto apyvartumas įmonėje pradėjo greitėti ir beveik pasiekė 2006 m. lygį, t.y. 2010 m. vienam turto litui teko 2,01 Lt pardavimo pajamų. Tiriamojo laikotarpio pradžioje turto apyvartumas lėtėjo dėl didesnių turto nei pardavimo pajamų augimo tempų. Tačiau nuo 2009 m. įmonės turtas pradėjo mažėti, o pardavimo pajamos vis dar augo, tad ir turto apyvartumas pagreitėjo. Bendrai tariant, analizuojamu laikotarpiu turto apyvartumas sulėtėjo 0,11 karto, tačiau visais metais šis rodiklis viršijo į 1,6-1,8 normos ribas, tad jo laikinas sulėtėjimas ženklios įtakos veiklos efektyvumui neturėjo. Įmonės turto apyvartumo rodiklis 2010 m. beveik pateko tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių turto apyvartumas didesnis nei 2,04 karto, t.y. bendrovė yra tarp efektyviausiai turtą valdančių šakos įmonių.

Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis 2006-2010 m. laikotarpiu pagreitėjo 11 dienų, t.y. nuo 32 dienų 2006 m. iki 21 dienos 2010 m. Tai rodo, kad bendrovės atsiskaitymas su kreditoriais pagerėjo. Iki 2008 m. įmonės kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas lėtėjo, o tai lėmė didesniais tempais augančios per vienerius metus mokėtinoms sumoms ir trumpalaikiai išsipareigojimams nei augančios pardavimo pajamos, kurių augimo tempai buvo lėtesni. Tačiau nuo 2009 m. itin sparčiai pradėjus mažėti per vienerius metus mokėtinoms sumoms ir trumpalaikiams išsipareigojimams, o pardavimo pajamoms vis augant, kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas stipriai pagreitėjo ir 2010 m. pasiekė 21 dienos ribą. Taigi, bendrovė su savo skolintojais 2010 m. atsiskaitinėjo kas 21 diena. Palyginus įmonės 2010 m. kreditorinio įsiskolinimo apyvartumą su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad bendrovė yra tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas mažesnis nei 71 diena, t.y. tiriama bendrovė yra tarp šakos įmonių, kurios neturi problemų vykdant skolinius išsipareigojimus.

Nuosavo kapitalo apyvartumas 2006 m. buvo 2,63 karto, o 2010 m. – 2,27 karto, t.y. apyvartumas palyginus 2010 m. su 2006 m. sulėtėjo 0,36 karto. Šis rodiklis parodo, jog 2006 m. vienas nuosavo kapitalo litas uždirbo 2,63 Lt apyvartos, o 2010 m. – 2,27 Lt apyvartos. Tai, kad nuosavo kapitalo apyvartumas sulėtėjo, lėmė nuosavo kapitalo ir pardavimo pajamų skirtingi augimo tempai. 2007 m. ir 2008 m. nuosavo kapitalo apyvartumas lėtėjo, nes nuosavas kapitalas įmonėje augo didesniais tempais

nei pardavimo pajamos. Tačiau nuo 2009 m. situacija pasikeitė – nuosavo kapitalo augimo tempai tapo lėtesni nei pardavimo pajamų, tad ir nuosavo kapitalo apyvartumas pradėjo greitėti ir artėti prie bazinių (2006 m.) metų buvusio apyvartumo. Palyginus nuosavo kapitalo apyvartumo 2010 m. rodiklį su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad šiais metais tiriama įmonė buvo tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių nuosavo kapitalo apyvartumas mažesnis nei 3,79 karto ir didesnis nei 1,79 karto.

Atlikus UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodiklių analizę nustatyta, kad bendrovė veikos sąnaudas kontroliuoja efektyviai, pirkėjai su bendrove atsiskaitinėja ir bendrovė savo skolinius įsipareigojimus vykdo gerai, turtas panaudojamas efektyviai, prekių apyvartumas pastaraisiais metais įmonėje taip pat didėja. Palyginus tiriamos įmonės veiklos efektyvumo rodiklius su šakos įmonių rodikliais išsiaiškinta, kad UAB „Armita“ veiklą vykdo pakankamai efektyviai.

2.3.5. Trumpalaikio ir ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumo analizė

Įmonės įsigyja turtą tam, kad jį naudojant ateityje būtų uždirbtas pelnas. Turtas gali būti įvairių formų – materialus ir nematerialus, ilgalaikis ir trumpalaikis. Įmonės, siekiančios optimizuoti veiklos efektyvumą, privalo nuolat peržiūrėti turimą turtą ir įvertinti, kiek jis yra ekonomiškai naudingas, kokia įmonės turto sudėtis ir kaip ji turėtų būti keičiama siekiant efektyvesnės įmonės veiklos. Pagrindiniai UAB „Armita“ turto naudojimo efektyvumą atskleidžiantys rodikliai pateikti 14 ir 15 lentelėse.

14 lentelė

UAB „Armita“ trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumo rodikliai 2006-2010 m.

Rodiklis	Metai					Pokytis				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Trumpalaikio turto ir pardavimo pajamų santykis, %	23,96	31,49	43,00	38,24	36,63	7,53	11,51	-4,76	-1,61	12,68
Atsargų ir pardavimo pajamų santykis, %	9,75	11,90	25,16	21,83	12,00	2,15	13,26	-3,33	-9,83	2,25
Per vienerius metus gautinų sumų ir pardavimo pajamų santykis, %	6,46	8,15	4,87	7,57	7,59	1,69	-3,28	2,70	0,02	1,13
Pinigų, trumpalaikių investicijų bei terminuotų indėlių ir pardavimo pajamų santykis, %	7,75	11,44	12,97	8,85	17,04	3,70	1,53	-4,12	8,20	9,30
Pinigų apyvartos ciklas, dienomis	28	30	61	70	51	2	31	9	-19	23

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Analizuojant UAB „Armita“ trumpalaikį turtą ir jo pokyčius 2006-2010 m. laikotarpiu nustatyta, kad 2006 m. vienam pardavimo pajamų litui teko 0,24 Lt trumpalaikio turto, o 2010 m. – 0,37 Lt

trumpalaikio turto. Tai, kad trumpalaikio turto ir pardavimo pajamų santykis metams bėgant padidėjo, lėmė trumpalaikio turto ir pardavimo pajamų skirtingi kitimo tempai. Iki 2009 m. trumpalaikis turtas augo itin dideliais tempais pagrinde dėl atsargų, išankstinių apmokėjimų ir nebaigtų vykdyti sutarčių augimo, o nuo 2009 m. trumpalaikis turtas įmonėje pradėjo mažėti, pajamos vis dar augo, tad trumpalaikio turto ir pardavimo pajamų santykis taip pat pradėjo mažėti.

2006 m. vienam įmonės pardavimo pajamų litui teko 0,10 Lt atsargų, kitais dviem analizuojamo laikotarpio metais pardavimo pajamoms tenkantis atsargų kiekis augo, o nuo 2009 m., pradėjus įmonės atsargoms mažėti, mažėjo ir atsargų kiekis, tenkantis vienam pardavimo pajamų litui, kol 2010 m. vienam pardavimo pajamų litui teko 0,12 Lt atsargų. Tai, kad tiriamojo laikotarpio pirmoje pusėje atsargų ir pardavimo pajamų santykis augo, lėmė kur kas didesniais tempais augančios atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys nei augančios pajamos: 2007 m. ir 2008 m. atsargoms išaugus atitinkamai 34,84 proc. ir 162,76 proc., pardavimo pajamos tais metais atitinkamai padidėjo 10,46 proc. ir 24,28 proc., tad atsargų augimo didesni tempai ir lėmė rodiklio didėjimą. Tačiau nuo 2009 m. padėtis pasikeitė, o tai lėmė 2009 m. ir 2010 m. pradėjusios mažėti atsargos. 2009 m. ir 2010 m. atsargoms sumažėjus atitinkamai 4,89 proc. ir 41,79 proc., pardavimo pajamos padidėjo atitinkamai 9,62 proc. ir 5,88 proc. (palyginus su ankstesniais metais), tad ir tiriamas rodiklis antrojeje tiriamojo laikotarpio pusėje pradėjo mažėti. Įmonės atsargų ir pardavimo pajamų santykis 2010 m. buvo tarp 50 proc. šakos įmonių, kurių šis rodiklis buvo mažesnis nei 14,75 proc.

Įmonėje 2006 m. vienam pardavimo pajamų litui teko 0,07 Lt greitai realizuojamo trumpalaikio turto, o metams bėgant šis rodiklis augo ir 2010 m. vienam pardavimo pajamų litui teko 0,08 Lt greitai realizuojamo trumpalaikio turto. Tai, kad per vienerius metus gautinų sumų ir pardavimo pajamų santykis analizuojamu laikotarpiu padidėjo daugiau nei 1 proc., lėmė skirtingi pardavimo pajamų ir per vienerius metus gautinų sumų kitimo tempai: pardavimo pajamoms padidėjus 59,33 proc., per vienerius metus gautinos sumos išaugo 87,11 proc., tad ir santykis tarp šių rodiklių padidėjo. Gautinų sumų įmonėje padidėjimas byloja apie bendrovės klientų mokumo būklės pablogėjimą. Palyginus įmonės 2010 m. gautinų sumų ir pardavimo pajamų santykį su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad tais metais įmonė buvo tarp 25 proc. įmonių, kurių šis rodiklis neviršijo 16,72 proc., tačiau buvo didesnis nei 7,46 proc.

Bendrovėje labai likvidus turtas per analizuojamą laikotarpį augo, tad 2006 m. vienam pardavimo pajamų litui teko 0,08 Lt labai likvidaus turto, 2010 m. – 0,17 Lt labai likvidaus turto, t.y. pinigų, trumpalaikių investicijų bei terminuotų indėlių ir pardavimo pajamų santykis per tiriamus metus išaugo

9,30 proc. Taip nutiko todėl, kad įmonės labai greitai realizuojamas turtas, t.y. pinigai ir jų ekvivalentai bei kitas trumpalaikis turtas, augo kur kas spartesniais tempais nei pardavimo pajamos: pinigams ir kitam trumpalaikiam turtui išaugus atitinkamai 43,55 proc. ir 1017, 51 proc., pardavimo pajamos padidėjo 59,33 proc. Palyginus įmonės pinigų, trumpalaikių investicijų bei terminuotų indėlių ir pardavimo pajamų santykį su šakos įmonių rodikliais nustatyta, kad įmonė 2010 m. šio santykio atžvilgiu beveik patenka tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių šis rodiklis tais metais viršija 17,80 proc. ribą.

Analizuojant bendrovės pinigų apyvartos ciklą nustatyta, kad 2006 m. jis buvo 28 dienos, iki 2009 m. ilgėjo, o 2010 m. pradėjo mažėti ir pasiekė 51 dienos ribą. Abskritai, pinigų apyvartos ciklas analizuojamais metais pailgėjo 23 dienomis, o tai lėmė prekių apyvartumo koeficiento, debitorinio įsiskolinimo ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumų pokyčiai. Prekių apyvartumo koeficientas per analizuojamą laikotarpį sulėtėjo 8 dienomis, debitorinio įsiskolinimo apyvartumas sulėtėjo 4 dienomis, o kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas pagreitėjo 11 dienų, tačiau to nepakako, tad visumoje tiriamas rodiklis sulėtėjo. Pinigų apyvartos ciklo lėtėjimas rodo įmonės veiklos efektyvumo pablogėjimą. Įmonės 2010 m. pinigų apyvartos ciklas buvo tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių pinigų apyvartos ciklas yra ilgesnis nei 49 dienos.

15 lentelė

UAB „Armita“ ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumo rodikliai 2006-2010 m.

Rodiklis	Metai					Pokytis				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Ilgalaikio turto ir pardavimo pajamų santykis, %	23,39	25,65	18,52	16,47	13,21	2,25	-7,13	-2,05	-3,25	-10,18
Ilgalaikio materialiojo turto ir pardavimo pajamų santykis, %	23,39	25,65	18,52	16,47	13,21	2,25	-7,13	-2,05	-3,25	-10,18
Ilgalaikio turto atsipirkimo laikas, metais	4,50	2,18	0,87	1,29	1,06	-2,32	-1,31	0,41	-0,23	-3,44
Fondo graža	4,28	3,90	5,40	6,07	7,57	-0,38	1,50	0,67	1,50	3,29

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Analizuojant UAB „Armita“ ilgalaikį turtą ir jo pokyčius nustatyta, kad 2006 m. įmonėje vienam pardavimo pajamų litui teko 0,23 Lt ilgalaikio turto, o 2010 m. – 0,13 Lt ilgalaikio turto. Analizuojant ilgalaikio turto ir pardavimo pajamų santykį pamečiui pastebėta, kad šis rodiklis 2007 m. padidėjo 2,25 proc. punkto, o taip nutiko todėl, kad pardavimo pajamos tais metais augo mažesniais tempais nei ilgalaikis turtas (atitinkamai 10,46 proc. ir 21,10 proc.), visais kitais tiriamais metais (2008-2010 m.) buvo stebima priešinga situacija: pajamoms vis augant, ilgalaikis turtas mažėjo, tad ir tiriamas santykis mažėjo. Palyginus įmonės 2010 m. ilgalaikio turto ir pardavimo pajamų santykį su šakos įmonių

rodikliais nustatyta, kad tiriamą bendrovę yra tarp 25 proc. šakos įmonių, kurios ilgalaikį turtą panaudoja efektyviausiai, o jų ilgalaikio turto ir pardavimo pajamų santykiai yra mažesni nei 15,26 proc.

Ilgalaikio materialiojo turto ir pardavimo pajamų santykis nesiskiria nuo prieš tai analizuoto rodiklio, nes įmonės ilgalaikį turtą sudaro vienintelis straipsnis – ilgalaikis materialus turtas. Bendrovė neturi nei nematerialaus, nei finansinio, nei kito ilgalaikio turto, tad visus ilgalaikio turto pokyčius lemia ilgalaikio materialaus turto pokyčiai.

Toliau analizuojant bendrovės ilgalaikį turtą nustatyta, kad 2006 m. ilgalaikio turto atsipirkimo laikas buvo 4,5 metai (4 m. 6 mėn.), o 2010 m. – sutrumpėjo iki 1,06 metų (šiek tiek daugiau nei 1 metai). Tai, kad ilgalaikio turto atsipirkimo laikas tiriamais metais sutrumpėjo 3,44 metų, lėmė skirtingi ilgalaikio turto ir grynojo pelno pokyčiai. Ilgalaikiam turtui sumažėjus 80852 Lt arba 10 proc., grynasis pelnas padidėjo 507784 Lt arba 2,82 karto, tad susidarė sąlygos ilgalaikio turto atsipirkimo laiko trumpėjimui. Grynojo pelno tokį spartų augimą lėmė pakankamai efektyvi savikainos formavimo politika, gera veiklos sąnaudų kontrolė bei gaunamų pajamų iš investicinės veiklos padidėjimas. Ilgalaikio turto mažėjimą įtakoję 2008 m. perduota šaligatvio plytelių gamybos linija. Įmonė ilgalaikio turto atsipirkimo aspektu yra tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių ilgalaikis turtas atsiperka greičiausiai, o jo atsipirkimo laikas yra mažesnis nei 1,86 metų.

Bendrovėje 2006 m. vienas ilgalaikio turto litas uždirbo 4,28 Lt pardavimo pajamų, o 2010 m. – 7,57 Lt pardavimo pajamų, t.y. fondo grąža per 2006-2010 m. laikotarpį padidėjo 3,29 punkto. Tokį fondo grąžos padidėjimą lėmė tai, kad įmonės pardavimo pajamos per tiriamą laikotarpį išaugo 59,33 proc., o tuo tarpu ilgalaikis turtas sumažėjo 10 proc. Bendrovės fondo grąžos rodiklis 2010 m. buvo tarp 25 proc. šakos įmonių, kurių fondo grąža tais metais buvo didesnė nei 6,12 punkto ir mažesnė nei 12,23 punkto. Taigi, galima teigti, kad tiriamą įmonę yra tarp 50 proc. šakos įmonių, kurių ilgalaikis turtas duoda pakankamai didelę grąžą.

Atlikus UAB „Armita“ ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumo analizę nustatyta, kad bendrovės ilgalaikis turtas yra panaudojamas pakankamai efektyviai. Įmonės trumpalaikio turto efektyvumo vertinimas parodė, kad efektyvumas trumpalaikio turto atžvilgiu per tiriamus metus pablogėjo, tačiau paskutiniųjų dviejų metų rodikliai rodo, kad bendrovė trumpalaikį turtą naudoja vis efektyviau ir trumpalaikio turto efektyvumas pradeda didėti.

2.3.6. UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumo ir turto pelningumo pokyčių lemiančių veiksnių analizė pagal Du Ponto ir L. Bernstein metodus

Įmonės akcininkams labai svarbus yra nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis. Pagal šį rodiklį akcininkai priima sprendimus dėl galimo kapitalo investavimo ir reinvestavimo į įmonę. Kai nuosavo kapitalo pelningumas žemas, investuotojai ieško kitų investavimo būdų. Ne mažiau svarbus yra ir turto pelningumo rodiklis, kuris parodo įmonės ilgalaikio ir trumpalaikio turto naudojimo efektyvumą ir įmonių vadovų gebėjimą valdyti turimą turtą. Atliekant įmonės veiklos efektyvumo vertinimą yra būtina ne tik apskaičiuoti santykinius rodiklius ir juos išanalizuoti, tačiau ir nustatyti atskirų veiksnių įtaką jiems. Atskirų veiksnių įtakos analizei atlikti labai plačiai naudojamas L. Bernstein modelis. 16 ir 17 lentelėse pateikiamas apskaičiuotas UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumas ir turto pelningumas pagal L. Bernstein modelį, o 18 lentelėje – nuosavo kapitalo pelningumą įtakančių veiksnių vertinimas pagal Du Ponto metodą.

16 lentelė

UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumas pagal L. Bernstein modelį

Rodiklis	Metai					Pokytis, %				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Grynasis pelnas, Lt	179.778	448.725	1.005.163	666.556	687.562	149,60	124,00	-33,69	3,15	282,45
Pardavimo pajamos, Lt	3.456.900	3.818.446	4.745.434	5.202.014	5.507.748	10,46	24,28	9,62	5,88	59,33
Turtas, Lt	1.636.739	2.181.679	2.919.147	2.845.864	2.745.432	33,29	33,80	-2,51	-3,53	67,74
Nuosavas kapitalas, Lt	1.314.162	1.609.054	2.254.206	2.303.529	2.423.339	22,44	40,10	2,19	5,20	84,40
Grynasis pelningumas	0,05	0,12	0,21	0,13	0,12	6,55	9,43	-8,37	-0,33	7,28
Turto apyvartumas	2,11	1,75	1,63	1,83	2,01	-0,36	-0,12	0,20	0,18	-0,11
Nuosavybės multiplikatorius	1,25	1,36	1,29	1,24	1,13	0,11	-0,06	-0,06	-0,10	-0,11
Nuosavo kapitalo pelningumas	0,14	0,28	0,45	0,29	0,28	14,21	16,70	-15,65	-0,56	14,69

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumas 2006 m. buvo 13,7 proc., o 2010 m. padidėjo 14,79 proc. punkto ir siekė 28,4 proc. Visu tiriamuoju laikotarpiu nuosavo kapitalo pelningumo pokyčius labiausiai lėmė turto apyvartumo rodiklis, kuris 2006 m. buvo 2,11 karto, o 2010 m. – 2,01 karto. Taip pat didelės įtakos nuosavo kapitalo pelningumui turėjo nuosavybės multiplikatorius, kuris per 2006-

2010 m. laikotarpį sumažėjo 0,113 punkto, t.y. nuo 1,25 2006 m. iki 1,13 2010 m. Na o grynasis pardavimų pelningumas nuosavo kapitalo pelningumą veikė mažiausiai.

17 lentelė

UAB „Armita“ turto pelningumas pagal L. Bernstein modelį

Rodiklis	Metai					Pokytis, %				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Grynasis pelnas, Lt	179.778	448.725	1.005.163	666.556	687.562	149,60	124,00	-33,69	3,15	282,45
Pardavimo pajamos, Lt	3.456.900	3.818.446	4.745.434	5.202.014	5.507.748	10,46	24,28	9,62	5,88	59,33
Turtas, Lt	1.636.739	2.181.679	2.919.147	2.845.864	2.745.432	33,29	33,80	-2,51	-3,53	67,74
Grynasis pelningumas	0,05	0,12	0,21	0,13	0,12	6,55	9,43	-8,37	-0,33	7,28
Turto apyvartumas	2,11	1,75	1,63	1,83	2,01	-0,36	-0,12	0,20	0,18	-0,11
Turto pelningumas	0,11	0,21	0,34	0,23	0,25	9,58	13,87	-11,01	1,62	14,06

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Bendrovėje turto pelningumas 2006 m. buvo 11 proc., o jo tokią reikšmę labiausiai lėmė turto apyvartumas, kuris 2006 m. buvo 2,11 karto. Grynasis pelningumas turto pelningumą įtakojo nežymiai, kadangi jis 2006 m. siekė 5,2 proc. Visu tiriamuoju laikotarpiu turto pelningumo pokyčius, kaip ir nuosavo kapitalo pelningumo pokyčius, labiausiai lėmė turto apyvartumas, kuris 2006-2010 m. laikotarpiu sulėtėjo 0,11 karto. Per tiriamus metus 7,28 proc. padidėjęs grynasis pelningumas teigiamai veikė turto pelningumą, tačiau šio rodiklio įtaka buvo kur kas mažesnė nei turto apyvartumo. Turto pelningumas per 2006-2010 m. padidėjo 14 proc.

Atlikus UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumo ir turto pelningumo analizę pagal Bernstein modelį nustatyta, kad visu analizuojamu laikotarpiu tiriamiems rodikliams daugiausiai įtakos turėjo turto apyvartumas.

18 lentelė

UAB „Armita“ nuosavo kapitalo pelningumas pagal Du Ponto metodą

Rodiklis	Metai		Pokytis, %
	2006 (baziniai)	2010 (einamieji)	2010/2006
Grynasis pelnas, Lt	179.778,00	687.562,00	282,45
Nuosavas kapitalas, Lt	1.314.162,00	2.423.339,00	84,40
Nuosavo kapitalo pelningumas, %	13,68	28,37	14,69
Grynojo pelno įtaka Nuosavo kapitalo pelningumui:			20,95
Nuosavo kapitalo įtaka Nuosavo kapitalo pelningumui:			-6,26
NKP pokytis:			14,69

Šaltinis: apskaičiuota darbo autorės, remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis.

Analizuojant įmonės nuosavo kapitalo pelningumo pokyčius pagal Du Ponto metodą nustatyta, kad per 2006-2010 m. laikotarpį jis išaugo 14,69 proc., t.y. nuo 13,68 proc. 2006 m. iki 28,37 proc. 2010 m. Nuosavo kapitalo pelningumo didėjimą lėmė grynojo pelno ir nuosavo kapitalo pokyčiai. Grynasis pelnas per tiriamus metus padidėjo 282,45 proc., o dėl jo tokio spartaus augimo nuosavo kapitalo pelningumas padidėjo 20,95 proc. Bendrovės nuosavas kapitalas per 2006-2010 m. išaugo 84,40 proc., o jo toks padidėjimas neigiamai veikė nuosavo kapitalo pelningumą. Dėl nuosavo kapitalo padidėjimo 84,40 proc., nuosavo kapitalo pelningumas sumažėjo 6,26 proc. Tačiau nuosavo kapitalo daroma neigiama įtaka nuosavo kapitalo pelningumui buvo kur kas mažesnė nei teigiama grynojo pelno įtaka, todėl nuosavo kapitalo pelningumas per tiriamąjį laikotarpį augo.

Apibendrinant galima teigti, kad grynasis pelnas turėjo daug daugiau įtakos nuosavo kapitalo pelningumo pokyčiui, nes jo augimo tempai buvo kur kas didesni nei nuosavo kapitalo.

2.4. UAB „Armita“ finansinės būklės įvertinimas taikant E. Altmano ir A. Blanko modelius

Įmonių bankrotai yra vienas iš labiausiai paplitusių rinkos ekonomikos reiškinių. Jie sukelia daug neigiamų padarinių ne tik pačiai įmonei, bet ir kitoms įmonėms bei institucijoms, valstybei bei visuomenei. Objektvūs situacijos įvertinimas, gebėjimas nustatyti rizikingas veiklos sritis, laiku priimti teisingi sprendimai finansų, investicijų ir kitose srityse yra svarbūs veiksniai, užtikrinantys įmonių stabilumą ir tęstinumą. Įmonių vadovai turi nuolat ieškoti būdų ir priemonių bankrotams išvengti ir garantuoti sėkmingą veiklą. Viena iš veiksmingiausių bankroto diagnostikos ir prevencijos priemonių yra nuolatinis įmonių veiklos efektyvumo vertinimas. Bankroto prognozavimas įmonėse yra sudėtingas procesas, tad dažnai yra taikoma keletas metodikų. UAB „Armita“ bankroto tikimybė įvertinama naudojant E. Altmano penkių rodiklių modelį, skirtą įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamoms vertybinių popierių biržoje, ir A. Blanko sunkiai realizuotinių aktyvų modelį.

19 lentelė

UAB „Armita“ bankroto tikimybė pagal E. Altman modelį

Rodiklis	Metai					Pokytis
	2006	2007	2008	2009	2010	2010/2006
X1=Apyvartinis kapitalas/Turtas	0,32	0,35	0,48	0,51	0,62	0,30
X2=Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)/Turtas	0,11	0,21	0,34	0,50	0,53	0,42
X3=Pelnas (nuostolis) prieš apmokestinimą/Turtas	0,13	0,26	0,42	0,29	0,31	0,18
X4=Nuosavas kapitalas/Įsipareigojimai	4,07	2,81	3,39	4,25	7,52	3,45
X5=Pardavimo pajamos/Turtas	2,11	1,75	1,63	1,83	2,01	-0,11
Z=0,717X1+0,847X2,+3,107X3+0,420X4+0,995X5	4,54	4,14	4,98	5,30	7,02	2,48

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Atlikus UAB „Armita“ bankroto diagnostinę analizę pagal Altmano penkių rodiklių modelį nustatyta, kad visu tiriamuoju laikotarpiu bankrotas įmonei negrėsė ir ateinančiais metais negrės, kadangi visu analizuojamu laikotarpiu Z reikšmės gerokai viršijo 2,9 ribą ir metams bėgant didėjo (per 2006-2010 m. Z reikšmė padidėjo 2,48 punkto). Dideles Z reikšmes pagrinde lėmė finansinio stabilumo koeficientas (X_4). Tai, kad nuosavas kapitalas vidutiniškai 4,41 karto viršijo skolintą kapitalą, užtikrina bendrovės finansinę nepriklausomybę nuo kreditorių, o tai mažina bankroto grėsmę. Taip pat Z reikšmes didino ir turto apyvartumas (X_5), kuris tiriamuoju laikotarpiu vidutiniškai buvo 1,87 karto. Bankroto tikimybė taip pat buvo labai maža ir dėl kitų rodiklių: grynojo apyvartinio kapitalo koeficientas (X_7) vidutiniškai buvo 0,46 ir metams bėgant didėjo, o didėjantis apyvartinis kapitalas mažina bankroto grėsmę. Abu turto pelningumą apibūdinantys rodikliai (X_2 ir X_3) taip pat prisidėjo prie bankroto tikimybės mažinimo, kadangi jie metams bėgant augo: nepaskirstyto pelno (nuostolio) ir turto santykis nuo 2006 m. 11 proc. išaugo iki 53 proc. 2010 m., o pelno prieš apmokestinimą ir turto santykis padidėjo 18 proc., t.y. nuo 13 proc. 2006 m. iki 31 proc. 2010 m.

20 lentelė

UAB „Armita“ bankroto tikimybė pagal A. Blanko modelį

Blanko modelis	Metai					Pokytis, %				
	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
Nerealizuotini aktyvai + atsargos (NA), Lt	1.145.530	1.433.546	2.072.552	1.992.011	1.388.659	25,14	44,58	-3,89	-30,29	21,22
Nuosavas kapitalas (NK), Lt	1.314.162	1.609.054	2.254.206	2.303.529	2.423.339	22,44	40,10	2,19	5,20	84,40
	NA<NK	NA<NK	NA<NK	NA<NK	NA<NK					

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Tiriant UAB „Armita“ finansinę būklę pagal Blanko modelį nustatyta, kad 2006 m. įmonės nerealizuotini aktyvai ir atsargos buvo 1145530 Lt, o nuosavas kapitalas buvo 1314162 Lt. 2010 m. bendrovės nerealizuotini aktyvai ir atsargos padidėjo 21,22 proc., lyginant su 2006 m., ir siekė 1388659 Lt, o nuosavas kapitalas padidėjo 84,40 proc. ir buvo 2423339 Lt. Taigi, visu tiriamuoju 2006-2010 m. laikotarpiu nerealizuotini aktyvai ir atsargos neviršijo nuosavo kapitalo, tad ir bankroto tikimybė pagal Blanko modelį nustatyta labai maža. Nerealizuotinių aktyvų augimo tempai buvo kur kas mažesni nei nuosavo kapitalo didėjimo tempai (per tiriamus metus atitinkamai padidėjo 21,22 proc. ir 84,40 proc.), kas dar labiau atitolino bankroto grėsmę. Taigi, trumpai išanalizavus įmonės bankroto tikimybę, galima teigti, kad bendrovė geba išnaudoti savo turimus finansinius išteklius ir dirba efektyviai.

Atlikus UAB „Armita“ finansinės būklės analizę pagal E. Altmano ir A. Blanko modelius išsiaiškinta, kad įmonės finansinė būklė yra stabili ir bankrotas jai negresia.

2.5. UAB „Armita“ darbo išteklių ir išlaidų jiems analizė

Ekonomikoje yra išskiriamos trys pagrindinės ekonominių veiksnių grupės, kurios lemia įmonių ir organizacijų veiklos rezultatus: gamtiniai išteklių, darbo išteklių bei kapitalas. Tam tikram produkcijos kiekiui pagaminti firmos pasirenka tokį veiksnių derinį, kad būtų galima gaminti panaudojant minimalias sąnaudas. Itin svarbų vaidmenį įmonės veikloje lemia efektyvus darbo išteklių valdymas. Būtent nuo gerai valdomų darbo išteklių priklauso įmonių veiklos rezultatas. Siekiant ištirti įmonės veiklos efektyvumą būtina įvertinti, ar tiriama įmonė darbo išteklius valdo efektyviai. Pagrindiniai darbo išteklių rodikliai pateikti 21 lentelėje.

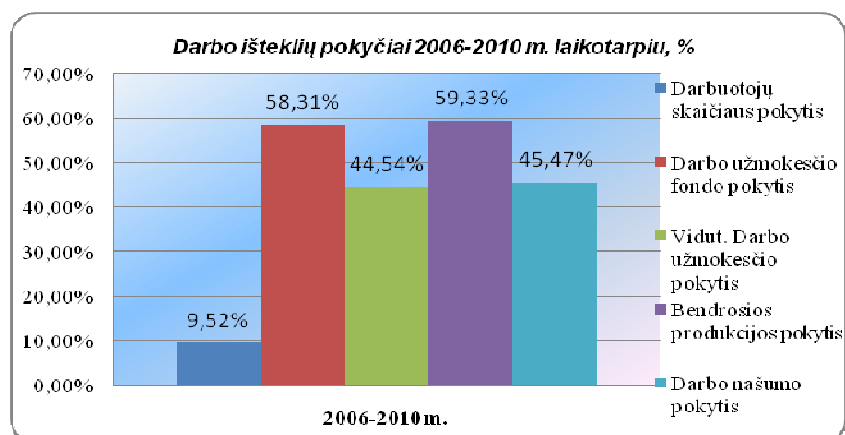
21 lentelė

Darbo išteklių kaita 2006-2010 m. laikotarpiu

	Metai				
	2006	2007	2008	2009	2010
Darbuotojų skaičius VISO	21	24	23	24	23
<i>iš jų administracija:</i>	6	6	7	7	7
Darbo užmokesčio fondas, Lt	533.708	635.558	829.606	833.148	844.889
Vidutinis darbo užmokestis, Lt	2.118	2.207	3.006	2.893	3.061
Bendroji produkcija, Lt	3.456.900	3.818.446	4.745.434	5.202.014	5.507.748
Darbo našumas (per metus)	164.614	159.102	206.323	216.751	239.467

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Analizuojant UAB „Armita“ darbuotojų skaičiaus dinamiką pastebėta, kad 2006-2010 m. laikotarpiu darbuotojų skaičius kito 21-24 intervale. Visu tiriamuoju laikotarpiu bendrovėje vidutiniškai dirbo 23 darbuotojai, iš kurių vidutiniškai 28,70 proc. sudarė įmonės administracija. Nors įmonės darbuotojų skaičius metams bėgant keitėsi nežymiai, tačiau darbo užmokesčio fondo augimas buvo itin didelis: įmonės darbo užmokesčio fondas per tiriamus metus padidėjo 311181 Lt arba 58,31 proc. (žr. 7 pav.). Toks darbo užmokesčio fondo augimas sąlygojo ir vidutinio darbo užmokesčio didėjimą. Vidutinis darbo užmokestis padidėjo nuo 2118 Lt 2006 m. iki 3061 Lt 2010 m., t.y. išaugo 44,54 proc. (žr. 7 pav.). Bendrovės darbuotojų darbo užmokesčiui per tiriamus metus vidutiniškai buvo skiriama pakankamai nedidelė dalis - 16,18 proc. - uždirbtų pajamų.

7 pav. UAB „Armita“ darbo išteklių pokyčiai 2006-2010 m. laikotarpiu
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

2006-2010 m. laikotarpiu bendrovės darbo našumas padidėjo 45,47 proc., o tai lėmė bendrosios produkcijos (pardavimo pajamų) ir darbuotojų skaičiaus pokyčiai. Įmonės bendroji produkcija per tiriamus metus padidėjo 2050848 Lt arba 59,33 proc., o tuo tarpu darbuotojų skaičius įmonėje buvo gana pastovus ir metams bėgant pakito tik 2 darbuotojais arba 9,52 proc. (žr. 7 pav.). Kasmet kiekvienam darbuotojui teko vis didesnė dalis bendrosios produkcijos. Bendrosios produkcijos augimo tempai buvo daugiau nei 6 kartus spartesni negu darbuotojų skaičiaus didėjimo tempai, tad ir įmonės darbo našumas padidėjo.

Atlikus UAB „Armita“ darbo išteklių ir jiems išlaikyti skirtų išlaidų analizę nustatyta, kad įmonė analizuojamu laikotarpiu šiuos išteklius valdė efektyviai. Įmonė, išlaikydama pakankamai pastovų darbuotojų skaičių bei vis didėjantį darbo užmokestį jiems, sugebėjo darbo našumą padidinti 45,47 proc. Darbo našumas didėja tobulėjant darbuotojų darbo įgūdžiams ir naudojant geresnius įrankius bei mašinas. Darbo našumo rodiklio didėjimas byloja apie nuolatinį įmonės vystymąsi ir veiklos efektyvumo didėjimą.

2.6. UAB „Armita“ veiklos efektyvumo vertinimas taikant ekonominius – statistinius rodiklius

Siekiant įvertinti UAB „Armita“ ūkinės veiklos efektyvumą buvo apskaičiuoti ekonominiai – statistiniai rodikliai, kurie padėjo kokybiškiau įvertinti įmonės funkcionavimą. Darbe apskaičiuoti tiesioginės ir atvirkštinės formos įmonės veiklos efektyvumo rodikliai, kurie pateikti 22 lentelėje (skaičiavimai pateikti 6 priede). Tiesioginės formos ekonominių – statistinių rodiklių didėjimas rodo

įmonės gamybinės veiklos efektyvumo didėjimą, o atvirkštinės formos – veiklos efektyvumo mažėjimą.

22 lentelė

UAB „Armita“ ekonominių – statistinių rodiklių kaita 2006-2010 m. laikotarpiu

Rodiklis	Metai					Pokytis, %
	2006	2007	2008	2009	2010	
Darbo produktyvumas	164.614	159.102	206.323	216.751	239.467	45,47
Pagrindinio kapitalo grąža	2,600	2,199	2,076	2,258	2,273	-12,57
Veiklos efektyvumo lygis	1,450	1,220	1,049	1,135	1,110	-23,46
Darbo imlumas	0,0000061	0,0000063	0,0000048	0,0000046	0,0000042	-31,26
Pagrindinio kapitalo imlumas	0,385	0,455	0,482	0,443	0,440	14,38
Apyvartinio kapitalo imlumas	0,151	0,198	0,296	0,278	0,308	104,18

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Išanalizavus tiesioginės formos ekonominius – statistinius rodiklius nustatyta, kad bendrovės darbo produktyvumas per 2006-2010 m. laikotarpį padidėjo 45,47 proc. Tokiam darbo produktyvumo (našumo) didėjimui didesnę reikšmę turėjo spartesnis UAB „Armita“ ūkinės veiklos rezultato didėjimas (padidėjo 59,33 proc.) nei darbuotojų skaičiaus padidėjimas 2 žmonėmis (9,52 proc.). Pagrindinio kapitalo grąža per tiriamus metus sumažėjo 12,57 proc., kas rodo įmonės veiklos efektyvumo pablogėjimą. Pagrindinio kapitalo grąža iki 2008 m. mažėjo (veiklos efektyvumas įmonėje mažėjo), o nuo 2009 m. pradėjo didėti, tad bendrovės veikla atsigavo ir tapo efektyvesnė. Tiriant netiesioginės formos ekonominių – statistinių rodiklių dinamiką nustatyta, kad įmonės darbo imlumas per analizuojamą 2006-2010 m. laikotarpį sumažėjo 31,26 proc., t.y. vieno įmonės darbuotojo uždirbama pajamų dalis vis didėjo. Šio rodiklio mažėjimas byloja apie veiklos efektyvumo didėjimą. Visu tiriamuoju laikotarpiu įmonė sugebėjo uždirbti kur kas daugiau pajamų, nei kad turėjo pagrindinio kapitalo. Pagrindinio kapitalo imlumas buvo mažiausias 2006 m., po to metams bėgant jis didėjo, o nuo 2009 m. pradėjo mažėti, tad veikla vėl tapo efektyvesnė, nes vienas pagrindinio kapitalo litas uždirbo vis didesnę dalį pardavimo pajamų. Apyvartinio kapitalo imlumo rodiklis įmonėje per tiriamus metus padidėjo dvigubai (išaugo 104,18 proc.), o tai rodo, kad įmonės veiklos rezultatui pasiekti reikia didesnio kiekio apyvartinio kapitalo, o tai daro įmonės veiklą neefektyvesnę. Įvertinus įmonės veiklos efektyvumo lygį galima teigti, kad visais analizuojamais metais bendrovė veiklą vykdė efektyviai, nes visu tiriamuoju laikotarpiu vienas investuotas visų išteklių litas uždirbo daugiau nei 1 litą pajamų. Didžiausias įmonės veiklos efektyvumas stebėtas 2006 m., kuomet vienas bendrovės visų išteklių litas uždirbo 1,45 Lt pajamų.

Siekiant kompleksiškai įvertinti įmonės veiklą darbe buvo pritaikyta veiksmų įtakos koreliacinė regresinė analizė. Kaip žinia, įmonės veikla yra akcentuota į pelno gavimą, tad analizei kaip pagrindinis rezultatinis veiksnys pasirinktas bendrovės grynasis pelnas, o galimais jį įtakojančiais (faktoriniais) veiksniais pasirinktos įmonės pardavimo pajamos, savikaina, veiklos sąnaudos, darbuotojų skaičius bei išlaidos darbo užmokesčiui (žr. 23 lentelę).

23 lentelė

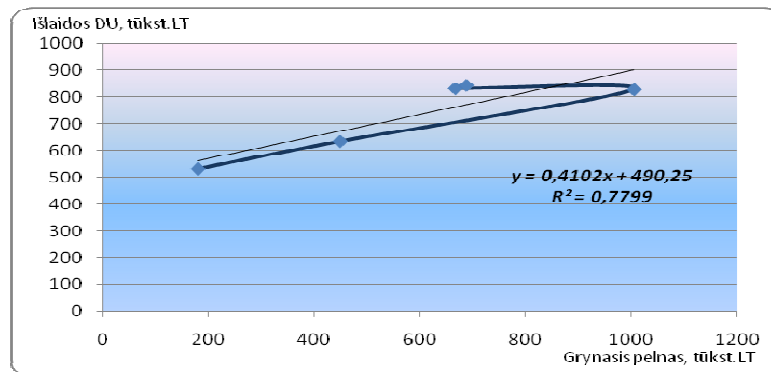
UAB „Armita“ koreliacinės – regresinės analizės rodikliai

Metai	Grynasis pelnas, tūkst. Lt (Y)	Pardavimo pajamos, tūkst. Lt (X1)	Pardavimo savikaina, tūkst. Lt (X2)	Veiklos sąnaudos, tūkst. Lt (X3)	Darbuotojų skaičius (X4)	Išlaidos darbo užmokesčiui, tūkst. Lt (X5)
2006	179,78	3.456,9	2.903,17	333,78	21	533,71
2007	448,73	3.818,45	2.892,93	363,41	24	635,56
2008	1.005,16	4.745,43	3.104,92	416,38	23	829,61
2009	666,56	5.202,01	3.965,14	409,36	24	833,15
2010	687,56	5.507,75	4.188,67	474,32	23	844,89
Suma	2.987,79	22.730,54	17.054,83	1.997,25	115,00	3.676,92
Vidurkis	597,56	4.546,11	3.410,97	399,45	23,00	735,38
Dispersija	93.922,31	777.638,07	382.953,64	2.900,45	1,50	20.266,38
Vid. Kvadrat. nuokrypis	306,47	881,84	618,83	53,86	1,22	142,36
Koreliacijos koef., r		0,718	0,360	0,714	0,503	0,883
Imties statistika, t		1,788	0,667	1,765	1,009	3,261

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Analizuojant UAB „Armita“ veiklą bei jos efektyvumą buvo pasitelkti kiekybinės analizės metodai. Analizei pasirinkti penki bendrovės veiklos rodikliai (pardavimo pajamos (X_1), pardavimo savikaina (X_2), veiklos sąnaudos (X_3), darbuotojų skaičius (X_4) bei išlaidos darbo užmokesčiui (X_5)), nuo kurių gali priklausyti įmonės veiklos rezultatas - grynasis pelnas (Y). Pirmiausia porinės koreliacinės analizės pagalba iširta priklausomybė tarp dviejų skirtingų veiksmų. Priklausomybę tarp pardavimo pajamų ir grynojo pelno galima apibūdinti kaip stiprią, nes gautas koreliacijos koeficientas tarp šių rodiklių pateko į intervalą 0,71 – 0,9. Taip pat stipri priklausomybė nustatyta tarp veiklos sąnaudų ir grynojo pelno bei išlaidų darbo užmokesčiui ir grynojo pelno. Gauti rezultatai rodo, kad didėjant įmonės pardavimo pajamoms, veiklos sąnaudoms bei darbo užmokesčio išlaidoms, didėja ir gaunamas įmonės grynasis pelnas. Darbuotojų skaičiaus ir pardavimo savikainos kaita turi mažai įtakos grynajam pelnui, nes grynojo pelno priklausomybė nuo šių rodiklių yra atitinkamai lygi 0,503 ir 0,360 (vidutinis ryšio stiprumas).

Vien pagal koreliacijos koeficiento dydį negalima daryti išvadų, jog tarp dviejų atitinkamų kintamųjų egzistuoja stochastinis ryšys (stochastinis ryšys – tai toks ryšys, kuris pasireiškia tarp atsitiktinių dydžių taip, jog vieno dydžio pokytis veikia kito dydžio pasiskirstymą ir pastarasis nėra apibrėžtas). Tolimesnei regresinei analizei reikia atrinkti kintamuosius patikrinant jų reikšmingumą. Reikšmingumo sprendimui priimti naudojama imties statistika (t), kuri apskaičiuojama pagal (1.5) formulę. Rasta t reikšmė lyginama su kritine t reikšme, kuri randama Stjudento skirstinyje. UAB „Armita“ apskaičiuotos imties statistikos (t) tarp atitinkamų įmonės rodiklių pateiktos 23 lentelėje. Stjudento skirstinio kritinė imties statistikos reikšmė su tikimybe 0,05 ir laisvės laipsnių skaičiumi 3 ($n-2$) yra 3,182. Norint patvirtinti, kad nustatytas koreliacijos koeficientas yra reikšmingas, faktinė imties statistikos reikšmė turi būti didesnė nei kritinė reikšmė iš Stjudento skirstinio. Atlikta analizė rodo, kad koreliacijos koeficientas yra reikšmingas ir ryšys egzistuoja tik tarp išlaidų darbo užmokesčiui ir grynojo pelno (žr. 8 pav.). Tarp kitų keturių rodiklių, galinčių įtakoti grynąjį pelną, ir grynojo pelno nustatyti ryšiai nėra reikšmingi, nes apskaičiuotos faktinės imties statistikos reikšmės yra mažesnės nei kritinė reikšmė iš Stjudento skirstinio. Porinė koreliacinė analizė leido nustatyti, kad pagrindė grynasis pelnas priklauso nuo išlaidų darbo užmokesčiui ir atvirkščiai.

8 pav. Priklausomybė tarp įmonės grynojo pelno ir išlaidų darbo užmokesčiui
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Apskaičiavus koreliacijos koeficientus ir nustačius, jog stochastinis ryšys egzistuoja tik tarp išlaidų darbo užmokesčiui ir grynojo pelno, toliau porinės regresinės analizės pagalba nustatinėjama šio ryšio forma ir analitinė išraiška, parenkant kreivę, geriausiai aprašančią rodiklių sklaidą. Tiesinės regresijos lygtis ir regresijos koeficientai a ir b apskaičiuojami pagal 1.6, 1.7, 1.8 formules. Pateiktų formulių pagalba buvo apskaičiuotas regresijos koeficientas a , kuris lygus 490,25, bei koeficientas b , kurio rasta reikšmė lygi 0,41. Galiausiai sudaryta tiesinės regresijos lygtis:

$$y = 0,41x + 490,25.$$

Tiesinės regresijos lygtis rodo, kad įmonės grynasis pelnas tiesiogiai priklauso nuo išlaidų darbo užmokesčiui, t.y. didėjant įmonės darbo užmokesčiui, didėja ir grynasis pelnas, ir atvirkščiai. Regresijos koeficientas b prie x parodo, kad padidinus išlaidas darbo užmokesčiui 1 tūkst. Lt, grynasis pelnas vidutiniškai padidėja 0,41 tūkst. Lt. Įmonėje didėjantis darbo užmokestis sąlygoja darbo efektyvumo augimą, o pastarasis savo ruožtu teigiamai veikia pelną.

3. UAB „Armita“ PLĖTROS GALIMYBIŲ NUSTATYMAS IR PAGRINDIMAS

Įmonės, siekdamas optimizuoti veiklos efektyvumą ir didinti savo konkurencinį pranašumą, dažnai vykdo plėtrą. Efektyvus plėtros įgyvendinimo įrankis yra investicijos. Investicijos yra gyvybiškai būtinos daugeliui įmonių, siekiančių augti ir išsilaikyti rinkoje. Verslo sektorius daugiausiai pasirenka investuoti į technologinę plėtrą. Investicinių projektų įgyvendinimas yra svarbiausia sąlyga sprendžiant visus strateginius ir didžiąją dalį einamųjų įmonės plėtros ir efektyvios jos veiklos užtikrinimo uždavinių. Efektyvios plėtros garantas yra gerai parengtas ir įvertintas investicinis projektas.

3.1. Investicinio projekto rengimas

Įvertinus UAB „Armita“ vykdomos veiklos ekonominį efektyvumą, t.y. nustačius, kad bendrovė dirba pelningai, neturi mokumo ir likvidumo problemų, turta bei darbo išteklius valdo efektyviai, veiklą vykdo taip pat efektyviai, rengiamas investicinis projektas naujam gamybos padaliniui įsteigti. Išsiaiškinta, kad tiriamą įmonę turi nenaudojamą poligoną, tad turimo turto efektyviam panaudojimui ir veiklos plėtrai, nenaudojamame poligone gali būti steigiamas naujas gamybos padalinys. Naujai įrengtame padalinyje planuojama gaminti gelžbetoninius konteinerius atliekoms, elektros stulpus bei gelžbetoninius šulinių elementus: žiedus ir dangčius. Planuojamų investicijų paskirtis ir tikslai yra:

- Padidinti įmonės veiklos efektyvumą;
- Efektyviai panaudoti įmonės turimą nenaudojamą poligoną;
- Padidinti įmonės materialinę bazę bei išplėsti gamybą;
- Aprūpinti vietinę ir nacionalinę rinką gelžbetoniniais gaminiais užimant vis didesnę rinkos dalį;
- Sukurti naujas darbo vietas;
- Kt.

Rengiant investicinį projektą, pirmiausia reikia sudaryti gamybinį finansinį planą, kuriame apskaičiuojamas gaminių gamybos mastas, reikalingas įrengimų skaičius, darbuotojų skaičius ir jų atlyginimai, medžiagų bei gamybinių patalpų poreikis bei kiti svarbūs rodikliai. Pagrindiniai gamybinio finansinio plano rodikliai pateikiami 24 lentelėje, o pilnas gamybinis finansinis planas su skaičiavimo metodikomis ir jam sudaryti reikalinga informacija pateiktas 7 priede.

Pagrindiniai investicinio projekto gamybinio finansinio plano rodikliai

Rodiklis	Poreikis
Gamybos mastas	➤ Konteineriai – 312; ➤ Stulpai – 4.160; ➤ Žiedai – 317; ➤ Dangčiai – 159.
Reikalingi įrengimai	➤ 2 armatūros karpymo staklės; ➤ 1 armatūros lenkimo staklės; ➤ 1 vibrostalas; ➤ 2 žiedų formavimo įrengimai; ➤ 1 garo pečius su kameromis; ➤ 1 ožinis kranas.
Darbuotojų poreikis	➤ Reikės 19 darbininkų; ➤ Reikės 2 vadovų.
Medžiagų poreikis ir išlaidos metinei gamybos programai vykdyti	➤ Bendrasis medžiagų poreikis - 1.260.020,57 Lt; ➤ Atsargos - 95.946,32 Lt; ➤ Draustinės atsargos - 15.991,05 Lt.
Reikalingas patalpų plotas	➤ Reikės 1.475 m² ➤ Angaro vertė - 1.770.000 Lt
Išlaidos	➤ Tiesioginės gamybos išlaidos - 1.963.511,89 Lt; ➤ Veiklos sąnaudų – 149.612 Lt. ➤ Netiesioginės gamybos išlaidos - 355.718,93 Lt;
Gaminių savikaina	➤ Konteinerio - 2.199,89 Lt; ➤ Stulpo - 359,44 Lt; ➤ Žiedo - 257,35 Lt; ➤ Dangčio - 351,92 Lt.
Gaminių kaina	➤ Konteinerio - 5.499,74 Lt; ➤ Stulpo - 599,10 Lt; ➤ Žiedo - 514,70 Lt; ➤ Dangčio - 703,84 Lt.
Kapitalo poreikis įvertinus finansinį svertą	➤ Bendrasis kapitalo poreikis - 3.135.090,09 Lt.
Perskaičiuotos pelno (nuostolio) ataskaitos pagrindiniai straipsniai	➤ Pardavimų pajamos - 4.306.149,94 Lt; ➤ Bendrasis pelnas - 2.078.442,85 Lt; ➤ Grynasis pelnas – 1.521.960,00 Lt.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Remiantis vidutine penkių metų pardavimų apimtimi nustatytas gelžbetoninių gaminių gamybos mastas bei numatyti gamybinės veiklos vykdymui reikalingi įrengimai bei darbuotojų skaičius (žr. 24 lentelę). Administracijos darbuotojų poreikis – 2 vadovai (gamybos ir techninis), o jau veikiančios įmonės direktorius ir buhalterė aprėps ir naujo padalinio veiklos organizavimą, tad pastarieji du administracijos darbuotojai naujai samdomi nebus. Pačioje gamyboje tiesiogiai dalyvaujančių darbininkų bus samdoma 19 žmonių, o jų darbo užmokesčio išlaidos įtraukiamos į tiesiogines išlaidas. Darbininkų atostoginiai ir įmokos sodrai pridedamos prie netiesioginių išlaidų, o administracijos darbuotojų išlaikymo išlaidos priskiriamos prie veiklos sąnaudų. Apskaičiuota, kad iš viso pastatų ir sandėlių reikės 1475 m², iš kurių 960 m² numatomos gamybinės patalpos, 35 m² administracinės ir būtinės patalpos, o likęs plotas teks sandėliams. Gamybinių patalpų ir įrengimų nusidėvėjimas priskaičiuojamas prie netiesioginių išlaidų, o administracinių – prie veiklos sąnaudų. Parduodamų gaminių kainoje savikaina sudarys: konteinerio - 40 proc., stulpo - 60 proc., žiedo - 50 proc, dangčio - 50 proc.

Rengiant investicinį projektą kapitalo poreikiui apskaičiuoti pasitelkta nuosaikioji kapitalo formavimo strategija (50 dienų), tuomet numatytas bendras kapitalo poreikis – 3072532,55 Lt (žr. 7 priedą), tačiau įvertinus finansinį svertą nustatyta, kad kapitalą naudingiausia formuoti ne tik nuosavomis lėšomis, bet naudoti ir skolintas lėšas.

➤ Jei visa veikla būtų finansuojama nuosavomis lėšomis, tuomet:

Grynasis pardavimų pelningumas (GPP)= $GP/PP=1639506,00/4306149,94=0,381=38,1$ proc.

Nuosavo kapitalo pelningumas (NKP)= $GP/SVN=1639506,00/3072532,55=0,534=53,4$ proc.

➤ Jei būtų naudojamos ir skolintos lėšos, tuomet, įvertinus visas papildomas projekto finansavimo šaltinių gavimo sąlygas (žr. 7 priedą):

Grynasis pardavimų pelningumas $GPP=GP/PP=1521960,00/4306149,94=35,34$ proc.

Nuosavo kapitalo pelningumas $NKP=GP/SVN=1521960,00/1365090,09=111,49$ proc.

Vertinant gamybinių finansinių planą nustatyta, kad bendrovei steigiant naują padalinį naudinga dalį veiklos finansuoti nuosavomis lėšomis, o dalį skolintis, kadangi nuosavo kapitalo pelningumas padidėja nuo 53,4 proc. iki 111,5 proc. Tokiu atveju bendras kapitalo poreikis lygus 3135090,09 Lt (žr. 25 lentelę).

25 lentelė

Investicinio projekto kapitalo struktūra

Apyvartinis kapitalas	504.899,04 Lt	Įstatinio kapitalo didinimas	1.365.090,09 Lt	3.135.090,09 Lt	Bendras kapitalas
Pagrindinis kapitalas	860.191,05 Lt	Nepaskirstytas pelnas			
	1.770.000,00 Lt	Paskola	1.770.000,00 Lt		

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Numatytoms investicijoms įgyvendinti planuojama paaimti iš banko paskolą, už kurią bus įsigijamas angaras gamybinėms patalpoms įrengti. Paskola angarui įsigyti paaimama 10-iai metų, su 8 proc. metinėmis palūkanomis. Viso per pirmus metus palūkanų bus sumokėta 136290,00 Lt. Kasmėt bus gražinama 44250,00 Lt paskolos dalis. Likusiam pagrindinio kapitalo poreikiui finansuoti bus reinvestuojamas ankstesniais metais uždirbtas įmonės pelnas. Apyvartinio kapitalo poreikiui finansuoti didinamas įstatinis bendrovės kapitalas (išsamūs kapitalo poreikio nustatymo skaičiavimai pateikti 7 priede).

Atlikus skaičiavimus ir nustačius bendrojo kapitalo poreikį ir pelningumus, sudaroma pinigų srautų ataskaita. Pagal verslo apskaitos standartus pinigų srautai apibrėžiami kaip „pinigų ir pinigų ekvivalentų įplaukos ir išmokos per ataskaitinį laikotarpį“. Pinigų srautai pateikiami įmonės pinigų

srautų ataskaitos forma. Investicinių projektų pinigų srautų ekvivalentai formuojami iš grynujų pajamų ir investicinių išlaidų rodiklių. Investicinių projektų pinigų srautai parodo sumas, kurias įmonė per ataskaitinį ar prognozuojamą laikotarpį išleido įsigydama turtą, bei pinigų įplaukas, gautas perleidžiant ilgalaikį turtą ir pan. Tinkamas pinigų srautų ataskaitos rengimas užtikrina ne tik efektyvų piniginių išteklių panaudojimą, bet ir įmonės likvidumą, t.y. gebėjimą apmokėti savo skolinius įsipareigojimus, o tuo pačiu ir finansinį pajėgumą. Pilna rengiamo investicinio projekto pinigų srautų ataskaita pateikiama 8 priede, o 26 lentelėje pateikiami pagrindiniai jos straipsniai.

26 lentelė

Pinigų srautų ataskaitos straipsniai

Laikotarpis	0	1	2	3	4	5	6
<i>Investicijos (I)</i>	864.191,05	338.534,95	325.132,30	311.752,37	298.395,84	285.063,42	271.755,80
<i>Pajamos (R)</i>	0,00	4.306.149,94	4.392.272,94	4.480.118,40	4.569.720,77	4.661.115,20	4.278.904,00
<i>Sanaudos (C)</i>	0,00	2.151.915,14	2.216.472,59	2.282.966,77	2.351.455,78	2.421.999,40	2.276.017,00
<i>Grynieji pinigų srautai NCF</i>	-864.191,05	1.549.524,38	1.578.533,74	1.607.938,26	1.637.117,15	1.665.797,50	1.451.310,00

Laikotarpis	7	8	9	10	11	12
<i>Investicijos (I)</i>	258.473,80	245.218,10	231.989,50	218.788,90	33.927,10	539.843,96
<i>Pajamos (R)</i>	3.928.034,00	3.605.935,00	3.310.248,00	3.038.808,00	2.789.626,00	3.481.756,30
<i>Sanaudos (C)</i>	2.141.617,00	2.017.980,00	1.904.349,00	1.800.024,00	1.704.356,00	1.616.743,10
<i>Grynieji pinigų srautai NCF</i>	1.278.294,00	1.120.733,00	977.090,10	846.118,70	899.166,30	1.056.031,30

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Sudarant pinigų srautų ataskaitą buvo planuojama, jog kainos kasmet didės 2 %, sąnaudos kasmet didės 3 %. Planuojamas nusidėvėjimo koeficientas - 0,9. Sudarius projekto pinigų srautų ataskaitą matyti, kad tik projekto įgyvendinimo metais, kol dar nevykdoma gamyba, grynieji pinigų srautai neigiami. Visu kitu laikotarpiu grynieji pinigų srautai teigiami.

3.2. Investicinio projekto efektyvumo vertinimas

Svarbus investicijų efektyvumo užtikrinimo būdas yra investicinių projektų vertinimas. Kompleksinėje analizėje naudojami įvairūs analizės metodai, kuriuos galima išskirti į dvi pagrindines grupes: finansinę ir ekonominę analizę. Daugelis autorių investicinių projektų finansinei analizei atlikti rekomenduoja klasikinius metodus: investicijų atsipirkimo laiko, grynosios dabartinės vertės, investicijų pelningumo, vidinės gražos normos ir kt. metodus. Šie metodai ir naudojami dažniausiai

praktikoje, nes jų pagalba randamas rezultatas, kuriuo yra suinteresuoti privatūs investuotojai. Toliau pateikiami apskaičiuoti tiriamos bendrovės investicinio projekto efektyvumo rodikliai.

Grynoji dabartinė vertė (NPV). Tai vienas dažniausiai taikomų diskontuotų pinigų srautų metodų. Grynosios dabartinės vertės metodas remiasi grynosios dabartinės vertės sąvoka ir parodo, kiek suminės (agreguotos) projekto įplaukos viršija sumines išmokas. Grynoji dabartinė vertė matuojama pinigine išraiška ir parodo absoliutų projekto efektyvumą esant nustatytai diskonto normai. Diskonto normai nustatyti reikia apskaičiuoti finansavimo šaltinių kainas bei vidutinius svertinius kapitalo kaštus (finansavimo šaltinių kainų skaičiavimai pateikti 9 priede). Apskaičiavus finansavimo šaltinius ir jų dalis, randami vidutiniai svertiniai kapitalo kaštai:

$$WACC=0,16*8,02+0,27*33,97+0,56*6,81=14,46\text{ proc.};$$

Apskaičiavus vidutinius svertinius kapitalo kaštus ir įvertinus tai, kad prognozuojama metinė infliacija sudarys 6 proc., randama diskonto norma, kuri lygi 20,46 proc. Tuomet skaičiuojama projekto grynoji dabartinė vertė NPV (žr. 9 priedą):

$$\text{Grynoji dabartinė vertė NPV } 5483843,49 \text{ Lt} > 0;$$

Gauta įmonės investicinio projekto grynoji dabartinė vertė didesnė už 0, tai reiškia, kad šis investicinis projektas laikomas efektyviu esant diskonto normai 20,46 proc., tad įgyvendinus šį investicinį projektą įmonės vertė išaugs. Parengtas investicinis projektas yra pelningas ir priimtinas.

Vidinė gražos norma (IRR). Vidinės gražos normos metodas leidžia įvertinti investicijų efektyvumą ir palyginti tokių sprendinių patrauklumą. Tai vienas iš dažniausiai naudojamų investicinių projektų efektyvumo vertinimo metodų. Vidinė gražos norma parodo maksimalią diskonto normą, kuriai esant atsiperka investicijos. Vidinę gražos normą lemia tik vidiniai projekto parametrai, apibūdinantys patį investicinį projektą. Vidinė gražos norma suprantama kaip diskonto norma, kuriai esant laukiamų išlaidų dabartinė vertė bus lygi laukiamų įplaukų dabartinei vertei. Apskaičiuota investicinio projekto vidinė gražos norma lygi 181 proc. Kuo ši norma aukštesnė, tuo investicinis projektas patrauklesnis ir efektyvesnis. Vidinės gražos normos rodiklį reikia palyginti su investiciniam projektui pasiskolintų finansinių išteklių kaina. Gauta vidinė gražos norma 181 proc. yra kur kas didesnė nei kapitalo kaštų norma (diskonto norma) 20,46 proc., tad projektas yra pelningas ir priimtinas.

Modifikuota vidinė gražos norma (MIRR). Modifikuotos vidinės gražos normos metodas yra patikimesnis nei vidinės gražos normos metodas, nes modifikuotos vidinės gražos normos atveju projekto generuojami tarpiniai pinigų srautai reinvestuojami esant ribinei normai – kapitalo kaštų

normai, o ne esant tai pačiai vidinei gražos normai, kaip ankstesnio aptarto metodo atveju. Taikant vidinės gražos normos metodą, visi pinigų srautai diskontuojami į dabartinę vertę, sudedami ir lyginami, o taikant modifikuotos vidinės gražos normos metodą veiklos pinigų srautai diskontuojami į būsimą vertę, sudedami ir tada diskontuojami kapitalo kaštų norma į dabartinę vertę. Projekto apskaičiuota modifikuota vidinė gražos norma yra 42 proc., tad ir šis rodiklis viršija kapitalo kaštus (20,46 proc.), todėl vėl pasitvirtina išvada, jog investicinis projektas yra patrauklus ir priimtinas.

Projekto atsipirkimo laikotarpis. Šis investicijų efektyvumo vertinimo metodas yra naudojamas nustatyti investicijų atsipirkimo trukmę, t.y. laiko periodą, kai gautų grynujų įplaukų suma susilygins su pradinių investicijų į projektą verte. Skaičiuojant projekto atsipirkimo laiką reikia rasti grynujų pinigų srauto dabartinę vertę ir apskaičiuoti akumuliuotus grynujų pinigų srautus (žr. 9 priedą). Jau pirmais projekto veiklos metais pradinės į projektą investuotos investicijos atsipirks, nes pirmais metais po projekto įgyvendinimo grynujų pinigų srauto dabartinė vertė bus teigima ir sieks 1286385,44 Lt, o akumuliuoti grynujų pinigų srautai bus 422194,39 Lt. Investicinis projektas atsipirks per 8 mėnesius. Atsipirkimo laikotarpio apskaičiavimo metodas gali būti tik kaip pagalbinis būdas, padedantis nustatyti investicijų efektyvumą, nes šis būdas parodo tik kapitalinių investicijų apyvartumą, o jų pelningumo neparodo.

Investicinio projekto pelningumas (PI). Pelningumo indeksas dar kartais vadinamas rentabilumo indeksu. Šis indeksas apibūdina santykinį projekto našumą lyginant su investuotomis į jį lėšomis, ir parodo vieno investuoto lito diskontuotą gražą. Šis indeksas yra kaip grynosios dabartinės vertės tęsinys. Pelningumo indeksas apskaičiuojamas kaip grynosios dabartinės vertės ir investicinių išlaidų dabartinės vertės santykis. Projekto grynoji dabartinė vertė yra 5483842,49 Lt, o investicijų dabartinė vertė – 2156083,95 Lt, tad pelningumo indeksas lygus 2,54 (skaičiavimai pateikti 9 priede).

$$PI \ 2,54 > 1;$$

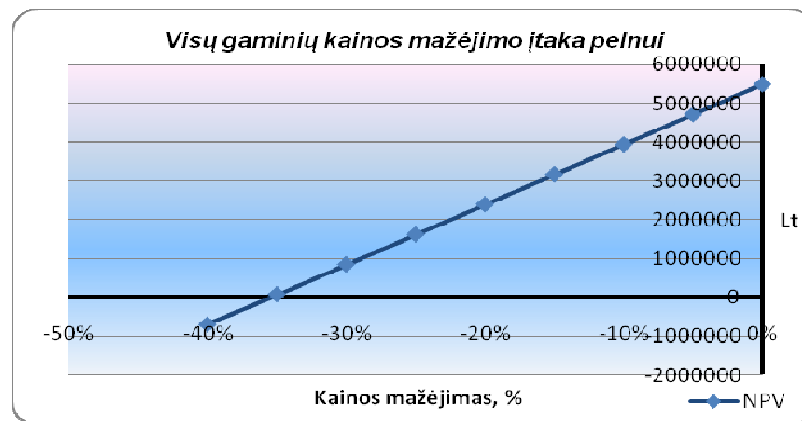
Nustatytas pelningumo indeksas rodo, kad įmonės vienas investuotas litas uždirbs 2,54 Lt pajamų. Tai, kad pelningumo indeksas viršija 1 ribą, rodo įmonės investicijų rentabilumą ir investicinio projekto priimtinumą.

Apskaičiavus ir įvertinus investicinio projekto efektyvumo rodiklius nustatyta, kad siūlomas investicinis projektas naujam padaliniui steigti yra priimtinas ir atitinka visus apskaičiuotų efektyvumo rodiklių vertinimo normatyvus.

3.3. Investicinio projekto rizikos vertinimas

Projekto rizika – tai galimybė patirti nuostolių. Investicinių projektų rizika gali būti vertinama įvairiais metodais. Praktikoje labiausiai paplitę tokie investicinių projektų rizikos vertinimo metodai kaip jautrumo analizė, lūžio taško analizė, scenarijų metodas ir kt. Vieni metodai yra priimtini vienokiems investicinio projekto rizikos vertinimo aspektams, kiti – kitokiems. Vienas iš populiariausių investicinių projektų rizikos vertinimo metodų yra jautrumo analizė, kuri įgalina nustatyti tiriamojo rodiklio kintamumą, pasikeitus vienam parametru, ir tokiu būdu įvertinti investicinių projektų jautrumą įvairiems kintamiesiems. Toliau pateikiamas įvairių kintamųjų įtakos investicinio projekto pelnui įvertinimas (žr. 10 priedą).

Visų gaminių kainos mažėjimo įtaka pelnui. Šiame etape įvertinama, kaip keistųsi investicinio projekto grynoji dabartinė vertė, jei visų gaminių kainos būtų sumažintos atitinkamu procentu.

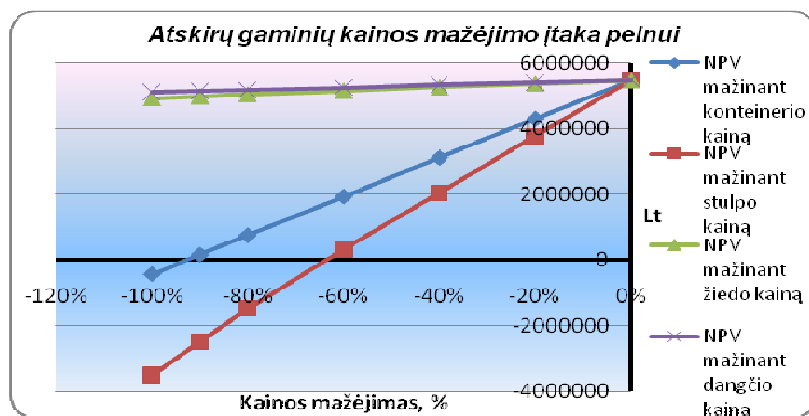

9 pav. Įmonės gaminių kainos sumažėjimo poveikis pelnui
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Paveikslas atspindi, kaip keistųsi investicinio projekto grynieji pinigų srautai, jei kainos būtų palaipsniui mažinamos. Atlikus visų gaminių kainos mažėjimo įtakos pelnui vertinimą matyti, kad įmonės gaunamas pelnas taps neigiamas jei visų gaminių kainos bus sumažintos daugiau nei 35 proc. Tačiau bendrovės veikla bus vis dar nenuostolinga, jei kainos sumažės apytiksliai 35 proc., kuomet gaunamos pajamos susilygins su patiriamomis išlaidomis.

Atskirų gaminių (gelžbetoninio konteinerio, elektros stulpo, gelžbetoninio žiedo ir dangčio) kainos mažėjimo įtaka pelnui. Šiame etape įvertinamas investicinio projekto grynosios dabartinės vertės kitimas mažinant atskirų gaminių kainas, t.y. jei pasirenkama mažinti konteinerio kainą, tai kitos kainos lieka pastovios.

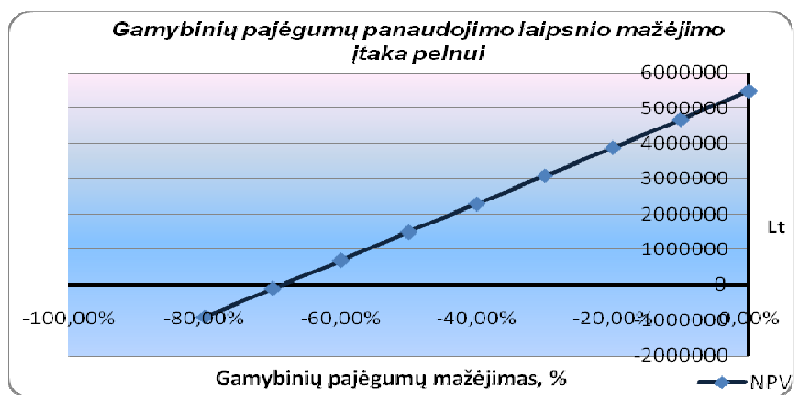

10 pav. Įmonės atskirų gaminių kainos sumažėjimo poveikis pelnui
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Paveiksle matyti investicinio projekto pelno kitimas atitinkamu procentu mažinant atskirų gaminių kainas. Nustatyta, kad jautriausiai grynieji projekto pinigų srautai reaguoja į stulpo kainos mažinimą. Jei elektros stulpų kaina būtų sumažinta apytiksliai 60 proc., o kitų gaminių kainos išliktų pastovios ir mažinamos nebūtų, tai investicinio projekto patirti kaštai susilygintų su įplaukomis ir būtų pasiektas nenuostolingumo taškas, t.y. būtų gaunamas nulinis pelnas. Mažiau jautriai pelnas reaguoja į gelžbetoninio konteinerio kainos mažinimą, t.y. kitų gaminių kainoms nekintant, konteinerio kainos gali būti sumažintos net iki 90 proc., kad įmonės veikla išliktų nenuostolinga. Įmonės investicijų grynieji pinigų srautai itin mažai jautrūs žiedo ir dangčio kainos mažinimui, tad susiklosčius tokioms sąlygoms, jog reiktų mažinti kainas, palankiausia įmonei būtų sumažinti žiedo ir dangčio kainas, nes būtent šių gaminių kainų mažėjimas mažiausiai įtakotų gaunamą pelną.

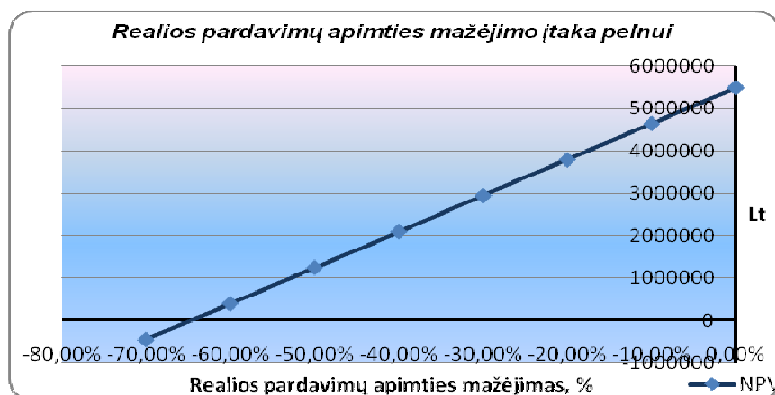
Gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnio mažėjimo įtaka pelnui. Šiame etape įvertinama, kaip gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnio mažėjimas paveiktų investicinio projekto grynuosius pinigų srautus.

11 pav. Įmonės gamybinių pajėgumų mažėjimo poveikis pelnui
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Paveiksle matyti, kaip keistūsi investicinio projekto grynieji pinigų srautai, jei bendrovės gamybiniai pajėgumai būtų mažinami atitinkamu procentu. Kaip matyti, įmonės pelnas nelabai jautrus gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnio mažėjimui. Jei įmonė nuspręstų dirbti puse pamainos (gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnis sumažinamas 50 proc.), tuomet įmonė uždirbtų apytiksliai 1,5 mln. pelną. Jei įmonė nuspręstų sutrumpinti pamainos trukmę apie 70 proc., tuomet būtų pasiektas nenuostolingumo taškas ir įmonės patiriamos išlaidos sutaptų su pajamomis.

Realios pardavimų apimtys mažėjimo įtaka pelnui. Šiame etape įvertinamas grynujų pinigų srautų pokytis palaiptai mažėjant įmonės realiai gaminių pardavimo apimčiai.

12 pav. Įmonės gaminių realios pardavimų apimtys mažėjimo poveikis pelnui

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Atlikus realios pardavimų apimtys mažėjimo įtakos pelnui vertinimą matyti, kad įmonės pelnas ne itin jautrus realios pardavimų apimtys mažėjimui. Įmonė vis dar gautų nulinį pelną, kai reali pardavimų apimtis būtų sumažinta apytiksliai 65 proc. Jei įmonė užsibrėžtų gauti, tarkime, 2 mln. pelną, tuomet ji galėtų sumažinti pardavimus 40 proc. (atitinkamai ir kitais norimo pelno atvejais).

Jei įmonei tektų rinktis, ką – realią pardavimų apimtį ar visų gaminių kainas – sumažinti, tuomet efektyviau būtų mažinti realią pardavimų apimtį, kadangi įmonės pelnas yra mažiau jautrus pastarajam rodikliui. Įmonė vis dar gautų nulinį pelną, jei reali pardavimų apimtis būtų sumažinama apytiksliai 65 proc., o tuo tarpu nenuostolingumo taškas mažinant kainas būtų pasiekiamas visų gaminių kainas sumažinus 35 proc.

3.4. UAB „Armita“ veiklos rodiklių įvertinimas po investicinės plėtos

Norint objektyviai įvertinti investicijų reikšmę įmonei ir vos vykdomai veiklai, reikia ne tik įvertinti investicinio projekto efektyvumo rodiklius ir riziką, tačiau ir nustatyti, kaip keisis įmonės veiklos efektyvumo rodikliai jau įvykdžius plėtrą. UAB „Armita“ planuojama veikla po investicinės plėtos yra naujo gelžbetoninių gaminių gamybos padalinio įsteigimas įmonės nenaudojamame poligone, kuriame bus gaminami gelžbetoniniai konteineriai atliekoms, elektros stulpai bei gelžbetoniniai šulinio elementai (žiedai ir dangčiai). 27 lentelėje pateikti pagrindiniai įmonės veiklos rodikliai prieš investuojant į naujo padalinio atidarymą ir naujo padalinio veiklos rodikliai jau įgyvendinus įmonės plėtrą.

27 lentelė

UAB „Armita“ veiklos efektyvumo rodiklių palyginimas

Rodiklis	Rodiklio reikšmė nevykdant plėtos (2010 m.)	Naujo padalinio rodiklio reikšmė (įvykdžius investicinę plėtrą)
Darbuotojų skaičius VISO	23	21
<i>iš jų administracija:</i>	7	2
Darbo užmokesčio fondas, Lt	844.889,00	636.013,39
Vidutinis darbo užmokestis, Lt	3.061,19	2.523,86
Bendroji produkcija, Lt	5.507.748,00	4.306.149,94
Darbo našumas	239.467,30	205.054,76
Veiklos efektyvumo lygis	1,110	1,142
Darbo imlumas	0,0000042	0,0000049
Bendrasis pelningumas, %	23,95	48,27
Pagrindinės veiklos pelningumas, %	15,34	44,79
Įprastinės veiklos pelningumas, %	15,60	41,58
Grynasis pelningumas, %	12,48	35,34
Turto pelningumas, %	25,04	38,03
Nuosavo kapitalo grynas pelningumas, %	28,37	111,49
Administracinių išlaidų koef., %	8,61	3,47
Turto apyvartumas, kartais	2,01	1,64
Nuosavo kapitalo apyvartumas, kartais	2,27	3,15
Nuosavo kapitalo koncentracijos koef., %	88,27	43,54
Įsiskolinimo koef.	0,12	0,65

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Įmonės jau veikiančiame gamybos padalinyje paskutiniųjų metų duomenimis dirbo 23 darbuotojai, o įsteigus naują padalinį planuojamas darbuotojų skaičius yra 21 darbuotojas, iš kurių bus 2 administracijos darbuotojai. Visumoje darbuotojų skaičius tiek jau veikiančiame, tiek naujai įsteigtame padalinyje bus vienodas, nes naujam padaliniui vadovaus ir veiklą organizuos veikiančio padalinio direktorius ir buhalterė. Darbuotojams mokamas vidutinis darbo užmokestis naujai įkurtame padalinyje

bus kiek mažesnis. Pardavimo pajamų dalis, tenkanti įmonės darbo užmokesčiui išmokėti naujame padalinyje bus taip pat šiek tiek mažesnė: jau veikiančiame padalinyje darbo užmokesčio išlaidoms teko 15,34 proc. pajamų, o naujame padalinyje ši dalis sudarys 14,77 proc. Dėl planuojamų gauti kiek mažesnių pardavimo pajamų darbo našumas naujame gamybos padalinyje taip pat bus mažesnis. Tačiau veiklos efektyvumo lygis numatomas didesnis, o vienam darbuotojui tenkanti pardavimo pajamų dalis taip pat planuojama didesnė.

Analizuojant bendrovės finansinius rodiklius ir jų pokyčius prieš investuojant į naujo padalinio steigimą ir jau įsteigus naują gamybos padalinį pastebėta, jog visi įmonės planuojami pelningumo rodikliai padidės. Bendrovės vienas naujo padalinio gautų pajamų litas uždirbs 0,48 Lt bendrojo pelno, t.y. jau veikiančio padalinio bendrasis pardavimų pelningumas 2010 m. buvo 23,95 proc., o įsteigus naują padalinį planuojamas bendrasis pardavimų pelningumas sieks net 48,27 proc. (padidės daugiau nei dvigubai). Panaši situacija stebima ir kitų pelningumų kitime: pagrindinės veiklos pelningumas vykdant veiklą naujame padalinyje planuojamas daugiau nei tris kartus didesnis negu jau veikiančio padalinio rodiklis, įprastinės veiklos pelningumo pokytis planuojamas kiek mažesnis nei pagrindinės veiklos pelningumo. Jau veikiančio gamybos padalinio vienas pardavimo pajamų litas 2010 m. uždirbo 0,13 Lt grynojo pelno, o po investicijų į naują gamybos padalinį vienas pardavimo pajamų litas uždirbs 0,35 Lt grynojo pelno. Tokia pat tendencija nustatyta ir turto pelningumo bei nuosavo kapitalo grynojo pelningumo pokyčiuose: įgyvendinus investicinį projektą ir įsteigus naują gamybos padalinį, abu šie rodikliai išaugs. Planuojama, kad vienam investuotam turto litui teks 0,38 Lt grynojo pelno, o vienam nuosavo kapitalo litui – net 1,12 Lt grynojo pelno. Naujo padalinio veiklos sąnaudų valdymo efektyvumas taip pat padidės ir vienam pardavimo pajamų litui tenkanti veiklos sąnaudų dalis sumažės iki 3,47 proc. Jau veikiančiame dar nevykdant plėtos veiklos sąnaudas valdė efektyviai, tačiau naujo projekto sąnaudų valdymas planuojamas dar efektyvesnis. Bendrovės turtas naujame padalinyje bus atnaujinamas kiek lėčiau nei jau veikiančiame padalinyje, tačiau turto apyvartumas išiteks į 1,6-1,8 normos ribas, tad veiklos efektyvumo tai stipriai nepaveiks. Nuosavo kapitalo uždirbama apyvarta naujai įsteigtame padalinyje taip pat padidės ir vienas investuotas nuosavo kapitalo litas duos daugiau nei 3 litus apyvartos. Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas naujame padalinyje sumažės, bet tai natūralu, kadangi įmonė planuoja imti banko paskolą naujo angaro statybai, o tai didina jos priklausomumą nuo išorinių finansavimo institucijų. Steigiant naują padalinį įmonė planuoja paimti banko paskolą, kas didina mokėtinas sumas ir išipareigojimus, todėl ir išiskolinimo koeficientas didėja.

Įmonės veiklos efektyvumo rodiklių prieš įkuriant naują padalinį ir po investavimo į naujo padalinio steigimą įvertinimas parodo, kad naujo padalinio atidarymas nenaudojamame poligone būtų efektyvus ir naudingas siekinat optimizuoti įmonės veiklos rezultatus.

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Išanalizavus įvairius Lietuvos ir užsienio autorių mokslinius leidinius veiklos ekonominio efektyvumo vertinimo aspektu nustatyta, kad kiekviena įmonė, siekianti išsilaikyti konkurencinėje rinkoje ir užsitikrinti veiklos tęstinumą, turi nuolat vertinti savo vykdomą veiklą bei jos efektyvumą taikant įvairias analizės metodikas. Ypatingai daug dėmesio įmonės vadovybė turi skirti finansinių rodiklių analizei ir įvertinimui, nes veiklos finansinė analizė teikia daugiausiai ekonominės informacijos apie įmonės veiklą, tačiau lygiai tiek pat svarbu išanalizuoti ir tokius ekonominius rodiklius kaip darbo našumas, darbo imlumas ir kt., pasitelkiant statistinius metodus iširti pagrindinių rodiklių priklausomybes nuo įvairių veiksnių. Kaip jau minėta, finansinė analizė yra viena svarbiausių įmonės veiklos vertinimo sričių. Finansinės analizės rodiklių pagalba įvertinama įmonės pelningumo, mokumo ir likvidumo, finansų struktūros ir turto panaudojimo efektyvumo būklė. Taip pat ypatingai daug dėmesio būtina skirti vertinant įmonės veiklos stabilumo būklę, nes ši analizė teikia labai daug informacijos veiklos perspektyvoms numatyti bei veiklos tęstinumui užtikrinti. Veiklos ekonominį efektyvumą apibūdina ne tik finansiniai, bet ir ekonominiai rodikliai, tokie kaip darbo išteklių, jų efektyvus naudojimas ir pan. Būtent nuo efektyvaus darbo išteklių panaudojimo priklauso visos įmonės vykdomos veiklos efektyvumas.

Atlikus įmonės veiklos ekonominio efektyvumo vertinimą ir nustatius, kad įmonės finansinė būklė yra stabili, veiklos efektyvumui didinti ir konkurenciniam pranašumui užtikrinti, įmonė turi pasirinkti jai tinkančią veiklos strategiją (produkcijos asortimento plėtimas, produkcijos kiekio didinimas, turimų išteklių panaudojimo efektyvumo didinimas ir kt.). Bet kokiai įmonės pasirinktai strategijai įgyvendinti reikalingos investicijos. Investicijos dažniausiai įgyvendinamos rengiant investicinius projektus. Investicinio projekto rengimas yra sudėtingas procesas, kuris prasideda nuo problemos, idėjos suformulavimo ir baigiasi tikslu planu iškeltiems tikslams pasiekti. Investicinio projekto rengimas susideda iš tokių pagrindinių etapų kaip gamybinio finansinio plano rengimas, pinigų srautų ataskaitos sudarymas, projekto efektyvumo rodiklių bei rizikos vertinimas. Projekto efektyvumui įvertinti dažniausiai naudojami tokie metodai: grynosios dabartinės vertės metodas, atsipirkimo laikotarpio, pelningumo indekso, vidinės bei modifikuotos vidinės grąžos normos metodai. Investicinio projekto rizikai įvertinti dažnai pasirenkama jautrumo analizė.

Naudojant teorinius veiklos ekonominio efektyvumo vertinimo metodus praktikoje buvo atliktas UAB „Armita“ veiklos ekonominio efektyvumo vertinimas. Atliekant balanso dinaminę ir struktūrinę analizę nustatyta, kad įmonės turtas per 2006-2010 m. laikotarpį padidėjo 67,74 proc., o jo tokį padidėjimą labiausiai lėmė trumpalaikio turto augimas. Ilgalaikis turtas per tiriamus metus sumažėjo, o tai kiek pristabdė viso turto didėjimą. Įmonės nuosavo kapitalo ir išipareigojimų dinaminę ir struktūrinių rodiklių analizę parodė, jog nuosavas kapitalas bendrovėje per analizuojamą laikotarpį padidėjo 84,40 proc. dėl 7 kartus išaugusio nepaskirstyto pelno, o mokėtinos sumos ir išipareigojimai sumažėjo 0,15 proc. dėl visiško įmonės ilgalaikių skolų gražinimo. Atlikus bendrovės pelno (nuostolio) ataskaitos 2006-2010 m. dinaminę ir struktūrinę analizę nustatyta, kad grynasis pelnas išaugo 2,82 karto. Įmonės pardavimo pajamos padidėjo 59,33 proc., o pardavimo savikaina išaugo 44,28 proc., tad pajamų spartesnis augimo tempas lėmė įmonės veiklos rezultato didėjimą.

UAB „Armita“ finansinių rodiklių įvertinimas parodė, kad įmonė tiriamuoju laikotarpiu dirbo pelningai (visi išanalizuoti pelningumo rodikliai per 2006-2010 m. laikotarpį padidėjo), buvo moki ir likvidi (bendrieji likvidumo ir mokumo koeficientai per tiriamus metus atitinkamai padidėjo 3,57 ir 2,61 punkto, grynasis apyvartinis kapitalas buvo teigiamas) bei buvo pakankamai nepriklausoma nuo išorinių finansavimo institucijų (išiskolinimo koeficientai metams bėgant mažėjo, bendrovė didžiąją dalį savo turto formavo nuosavomis lėšomis, įmonės nuosavas kapitalas viršijo skolintą kapitalą vidutiniškai 4,4 karto). Veiklos efektyvumo rodiklių analizę parodė, kad veiklos sąnaudos įmonėje kontroliuojamos efektyviai, pirkėjai su bendrove atsiskaitinėja ir bendrovė savo skolinius išipareigojimus vykdo gerai, turtas įmonėje panaudojamas pakankamai efektyviai. Finansinės būklės įvertinimas pagal E. Altman'o ir A. Blank'o modelius įrodė, kad įmonės finansinė būklė yra stabili ir bankrotas jai negrėsia, nes gautos Z reikšmės visus tiriamus metus gerokai viršijo 2,9 ribą, o sunkiai realizuoti aktyvai buvo mažesni nei nuosavas kapitalas. Ištyrus UAB „Armita“ darbo išteklius ir išlaidas jiems išlaikyti nustatyta, kad šiuos išteklius įmonė taip pat valdė efektyviai.

Įmonės veiklos ekonominis efektyvumas taip pat buvo vertinamas pasitelkiant tiesioginės ir atvirkštinės formos ekonominius-statistinius rodiklius. Šių rodiklių analizę parodė, kad bendrovės darbo produktyvumas per 2006-2010 m. padidėjo 45,47 proc., veiklos efektyvumo lygis kiek sumažėjo, lyginant su baziniais 2006 m., tačiau nuo 2009 m. vėl pradėjo didėti. Darbo imlumas sumažėjo 31,26 proc., kas rodo įmonės veiklos efektyvumo didėjimą. Pagrindinio ir apyvartinio kapitalo imlumai padidėjo, o tai neigiamai veikė veiklos efektyvumą. Veiksnių įtakos koreliacinės regresinės analizės

pagalba buvo ištirta įvairių veiksnių įtaka įmonės gaunamam pelnui, kurios metu išaiškėjo, jog reikšmingas koreliacinis ryšys egzistuoja tik tarp grynojo pelno ir išlaidų darbo užmokesčiui.

Veiklos ekonominio efektyvumo vertinimas parodė, kad UAB „Armita“ veiklą vykdo efektyviai, tad siekiant toliau sėkmingai konkuruoti rinkoje ir efektyviai panaudoti įmonės turimą turta (nenaudojamą gamybinį poligoną), kaip plėtros galimybė, rengiamas ir vertinamas investicinis projektas naujo padalinio steigimui. Pirmiausia buvo parengtas gamybinis finansinis planas, kuriame apskaičiuotas bendrojo kapitalo poreikis sudarė 3,14 mln. Lt. Bendrojo kapitalo poreikio formavimui nuspręsta dalį veiklos finansuoti skolintomis lėšomis (angaro statybai imant paskolą iš banko), nes naudojantis išoriniu finansavimu nuosavo kapitalo pelningumas kur kas didesnis nei kad naudojantis vien nuosavomis lėšomis. Atlikus investicinio projekto efektyvumo vertinimą nustatyta, kad projekto grynoji dabartinė vertė yra teigiama, vidinė ir modifikuota vidinė gražos normos yra didesnės nei kapitalo kaštų norma, pelningumo indeksas didesnis už 1, projektas atsiperka per pirmus metus (8 mėn.), tad toks investicinis projektas yra patrauktas ir priimtinas, ir jį rekomenduojama realizuoti. Pasitelkus jautrumo analizę atliktas projekto rizikos vertinimas. Buvo analizuojama, kaip įmonės pelnas reaguotų į įvairių veiksnių (gaminių kainos, realios pardavimo apimties, gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnio) mažėjimą. Rizikos vertinimo metu nustatyta, kad jei bendrovei tektų rinktis, ką sumažinti, tuomet efektyviau būtų mažinti realią pardavimų apimtį nei gaminių kainas, nes pelnas yra mažiau jautrus šio rodiklio mažėjimui. Kaip įmonės plėtros galimybę parengus ir įvertinus investicinį projektą naujo padalinio steigimui, buvo apskaičiuoti ir palyginti su buvusiais pagrindiniai veiklos ekonominio efektyvumo rodikliai. Daugeliu veiklos ekonominių efektyvumą atspindinčių rodiklių po investicinės plėtros padidėjo (ypatingai padidėjo pelningumo rodikliai), tad galima daryti išvadą, kad naujo padalinio nenaudojamame įmonės poligone steigimas būtų efektyvus ir naudingas siekiant optimizuoti įmonės veiklos rodiklius. UAB „Armita“ veiklos ekonominio efektyvumo rodiklių vertinimas ir plėtros galimybių parengimas ir įvertinimas patvirtina tyrimo hipotezę, kad įmonė veiklą vykdo efektyviai, tad ji gali vykdyti plėtrą investuojant į naujo padalinio steigimą, taip dar labiau padidindama vykdomos veiklos efektyvumą.

Susisteminius visus tyrimo metu gautus duomenis nustatyta, kad tiriamai įmonei rekomenduojama vykdyti plėtrą įgyvendinant parengtą ir įvertintą naujo gamybos padalinio investicinį projektą, nes investuotos lėšos atsipirktų per labai trumpą laiką, pagerėtų įmonės veiklos efektyvumas, išaugtų įmonės gaunamas pelnas bei padidėtų jos vertė. Taip pat bendrovei siūloma kiekvienais metais atlikti išsamų veiklos ekonominio efektyvumo vertinimą, taip minimizuojant galimų nesėkmių riziką.

LITERATŪRA

1. Ališauskas, K., Karpavičius, H., Šeputienė, J. (2005). *Inovacijos ir projektai*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
2. Ališauskas, K., Kazlauskienė, Ž. (2005). *Investicinių projektų rengimas, valdymas ir vertinimas*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
3. Anciūtė, A., Misiūnas, A. (2006). *Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas // Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2 (7)*, p. 5-12. Vilniaus universitetas. [Žiūrėta 2010-04-21]. Prieiga per internetą:
<[http://www.smf.su.lt/documents/konferencijos/Galvanauskas/2006/Leidiny%202\(7\)/Anciute_Misiunas.pdf](http://www.smf.su.lt/documents/konferencijos/Galvanauskas/2006/Leidiny%202(7)/Anciute_Misiunas.pdf)>.
4. Andrijauskienė, A. (2004). *Įmonių ekonomika*. Vilnius: Presvika.
5. Bagdžiūnienė, V. (2005). *Įmonių veiklos planavimas ir analizė*. Vilnius: Conto litera.
6. Bagdžiūnienė, V. (2005). *Finansinė atskaitomybė*. Vilnius: Conto litera.
7. Bargelis, A. (2002). *Gamybos plėtros strategija*. Kaunas : Technologija.
8. Bartosevičienė, V., Vaitkevičius, S., Jančukienė, I. (2003). *Ekonominiai statistiniai tyrimai*. Kaunas: Technologija.
9. Bartosevičienė, V. (2003). *Ekonominė statistika*. Kaunas: Technologija.
10. Bartosevičienė, V., Stukaitė, D. (2010). *Ekonominės statistikos praktikumas*. Kaunas: Technologija.
11. Berman, K., Knight, J. (2006). *Finansinė išmintis*. Vilnius: UAB „Verslo žinios“.
12. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. (2002). *Finansų analizė*. Kaunas: Technologija.
13. Cibulskienė, D., Butkus, M. (2007). *Investicijų ekonomika: realiosios investicijos*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
14. Čekanavičius, V., Murauskas, G. (2006). *Statistika ir jos taikymas*. Vilnius: TEV.
15. Džikevičius, A. (2001). *Investicijų projekto efektyvumo bei rizikos vertinimas imitaciniu modeliavimu*. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.manoinvesticijos.lt/pics/file/inv_projektu%20vertinimas%20im%202001.pdf>.
16. Gaidienė, Z. (1998). *Finansų valdymas*. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras.

17. Galinienė, B., Mašalaitytė, L. (2007). *Verslo vertinimo kokybei turintys įtakos finansinės analizės aspektai*, p. 7-24. [Žiūrėta 2010-04-21]. Prieiga per internetą:
<<http://www.leidykla.eu/fileadmin/Ekonomika/77/str1.pdf>>.
18. Girdzijauskas, S. (2005). *Finansinė analizė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
19. Gižienė, V., Simanavičienė, Ž. (2009). *Žmogiškųjų išteklių ekonominis vertinimas // Ekonomika ir vadyba 2009. 14.*, p. 237-245. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą:
<<http://www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/ekovad/14/1822-6515-2009-237.pdf>>.
20. Gronskas, V. (2005). *Ekonominė analizė*. Kaunas: Technologija.
21. Juozaitienė, L., Staponkienė, J. (2006). *Verslo ir vadybos įvadas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
22. Juozaitienė, L. (2007). *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
23. Kalvainis, D. (2007). *Įmonės investicinių projektų ekonominio vertinimo metodikos tobulinimas*. Lietuvos žemės ūkio universitetas. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.lzuu.lt/jaunasis_mokslininkas/smk_2007/finansai/Kalvaitis_Darius.pdf>.
24. Kaustelkienė, I. (2006). *Įmonės investicijų projektų rizikos vertinimo metodų taikymo galimybių tyrimai*. Lietuvos žemės ūkio universitetas.
25. Lessel, W. (2007). *Projektų valdymas*. Vilnius: Alma litera.
26. Lileikienė, A., Kulyčienė, R. (2009). *Statybos sektoriaus įmonių bankroto priežasčių analizė // Vadyba. Journal of Management 2009, Vol. 14, No. 2.*, p. 9-17. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą: <[http://www.vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2\(14\).pdf#page=33](http://www.vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2(14).pdf#page=33)>.
27. LR Investicijų įstatymas. [Žiūrėta 2010-03-27]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=245493>.
28. Mackevičius, J. (2010). *Integruota įmonių bankrotų prognozavimo metodika // Verslo ir teisės aktualijos 2010, t. 5*, p. 123-138. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą:
<http://www.ttvam.lt/uploads/documents/leidiniai/versl_teis_akt_t5/vta_2010_5_visas.pdf#page=186>
29. Mackevičius, J. (2007). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: TEV.
30. Mackevičius, J. (2008). *Įmonių veiklos analizė – informacijos rinkimo, tyrimo ir vertinimo schema // Informacijos mokslai*, p.46-56. [Žiūrėta 2010-04-21]. Prieiga per internetą:
<http://www.leidykla.vu.lt/fileadmin/Informacijos_mokslai/46/46-56.pdf>.

31. Mackevičius, J., Molienė, O., Poškaitė, D. (2008). *Bendrojo pardavimų pelningumo kompleksinės analizės metodika // Ekonomika 2008*, p. 74-90. [Žiūrėta 2009-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://www.leidykla.eu/fileadmin/Ekonomika/81/74-90.pdf>>.
32. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1998). *Finansinė analizė*. Vilnius: Katalikų pasaulis.
33. Neverauskas, B., Stankevičius, V., Viliūnas, V., Černiūtė, I. (2006). *Projektų valdymas*. Kaunas: Technologija.
34. Norvaišienė, R. (2004). *Įmonės investicijų valdymas*. Kaunas: Technologija.
35. Poškaitė, D., Novikovas, M. (2006). *Pelningumo rodiklių naudojimas siekiant nustatyti sandorių tarp asocijuotų asmenų kainodarą // Ekonomika 2006*, p. 71-86. [Žiūrėta 2010-04-21]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.eu/fileadmin/Ekonomika/76/Dalia_Poskaite_Martynas_Novikovas.pdf>.
36. Purlys, Č., Treigienė, D. (2006). *Investment management*. Vilnius: Technika.
37. Rupeikienė, L., Viningienė, D., Šaltytė, L., Martinkienė, J. (2010). *Žmogiškųjų išteklių formavimo, pritaikymo galimybės versle // Vadyba. Journal of Management 2010, Nr. 1 (17)*, p. 143-153. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą: <[http://www.vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2010\(17\).pdf#page=143](http://www.vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2010(17).pdf#page=143)>.
38. Rutkauskas, A. V., Damašienė, V. (2002). *Finansų valdymas*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
39. Rutkauskas, V., Stankevičius, P. (2004). *Finansų analizė, valdymas ir prognozavimas*. Vilnius: VPU leidykla.
40. Simanavičienė, A., Užkurytė, L. (2009). *Pokyčiai darbo rinkoje ekonominio nuosmukio metu: Lietuvos atvejis // Ekonomika ir vadyba, 2009.14*, p. 940-946. Kauno technologijos universitetas.
41. Simanauskas, L., Šidlauskas, S. (2006). *Resumptive evaluation of investment project efficiency // Ekonomika 2006*, p.91-104. [Žiūrėta 2010-03-27]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.eu/fileadmin/Ekonomika/75/Leonas_Simanauskas_Skirmantas_Sidlauskas.pdf>.
42. Smalenskas, G. (2007). *Finansai*. Vilnius: Homo liber.
43. Staniškis, J. K., Stasiškienė, Ž., Kliopova, I. (2004). *Subalansuotos pramonės plėtros strategija: teorija ir praktika*. Kaunas: Technologija.
44. Šakienė, H., Puleikienė, K. (2009). *Finansinių santykinių rodiklių taikymas LR akcinių bendrovių finansinės – ūkinės veiklos analizėje // Vadyba. Journal of Management 2009, Vol. 14, No. 2.*, p. 33-40.

[Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą:

<[http://www.vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2\(14\).pdf#page=33](http://www.vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2(14).pdf#page=33)>.

45. Šiaulių verslo inkubatorius. (2005). *Projektų rengimas ir valdymas SVV įmonėse*. Šiauliai: Lucilijus.

46. Tamošaitienė, A., Juškevičienė, D., Kriščiukaitienė, I., Galnaitytė, A. (2010). *Ūkininkų ūkių verslo stabilumo vertinimas naudojant finansinės analizės santykinius rodiklius // Management theory and studies for rural business and infrastructure development, Nr. 5 (24)*. Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą:

<<http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/24/173.pdf>>.

47. Tamošiūnienė, R., Šidlauskas, S., Trumpaitė, I. (2006). *Investicinių projektų efektyvumo daugiakriterinis vertinimas // Verslas: teorija ir praktika*, p. 203-212. [Žiūrėta 2010-03-21]. Prieiga per internetą:

<<http://www.btp.vgtu.lt/index.php/btp/article/view/187/pdf>>.

48. Tomaševič, V. (2010). *Investicinių projektų efektyvumo vertinimas grynosios dabartinės vertės metodu // Verslas: teorija ir praktika, 11 (4)*, p. 362-369. [Žiūrėta 2011-03-15]. Prieiga per internetą:

<<http://www.btp.vgtu.lt/index.php/btp/article/viewFile/40/pdf>>.

49. Tomaševič, V., Mackevičius, J. (2010). *Materialiųjų investicijų analizė ir jų įtakos vertinimas // Verslo ir teisės aktualijos, 2010, t. 5.*, p. 186-203.

50. Urniežius, R. (2004). *Ūkinės veiklos ekonominė analizė*. Vilnius: Ekonomikos mokymo centras.

51. Vainienė, R. (2005). *Ekonomikos terminų žodynas*. Vilnius: Tyto alba.

52. Valakevičius, E. (2001). *Investicijų mokslas*. Kaunas: Technologija.

53. Valkauskas, R. (1995). *Ūkio statistika: teorijos ir praktikos apybraižos*. Vilnius: Lietuvos banko informacijos ir statistikos departamento leidybos ir poligrafijos skyrius.

PRIEDAI

- 1 priedas. UAB "Armita" balanso dinaminė analizė.
- 2 priedas. UAB "Armita" balanso struktūrinė analizė.
- 3 priedas. UAB "Armita" pelno (nuostolio) ataskaitos dinaminė analizė.
- 4 priedas. UAB "Armita" pelno (nuostolio) ataskaitos struktūrinė analizė.
- 5 priedas. UAB "Armita" finansinių rodiklių lyginimas su šakos įmonių rodikliais.
- 6 priedas. UAB "Armita" ekonominiai - statistiniai rodikliai 2006-2010 m.
- 7 priedas. Investicinio projekto gamybinio finansinio plano rengimas.
- 8 priedas. Investicinio projekto pinigų srautų ataskaita.
- 9 priedas. Investicinio projekto efektyvumo rodiklių apskaičiavimas.
- 10 priedas. Investicinio projekto rizikos vertinimas.

1 priedas. UAB "Armita" balanso dinaminė analizė

	TURTAS	2006	2007	2008	2009	2010	Horizontali									
							Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis
							2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006					
A.	ILGALAIKIS TURTAS	808608,00	979256,00	878837,00	856654,00	727756,00	170648	21,10%	-100419	-10,25%	-22183	-2,52%	-128898	-15,05%	-80852	-10,00%
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS															
II.	MATERIALUSIS TURTAS	808608,00	979256,00	878837,00	856654,00	727756,00	170648	21,10%	-100419	-10,25%	-22183	-2,52%	-128898	-15,05%	-80852	-10,00%
III.	FINANSINIS TURTAS															
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS															
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	828131,00	1202423,00	2040310,00	1989210,00	2017676,00	374292	45,20%	837887	69,68%	-51100	-2,50%	28466	1,43%	1189545	143,64%
I.	Atsargos, Išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys	336922,00	454290,00	1193715,00	1135357,00	660903,00	117368	34,84%	739425	162,76%	-58358	-4,89%	-474454	-41,79%	323981	96,16%
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	223467,00	311284,00	231196,00	393670,00	418120,00	87817	39,30%	-80088	-25,73%	162474	70,28%	24450	6,21%	194653	87,11%
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	56912,00	49218,00	571787,00	413295,00	636000,00	-7694	-13,52%	522569	1061,74%	-158492	-27,72%	222705	53,89%	579088	1017,51%
IV.	P pinigai ir jų ekvivalentai	210830,00	387631,00	43612,00	46888,00	302653,00	176801	83,86%	-344019	-88,75%	3276	7,51%	255765	545,48%	91823	43,55%
	TURTO IŠ VISO:	1636739,00	2181679,00	2919147,00	2845864,00	2745432,00	544940	33,29%	737468	33,80%	-73283	-2,51%	-100432	-3,53%	1108693	67,74%

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2006	2007	2008	2009	2010	Horizontali									
							Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis
							2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006					
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	1314162,00	1609054,00	2254206,00	2303529,00	2423339,00	294892	22,44%	645152	40,10%	49323	2,19%	119810	5,20%	1109177	84,40%
I.	KAPITALAS	800000,00	800000,00	800000,00	800000,00	800000,00	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)															
III.	REZERVAI	334374,00	360329,00	449043,00	82767,00	181571,00	25955	7,76%	-366276	-101,65%	-155616	-34,66%	98804	119,38%	(152803)	-45,70%
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	179788,00	448725,00	1005163,00	1420762,00	1441768,00	268937	149,59%	556438	124,00%	415599	41,35%	21006	1,48%	1261980	701,93%
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS															
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	322577,00	572625,00	664941,00	542335,00	322093,00	250048	77,52%	92316	16,12%	-122606	-18,44%	-220242,00	-40,61%	-484	-0,15%
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	15651,00	127499,00	31344,00	0,00	0,00	111848	714,64%	-96155	-75,42%	-31344	-100,00%	0,00	0,00	-15651	-100,00%
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	306926,00	445126,00	633597,00	542335,00	322093,00	138200	45,03%	188471	42,34%	-91262	-14,40%	-220242,00	-40,61%	15167	4,94%
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	1636739,00	2181679,00	2919147,00	2845864,00	2745432,00	544940	33,29%	737468	33,80%	-73283	-2,51%	-100432,00	-3,53%	1108693	67,74%

2 priedas. UAB "Armita" balanso struktūrinė analizė

	TURTAS	Vertikali																								
		Bendra										Dalinė														
		2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
A.	ILGALAIKIS TURTAS	808608	979256	878837	856654	727756	49,40%	44,89%	30,11%	30,10%	26,51%	-4,52%	-14,78%	0,00%	-3,59%	-22,90%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS																									
II.	MATERIALUSIS TURTAS	808608	979256	878837	856654	727756	49,40%	44,89%	30,11%	30,10%	26,51%	-4,52%	-14,78%	0,00%	-3,59%	-22,90%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
III.	FINANSINIS TURTAS																									
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS																									
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	828131	1202423	2040310	1989210	2017676	50,60%	55,11%	69,89%	69,90%	73,49%	4,52%	14,78%	0,00%	3,59%	22,90%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
I.	Atsargos, Išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys	336922	454290	1193715	1135357	660903	20,58%	20,82%	40,89%	39,89%	24,07%	0,24%	20,07%	-1,00%	-15,82%	3,49%	40,68%	37,78%	58,51%	57,08%	32,76%	-2,90%	20,73%	-1,43%	-24,32%	-7,93%
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	223467	311284	231196	393670	418120	13,65%	14,27%	7,92%	13,83%	15,23%	0,61%	-6,35%	5,91%	1,40%	1,58%	26,98%	25,89%	11,33%	19,79%	20,72%	-1,10%	-14,56%	8,46%	0,93%	-6,26%
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	56912	49218	571787	413295	636000	3,48%	2,26%	19,59%	14,52%	23,17%	-1,22%	17,33%	-5,06%	8,64%	19,69%	6,87%	4,09%	28,02%	20,78%	31,52%	-2,78%	23,93%	-7,25%	10,74%	24,65%
IV.	Pinigai ir jų ekvivalentai	210830	387631	43612	46888	302653	12,88%	17,77%	1,49%	1,65%	11,02%	4,89%	-16,27%	0,15%	9,38%	-1,86%	25,46%	32,24%	2,14%	2,36%	15,00%	6,78%	-30,10%	0,22%	12,64%	-10,46%
	TURTO IŠ VISO:	1636739	2181679	2919147	2845864	2745432	100%	100%	100%	100%	100%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%										

	TURTAS	Vertikali																								
		Bendra										Dalinė														
		2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
C.	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	1314162	1609054	2254206	2303529	2423339	80,29%	73,75%	77,22%	80,94%	88,27%	-6,54%	3,47%	3,72%	7,32%	7,98%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
I.	KAPITALAS	800000	800000	800000	800000	800000	48,88%	36,67%	27,41%	28,11%	29,14%	-12,21%	-9,26%	0,71%	1,03%	-19,74%	60,88%	49,72%	35,49%	34,73%	33,01%	-11,16%	-14,23%	-0,76%	-1,72%	-27,86%
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS																									
III.	REZERVAI	334374	360329	449043	82767	181571	20,43%	16,52%	15,38%	2,91%	6,61%	-3,91%	-1,13%	-12,47%	3,71%	-13,82%	25,44%	22,39%	19,92%	3,59%	7,49%	-3,05%	-2,47%	-16,33%	3,90%	-17,95%
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	179788	448725	1005163	1420762	1441768	10,98%	20,57%	34,43%	49,92%	52,52%	9,58%	13,87%	15,49%	2,59%	41,53%	13,68%	27,89%	44,59%	61,68%	59,50%	14,21%	16,70%	17,09%	-2,18%	45,81%
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS																									
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	322577	572625	664941	542335	322093	19,71%	26,25%	22,78%	19,06%	11,73%	6,54%	-3,47%	-3,72%	-7,32%	-7,98%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	15651	127499	31344	0	0	0,96%	5,84%	1,07%	0,00%	0,00%	4,89%	-4,77%	-1,07%	0,00%	-0,96%	4,85%	22,27%	4,71%	0,00%	0,00%	17,41%	-17,55%	-4,71%	0,00%	-4,85%
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	306926	445126	633597	542335	322093	18,75%	20,40%	21,70%	19,06%	11,73%	1,65%	1,30%	-2,65%	-7,32%	-7,02%	95,15%	349,12%	2021,43%			253,97%	1672,31%			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	1636739	2181679	2919147	2845864	2745432	100%	100%	100%	100%	100%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%										

3 priedas. UAB "Armita" pelno (nuostolio) ataskaitos dinaminė analizė

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	Horizontali														
		2007/2006		2008/2007		2009/2008		2010/2009		2010/2006						
		Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis	Absoliutus pokytis	Procentinis pokytis					
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	3.456.900	3.818.446	4.745.434	5.202.014	5.507.748	361.546	10,46%	926.988	24,28%	456.580	9,62%	305.734	5,88%	2.050.848	59,33%
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	2.903.169	2.892.927	3.104.920	3.965.138	4.188.666	(10.242)	-0,35%	211.993	7,33%	860.218	27,70%	223.528	5,64%	1.285.497	44,28%
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	553.731	925.519	1.640.514	1.236.876	1.319.082	371.788	67,14%	714.995	77,25%	(403.638)	-24,60%	82.206	6,65%	765.351	138,22%
IV.	VEIKLOS SANAUDOS	333.780	363.405	416.378	409.364	474.315	29.625	8,88%	52.973	14,58%	(7.014)	-1,68%	64.951	15,87%	140.535	42,10%
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	219.951	562.114	1.224.136	827.512	844.767	342.163	155,56%	662.022	117,77%	(396.624)	-32,40%	17.255	2,09%	624.816	284,07%
VI.	KITA VEIKLA															
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(6.340)	(3.116)	3.018	5.683	14.685	3.224	-50,85%	6.134	-196,85%	2.665	88,30%	9.002	158,40%	21.025	-331,62%
VIII.	IPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	213.611	558.998	1.227.154	833.195	859.452	345.387	161,69%	668.156	119,53%	(393.959)	-32,10%	26.257	3,15%	645.841	302,34%
IX.	PAGAUTĖ															
X.	NETEKIMAI															
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	213.611	558.998	1.227.154	833.195	859.452	345.387	161,69%	668.156	119,53%	(393.959)	-32,10%	26.257	3,15%	645.841	302,34%
XII.	PELNO MOKESTIS	33.833	110.273	221.991	166.639	171.890	76.440	225,93%	111.718	101,31%	(55.352)	-24,93%	5.251	3,15%	138.057	408,05%
XIV.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	179.778	448.725	1.005.163	666.556	687.562	268.947	149,60%	556.438	124,00%	(338.607)	-33,69%	21.006	3,15%	507.784	282,45%

4 priedas. UAB "Armita" pelno (nuostolio) ataskaitos struktūrinė analizė

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	Vertikali														
		2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010	2007/2006	2008/2007	2009/2008	2010/2009	2010/2006
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	3.456.900	3.818.446	4.745.434	5.202.014	5.507.748	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	2.903.169	2.892.927	3.104.920	3.965.138	4.188.666	83,98%	75,76%	65,43%	76,22%	76,05%	-8,22%	-10,33%	10,79%	-0,17%	-7,93%
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	553.731	925.519	1.640.514	1.236.876	1.319.082	16,02%	24,24%	34,57%	23,78%	23,95%	8,22%	10,33%	-10,79%	0,17%	7,93%
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS	333.780	363.405	416.378	409.364	474.315	9,66%	9,52%	8,77%	7,87%	8,61%	-0,14%	-0,74%	-0,90%	0,74%	-1,04%
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	219.951	562.114	1.224.136	827.512	844.767	6,36%	14,72%	25,80%	15,91%	15,34%	8,36%	11,08%	-9,89%	-0,57%	8,98%
VI.	KITA VEIKLA															
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(6.340)	(3.116)	3.018	5.683	14.685	-0,18%	-0,08%	0,06%	0,11%	0,27%	0,10%	0,15%	0,05%	0,16%	0,45%
VIII.	IPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	213.611	558.998	1.227.154	833.195	859.452	6,18%	14,64%	25,86%	16,02%	15,60%	8,46%	11,22%	-9,84%	-0,41%	9,43%
IX.	PAGAUTĖ															
X.	NETEKIMAI															
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIĖŠ APMOKĖSTINIMĄ	213.611	558.998	1.227.154	833.195	859.452	6,18%	14,64%	25,86%	16,02%	15,60%	8,46%	11,22%	-9,84%	-0,41%	9,43%
XII.	PELNO MOKESTIS	33.833	110.273	221.991	166.639	171.890	0,98%	2,89%	4,68%	3,20%	3,12%	1,91%	1,79%	-1,47%	-0,08%	2,14%
XIV.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	179.778	448.725	1.005.163	666.556	687.562	5,20%	11,75%	21,18%	12,81%	12,48%	6,55%	9,43%	-8,37%	-0,33%	7,28%

5 priedas. UAB "Armita" finansinių rodiklių lyginimas su šakos įmonių rodikliais

Lentelėje pateikti rodikliai naudojami įmonės santykiniais rodikliais palyginti su tos pačios šakos rodikliais.

Ridiklis 2010 m.	Variacinė eilutė						Kvartiliai		
	Q1	Q2	Q3						
Bendrasis pelningumas, %	5,59	17,18	18,55	22,62	23,95	51,44	17,52	20,58	23,62
Įprastines veiklos pelningumas, %	0,72	2,39	6,65	6,94	11,83	15,60	3,45	6,80	10,61
Grynasis pelningumas, %	0,62	1,70	4,13	6,84	9,86	12,48	2,30	5,48	9,10
Ilgalaikio turto pelningumas, %	0,54	3,83	5,96	46,08	56,90	94,48	4,36	26,02	54,20
Trumpalaikio turto pelningumas, %	1,16	4,32	9,95	22,94	26,82	34,08	5,72	16,45	25,85
Turto pelningumas, %	0,37	2,03	4,88	8,47	15,32	25,04	2,74	7,73	13,60
Veiklos rentabilumas, %	5,09	5,35	54,67	87,19	108,42	181,20	17,68	70,93	103,11
Nuosavo kapitalo grynasis pelningumas, %	0,63	2,75	20,69	25,29	28,37	1181,07	7,24	22,99	27,60
Administracinių išlaidų koeficientas, %	7,97	8,61	10,52	10,91	13,52	46,94	9,09	10,72	12,87
Prekių apyvartumo koeficientas, dienomis	9	34	41	44	64	90	35,37	42,24	58,87
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas, dienomis	23	27	28	51	71	126	27,22	39,24	66,14
Turto apyvartumas, kartais	0,60	0,71	1,20	1,55	2,01	2,05	0,83	1,78	2,04
Nuosavo kapitalo apyvartumas, kartais	1,03	1,62	2,27	2,57	5,01	172,74	1,79	3,79	13,25
Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas, dienomis	21	71	72	74	84	91	71,06	73,27	81,22
Bendrasis likvidumo koeficientas	1,11	1,66	2,03	2,17	2,61	6,26	1,75	2,39	5,35
Mokumo koeficientas	0,76	1,00	1,21	1,29	2,16	4,21	1,05	1,72	3,70
Finansinio pastovumo koeficientas	0,00	0,69	1,40	1,54	2,81	7,52	0,87	2,17	6,35
Įsiskolinimo koeficientas	0,12	0,26	0,39	0,42	0,59	1,00	0,30	0,50	0,89
Ilgalaikio įsiskolinimo koef., %	0,00	3,07	7,70	8,68	29,40	83,26	4,23	16,34	28,05
Trumpalaikio įsiskolinimo koef., %	11,73	12,20	16,33	23,17	30,76	51,37	13,24	24,08	29,32
Grynojo apyvartinio kapitalo koef.	0,02	0,20	0,24	0,34	0,36	0,62	0,21	0,35	0,55
Nuosavo kapitalo koncentracijos koef., %	0,41	40,93	58,40	60,56	73,76	88,27	45,29	59,48	70,46
Ilgalaikio turto ir pardavimo pajamų santykis, %	7,25	13,21	21,39	44,26	113,57	114,65	15,26	37,63	96,24
Ilgalaikio turto atsipirkimo laikas, metais	1,06	1,76	2,17	16,77	26,10	184,51	1,86	21,43	31,27
Fondo grąža	0,87	0,88	2,26	4,67	7,57	13,79	1,23	6,12	12,23
Trumpalaikio turto ir pardavimo pajamų santykis, %	25,49	36,63	39,30	41,48	42,97	53,20	37,30	40,39	42,59
Atsargų ir pardavimo pajamų santykis, %	2,59	9,21	11,14	12,00	17,50	24,60	9,69	14,75	22,82
Per vienerius metus gautinų sumų ir pardavimo pajamų santykis, %	6,25	7,41	7,59	13,91	19,52	34,52	7,46	16,72	30,77
Pinigų, trumpalaikių investicijų bei terminuotų indėlių ir pardavimo pajamų santykis (%)	8,45	8,99	9,47	10,81	17,04	18,05	9,11	13,93	17,80
Pinigų apyvartos ciklas, dienomis	-23	19	21	42	51	85	19,39	40,50	48,75

6 priedas. UAB "Armita" ekonominiai - statistiniai rodikliai 2006-2010 m.

Rodiklis		Metai					Pokytis, %
		2006	2007	2008	2009	2010	
Ūkinės veiklos rezultatas (pelnas)	Q	3.456.900	3.818.446	4.745.434	5.202.014	5.507.748	59,33
Darbuotojų skaičius	T	21	24	23	24	23	9,52
Pagrindinis kapitalas	PK	1.329.813	1.736.553	2.285.550	2.303.529	2.423.339	82,23
Apyvartinis kapitalas	AK	521.205	757.297	1.406.713	1.446.875	1.695.583	225,32
DU suma	F	533.708	635.558	829.606	833.148	844.889	58,31
Gamybos veiksniai	V	2.384.726	3.129.408	4.521.869	4.583.552	4.963.811	108,15

Rodiklis		Metai					Pokytis, %
		2006	2007	2008	2009	2010	
Darbo produktyvumas (w)	Q/T	164.614	159.102	206.323	216.751	239.467	45,47
Pagrindinio kapitalo grąža (h)	Q/PK	2,600	2,199	2,076	2,258	2,273	-12,57
Veiklos efektyvumo lygis (E)	Q/V	1,450	1,220	1,049	1,135	1,110	-23,46
Darbo imlumas (t)	T/Q	0,0000061	0,0000063	0,0000048	0,0000046	0,0000042	-31,26
Pagrindinio kapitalo imlumas (h)	PK/Q	0,385	0,455	0,482	0,443	0,440	14,38
Apyvartinio kapitalo imlumas (MA)	AK/Q	0,151	0,198	0,296	0,278	0,308	104,18

7 priedas. Investicinio projekto gamybinio finansinio plano rengimas

Jau veikianti UAB „Armita“ planuoja steigti naują padalinį, kuriame bus gaminami gelžbetoniniai konteineriai, elektros stulpai, gelžbetoniniai šulinio žiedai ir dangčiai. Bendrovėje dirbs aukštos kvalifikacijos suvirintojai, formuotojai, elektrikai, mechanikai, kranistai, šaltkalviai-remontininkai. Gaminų gamybai bus naudojamos vietinės pramonės medžiagos. Atsižvelginat į rinkoje nusistovėjusią padėtį ir paklausą, ateinančiais metais numatoma parduoti šias gaminių apimtis: gelžbetoninių konteinerių – 300 vnt.; elektros stulpų – 4000 vnt.; gelžbetoninių šulinio žiedų – 300 vnt.; šulinio dangčių – 150 vnt. Įmonė, norėdama užtikrinti nenutrūkstamą gamybos procesą, turi sukaupti naudojamos armatūros ir kitų medžiagų, nebaigtos gamybos, gatavos produkcijos atsargas. Numatoma, kad gatavos produkcijos atsargos sandėlyje bus 6 dienas, išskyrus žiedus ir dangčius, kurie bus 10 dienų. Bendrovės gamybinę struktūrą sudaro tokie pagrindiniai gamybos barai: armatūros ruošimo baras; betono pylimo į formas baras; gaminių kietinimo baras; gaminių išformavimo baras. Įmonė dirbs 5 dienas per savaitę, viena pamaina. Darbo dienų skaičius per metus 252 dienos. Įrengimams remontuoti numatoma skirti 6 proc. nominalaus darbo laiko fondo. Gamybos ciklo trukmė armatūros ruošimo ir betono pylimo į formas baruose trunka 1 dieną, gaminių kietinimo ir išformavimo baruose gamybos ciklas dar tęsis 2 dienas. Gaminių markiravimas, paruošimas realizacijai truks 1 dieną. Vėliau gatavi gaminiai bus sandėliuojami. Bendrovės užsibrėžtoms pardavimų apimtims įvykdyti reikalingi tokie įrenginiai:

- Armatūros ruošimo baras: dvi armatūros karpymo staklės, vienerios armatūros lenkimo staklės;
- Betono pylimo į formas baras: vibrostalas, du žiedų formavimo įrenginiai;
- Gaminių kietinimo baras: garo pečius su kameromis;
- Gaminių išformavimo baras: ožinis kranas.

Technologinės operacijos, laiko normos vienam gaminiui ar vienai operacijai atlikti, numatomas tarifinis atlygis pateiktas žemiau esančioje lentelėje.

1 lentelė

Eil. Nr.	Gaminio pavadinimas	Armatūros ruošimas		Betono pylimas į formas		Kietinimas		Išformavimas	
		Laiko norma (val.)	Tarifinis atlygis	Laiko norma (val.)	Tarifinis atlygis	Laiko norma (val.)	Tarifinis atlygis	Laiko norma (val.)	Tarifinis atlygis
1.	Konteineriai	4	7,5	1	6,5	16	6	1	7,2
2.	Stulpai	1	7	0,25	6,5	16	6	0,33	7,1
3.	Žiedai	0,5	7,4	0,16	6,5	16	6	0,16	7,3
4.	Dangčiai	0,5	7,5	0,16	6,5	16	6	0,16	7,3

1 lentelėje pateikiama laiko norma vienam gaminiui valandomis, o tarifinis atlygis už valandą. Numatoma, kad bendrovėje dirbs 19 pagrindinių darbuotojų. Armatūros ruošimo bare reikalingi 5 darbininkai, betono pylimo į formas bare – 6 darbininkai, gaminių kietinimui reikalingi 2 darbininkai, o išformavimui – 6 darbininkai. Gaminių markiravimo, paruošimo realizacijai darbus atlieka patys darbininkai, kurie ir išformuoja gaminius. Kadangi bendrovė jau veikia virš 18 metų, ir planuoja steigti naują padalinį, tai administracijos darbuotojai planuojami 2: gamybos vadovas ir techninis vadovas. Direktorius ir buhalterė bus tie patys, kaip ir jau veikiančiame padalinyje, tad jų papildomai samdyti nereikės. Planuojama, kad administracijos darbuotojų mėnesinis darbo užmokestis bus 2087 Lt. Planuojama, kad įmonėje vieno darbuotojo atostogų trukmė bus 21 darbo diena, o neatvykimai dėl ligos – 5 dienos. Dėl kitų įstatymais numatytų priežasčių vienas darbuotojas vidutiniškai neatvyks į darbą 2 d. Gaminių gamybai sunaudojamų medžiagų kiekis ir kainos pateiktos 2 lentelėje.

2 lentelė

Eil. Nr.	Gaminio pavadinimas	Medžiagos pavadinimas	Matavimo vnt.	Medžiagos poreikis	Vieneto kaina, Lt
1.	Konteineris	armatūra	kg	300	1,5
		betonas	m ³	2,2	230
		lietos detalės	kg	180	4
		tepalas	l	0,5	7
2.	Stulpas	armatūra	kg	50	2
		betonas	m ³	0,3	210
		tepalas	l	0,4	3
3.	Žiedas	armatūra	kg	5	1,5
		betonas	m ³	0,4	190
		tepalas	l	0,3	3
4.	Dangtis	armatūra	kg	50	2
		betonas	m ³	0,3	210
		tepalas	l	0,2	7

Ūkinėse sutartyse su tiekėjais numatyta, kad betonas bus tiekiamas kiekvieną rytą, o lietos detalės, armatūra ir tepalas bus tiekiami kas 30 dienų. Visų gelžbetoniniams gaminiams naudojamų medžiagų draustinės atsargos numatomos tokios, kad pakaktų 5 dienų tiekimų vėlavimui, išskyrus betoną, kuris bus tiekiamas kasdien. 3 lentelėje pateikiami duomenys apie įrengimus, darbo vietų užimamą plotą, variklių galingumus ir įrengimų kainą.

Eil. Nr.	Įrengimų (darbo vietų) pavadinimas	Vieno įrengimo (DV) užimamas plotas m ² be aptarnavimo zonos	Vieno įrengimo (DV) elektros variklių galingumas, KW	Vieno įrengimo arba vietos įrengimo kaina, Lt
1.	Armatūros karpymo staklės	40	8	40.000
2.	Armatūros lenkimo staklės	10	6	20.000
3.	Vibrostaļas	10	22	30.000
4.	Žiedų formavimo įrengimas	40	5	100.000
5.	Garų pečius	200	8	300.000
6.	Kranas	100	25	200.000

Papildoma įrengimų ar darbininkų aptarnavimo zona sudaro 60 proc. atitinkamo įrengimo ar darbo vietos užimamo ploto. Sandėlių plotas sudaro 50 proc. gamybinio ploto, praėjimams skiriama 20 proc. gamybinio ploto. Buitinėms patalpoms skiriama 20 m². Administracinės patalpas nutarta paskirstyti taip: gamybos ir techniniam vadovams skiriamas vienas 15 m² kabinetas. Elektros variklių galingumo koeficientas numatomas 0,8. Gamybinės ir administracinės patalpos bus įrengtos viename angare. Bus statomas angaras, kurio 1 m² kaina 1.200 litų. Išlaidoms komunalinėms paslaugoms per metus 50.000 Lt. Gaminiam bus sunaudojamos pagalbinės medžiagos: dažai, trafaretai, teptukai ir kt. Per mėnesį tokios pagalbinės medžiagos sudarys 1.000 litų. Taip pat bus įrengtos darbo priemonės ir baldai vadovams:

- Du kompiuteriai su programinėmis įrangomis, kurių kiekvieno vertė – 2.600 Lt;
- Daugiafunkcinis spausdinimo, kopijavimo, skenavimo, fakso įrenginys, kurio vertė – 1.800 Lt;
- Du gamybos ir techninio vadovų biuro baldų komplektai, kurių kiekvieno vertė – 3.600 Lt.

Likvidacinė turto vertė: įrengimų, baldų ir kitos biuro įrangos – 100 Lt, pastatų – 1.000 Lt. Nusidėvėjimo laikas: įrengimams – 5 metai, kompiuteriams, daugiafunkciniam įrenginiui ir programinei įrangai – 4 metai, baldų komplektams – 6 metai, pastatams – 25 metai. Nusidėvėjimas skaičiuojamas įrangai, kurios įsigijimo vertė yra ne mažesnė nei 1.000 Lt. Įrangos tarnavimo laikas – 12 metų. Bendrovė moka nekilnojamo turto mokestį, kuris yra 0,5 proc. Už teikiamą paramą Šiaulių Talkšos baidarių klubui bendrovė yra atleista nuo žemės mokesčio. Administracinės sąnaudos per metus sudarys 20.000 Lt. Netiesioginės gamybos išlaidas atskiriems gaminiams paskirstyti proporcingai tiesioginėms išlaidoms. Metinė gamybinė programa išdėstyta tolygiai per visus metus. Parduodamų gaminių kainoje savikaina sudarys: konteinerio - 40 proc.; stulpo - 60 proc.; žiedo - 50 proc.; dangčio - 50 proc.

Investicinio projekto gamybinis finansinis planas

1. Atskirų gaminių gamybos mastas vienetais per metus:

Rodikliai	Konteineriai	Stulpai	Žiedai	Dangčiai
1. Pardavimų apimtis, vnt.	300	4.000	300	150
2. Pragulėjimo sandėlyje trukmė, d.	6	6	10	10
3. Atsargos sandėlyje, vnt. (1.*2./252)	7	95	12	6
4. Gatava produkcija, vnt. (1.+3.)	307	4.095	312	156
5. Gamybos ciklo trukmė, d.	4	4	4	4
6. Nebaigta gamyba, vnt. (4.*5./252)	5	65	5	3
7. Gamybos mastas, vnt. (4.+6.)	312	4.160	317	159

2. Reikalingų įrengimų ir darbo vietų skaičius:

Gamybos baro pavadinimas	Reikalingas įrenginių skaičius	Pagrindinių darbininkų poreikis
Armatūros ruošimas	3	5
Betono pylimas į formas	3	6
Gaminių kietinimas	1	2
Gaminių išformavimas	1	6
Viso:	8	19

Įranga
2 armatūros karpymo staklės
1 armatūros lenkimo staklės
1 vibrostalas
2 žiedų formavimo įrengimai
1 garo pečius su kameromis
1 ožinis kranas

3. Pagalbinių darbininkų bei administracijos darbuotojų skaičius:

Kadangi gaminių markiravimo, paruošimo realizacijai darbus atlieka patys darbininkai, kurie ir išformuoja gaminius, t.y. pagrindiniai darbininkai, tai jiems pagalbinių nebereikia. Įmonėje dirbs 19 pagrindinių darbininkų viena pamaina, todėl reikės 19 darbo vietų. Administracijos darbuotojų reikės: 1 generalinis direktorius; 1 buhalterė; 1 gamybos vadovas; 1 techninis vadovas. Generalinis direktorius ir buhalterė naujai kuriamame padalinyje bus tie patys, kurie dirba veikiančioje įmonėje, tad jų papildomai samdyti nereikės (jiems nebus mokamas papildomas atlyginimas). Naujai samdomi bus tik vadovai.

4. Tiesiogiai priskiriamo darbininkų atlyginimo ir įmokų SODRAI, tenkančių vienam gaminiui ir visiems gaminiams apskaičiavimas:

Gamybos padalinio pavadinimas	Armatūros ruošimas (1)	Betono pylimas į formas (2)	Gaminių kietinimas (3)	Gaminių išformavimas (4)	Iš viso tiesiogiai priskiriamo DU vienam gaminiui (5)=(1+2+3+4)	Iš viso tiesiogiai priskiriamo DU visam gamybos mastui ((5)* gamybos mastas)	Įmokos SODRAI nuo tiesiogiai priskiriamo DU vienam gaminio vnt. ((5)*30,9 proc.)
Gaminio pavadinimas							
Konteineriai	30,00	6,50	96,00	7,20	139,70	43.589,00	43,28
Stulpai	7,00	1,63	96,00	2,34	106,97	445.013,00	33,14
Žiedai	3,70	1,04	96,00	1,17	101,91	32.290,00	31,57
Dangčiai	3,75	1,04	96,00	1,17	101,96	16.206,47	31,59
						Σ 537.098,28	

Darbo užmokesčio išlaidos pagrindiniams darbuotojams sudarys 537.098,28 Lt. Atostoginiai pagrindiniams darbuotojams – $537.098,28 / 11 = 48.827, 12$ Lt. Įmokos SODRAI nuo pagrindinių darbuotojų atostoginių – $48.827, 12 * 30, 9 \text{ proc.} = 15.126,64$ Lt.

5. Pagalbinių darbininkų ir administracijos darbo apmokėjimas bei įmokas socialiniam draudimui. Įmokos į garantinį fondą nuo viso darbo užmokesčio fondo:

Administracijos darbuotojams mokamas DU + atostoginiai per metus = $2.087 * 2 * 12 = 50.088$ Lt.
Įmokos SODRAI nuo administracijos darbuotojų per metus = $50.088 * 30,9 \text{ proc.} = 15.517, 3$ Lt.
Bendras darbo užmokesčio fondas = $537.098,28 + 48.827,12 + 50.088 = 636.013,39$ Lt. Įmokos į garantinį fondą = $636.013,39 * 0,001 = 636,01$ Lt.

6. Medžiagų poreikis ir išlaidos metinei gamybos programai vykdyti. Einamosios atsargos natūriniais vienetais ir Lt. Draustinės (apsaugos) medžiagų atsargos natūriniais vienetais ir Lt:

Medžiagos pavadinimas	Konteineriai		Stulpai		Žiedai		Dangčiai		Bendras medžiagų poreikis		Atsargos		Draustinės atsargos	
	Natūrinis vnt.	Vertinė išraiška (Lt)	Natūrinis vnt.	Vertinė išraiška (Lt)	Natūrinis vnt.	Vertinė išraiška (Lt)	Natūrinis vnt.	Vertinė išraiška (Lt)	Natūrinis vnt. Σ	Vertinė išraiška (Lt) Σ	Natūrinis vnt.	Vertinė išraiška (Lt)	Natūrinis vnt.	Vertinė išraiška
Armatūra (kg)	93.605,44	140.408,16	208.012,09	416.024,19	1.584,28	2.376,42	7.921,39	15.842,78	311.123,20	574.651,55	37.038,48	68.410,90	6.173,08	11.401,82
Betonas (m ³)	686,44	157.881,18	1.248,07	262.095,24	126,74	24.081,03	47,53	9.980,95	2.108,78	454.038,40	0,00	0,00	0,00	0,00
Lietos detalės (kg)	56.163,27	224.653,06	-	-	-	-	-	-	56.163,27	224.653,06	6.686,10	26.744,41	1.114,35	4.457,40
Tepalas (l)	156,01	1.092,06	1.664,10	4.992,29	95,06	285,17	31,69	221,80	1.946,85	6.591,32	231,77	784,68	38,63	130,78
Iš viso visam gamybos mastui		Σ 524.034,47		Σ 683.111,72		Σ 26.742,62		Σ 26.045,53		Σ 1.260.020,57		Σ 95.946,32		Σ 15.991,05
Iš viso vienam vienetai	1.679,50		164,20		84,40		164,40							

7. Gamybinių patalpų bei sandėlių plotas (m²). Reikalingas pastatų plotas buitiniams bei administracinėms reikmėms. Bendras pastatų plotas ir vertė. Reikalingas elektos energijos kiekis varikliams varyti:

Įrengimų (darbo vietų) pavadinimas	Vieno įrenginio užimamas plotas (m ²) (1)	Vieno įrenginio aptarnavimo zona (m ²) (60 proc.) (2)=(1)*0,6	Vieno įrenginio gamybinio ploto panaudojimo koeficientas (3)	Vieno įrenginio gamybinis plotas (4)=(1)+(2)/(3)	Įrenginių skaičius (5)	Visų įrenginių gamybinis plotas (6)=(4)*(5)	Vieno įrenginio variklių galingumas (kW) (7)	Visų įrenginių variklių galingumas (5)*(7)
armatūros karpymo staklės	40	24	0,8	80	2	160	8	16
armatūros lenkimo staklės	10	6	0,8	20	1	20	6	6
vibrostaļas	10	6	0,8	20	1	20	22	22
žiedų formavimo įrengimai	40	24	0,8	80	2	160	5	10
garo pečius	200	120	0,8	400	1	400	8	8
kranas	100	60	0,8	200	1	200	25	25
					Iš viso:	960		87

Gamybinės patalpos - 960 m²; sandėliams - 960 * 0,5 = 480 m²; buitiniams, administracinėms patalpoms – 15 m² + 20 m² = 35 m². Bendras plotas: 960 m² + 480 m² + 35 m² = 1.475 m². Angaro vertė: 1.475 m² * 1.200 Lt = 1.770.000 Lt. Iš viso elektros sunaudota: 87 * 1.895 * 0,8 = 131.894,78 kW/h. Išlaidos už sunaudotą elektrą: 44.844,23 Lt (Vieno įrenginio naudingas darbo laiko fondas: 8*0,94*252=1.895).

8. Gamybinės paskirties įrengimų ir pastatų metinės nusidėvėjimo sąnaudos, apskaičiuotos naudojant tiesiogiai proporcingą ilgalaikio turto nusidėvėjimo metodą.

IMT pavadinimas	IMT pradinė vertė, Lt	IMT likvidacinė vertė, Lt	IMT nusidėvėjimo laikas	Metinė IMT nusidėvėjimo vertė, Lt	IMT vienetų skaičius	Bendras nusidėvėjimas, Lt
armatūros karpymo staklės	40.000,00	100,00	5	7.980,00	2	15.960,00
armatūros lenkimo staklės	20.000,00	100,00	5	3.980,00	1	3.980,00
vibrostaļas	30.000,00	100,00	5	5.980,00	1	5.980,00
žiedų formavimo įrengimai	100.000,00	100,00	5	19.980,00	2	39.960,00
garo pečius	300.000,00	100,00	5	59.980,00	1	59.980,00
kranas	200.000,00	100,00	5	39.980,00	1	39.980,00
						165.840,00
Kompiuteris ir programinė įranga	2.600,00	100,00	4	625,00	2	1.250,00

daugiafunkcinis spausdinimo, kopijavimo, skenavimo, fakso įrenginys	1.800,00	100,00	4	425,00	1	425,00
Gamybos ir techninio vadovų biuro baldų komplektas	3.600,00	100,00	6	583,00	2	1.167,00
						2.842,00
Iš viso:						168.681,67
Angaras	1.770.000,00	1.000,00	25	70.760,00	1	70.760,00

Pastato nusidėvėjimo paskirstymas:

	m ²	Dalis	Sąnaudos	
Gamybinės patalpos	1440	0,9763	69.080,90	Netiesioginės sąnaudos
Administracinės patalpos	35	0,0237	1.679,10	Veiklos sąnaudos

9. Tiesioginės, netiesioginės gamybos išlaidos ir veiklos sąnaudos:

Gaminio pavadinimas	Tiesioginių išlaidų struktūra			Iš viso tiesioginių išlaidų vienam vienetui, Lt	Iš viso tiesioginių išlaidų visam gamybos mastui, Lt
	Medžiagos (1)	Pagrindinių darbuotojų DU (2)	Įmokos SODRAI nuo pagrindinių darbuotojų DU (3)	(1)+(2)+(3)=(4)	((4)*gamybos mastas)
Konteineriai	1.679,50	139,70	43,28	1.862,48	581.127,25
Stulpai	164,20	106,97	33,14	304,31	1.265.989,40
Žiedai	84,40	101,91	31,57	217,88	69.036,20
Dangčiai	164,40	101,96	31,59	297,94	47.359,00
Iš viso:					1.963.511,89

Netiesioginių išlaidų elementas	Suma, Lt
Išlaidos pagalbinėms medžiagoms	12.000,00
Gamybinių įrengimų nusidėvėjimas	165.840,00
Gamybinių patalpų nusidėvėjimas	69.080,90
Elektros energijos sąnaudos	44.844,23
Pagrindinių darbuotojų atostoginiai	48.827,12
Įmokos SODRAI nuo pagrindinių darbuotojų atostoginių	15.126,64
Iš viso:	355.718,93

Veiklos sąnaudų elementas	Suma, Lt
Administracijos darbuotojų DU	50.088,00
Įmokos SODRAI nuo administracijos darbuotojų DU	15.517,26
Įmokos į garantinį fondą	636,01
Administracinių patalpų nusidėvėjimas	1.679,10
Administracinės sąnaudos	20.000,00
Išlaidos komunalinėms paslaugoms	50.000,00
Nekilnojamo turto mokestis (0,5%)	8.850,00
Biuro įrangos nusidėvėjimas	2.842,00
Iš viso:	149.612,00

10. Pilnos gamybinės gaminių savikainos ir kainos apskaičiavimas:

Netiesioginių išlaidų koeficientas $k = \text{netiesioginės išlaidos} / \text{tiesioginės išlaidos} = 355.718,93 / 1.963.511,89 = 0,181164$.

Gamybinė savikaina = 1vnt. tiesioginės sąnaudos * (1 + netiesioginių išlaidų koeficientas)

1 konteinerio gamybinė savikaina = $1.862,48 * 1,181164 = 2.199,89$ Lt;

1 stulpo gamybinė savikaina = $304,31 * 1,181164 = 359,44$ Lt;

1 žiedo gamybinė savikaina = $217,88 * 1,181164 = 257,35$ Lt;

1 dangčio gamybinė savikaina = $297,95 * 1,181164 = 351,92$ Lt.

Parduodamų gaminių kainoje savikaina sudarys: konteinerio 40 proc.; stulpo 60 proc.; žiedo 50 proc; dangčio 50 proc. Tuomet nustatomos tokios *gaminių kainos*: konteinerio – 5.499,74 Lt; stulpo – 599,10 Lt; žiedo – 514,70 Lt; dangčio – 703,84 Lt.

11. Sudaryta pelno (nuostolio) ataskaita:

Pelno (nuostolio) ataskaita	
<i>Straipsnis</i>	<i>Suma, Lt</i>
1) pardavimų pajamos	$5.499,74*300+599,10*4.000+514,70*300+703,84*150= 4.306.149,94$
2) pardavimų savikaina	$2.199,89*300+ 359,44*4.000+257,35*300+351,92*150= 2.227.707,09$
3) bendrasis pelnas	$2.078.442,85 ((1)-(2))$
4) veiklos sąnaudos	149.612,00
5) veiklos pelnas	$1.928.831,00 ((3)-(4))$
6) pelno mokestis	$289.324,63 ((5)* 0,15)$
7) grynas pelnas	$1.639.506,00 ((5)-(6))$

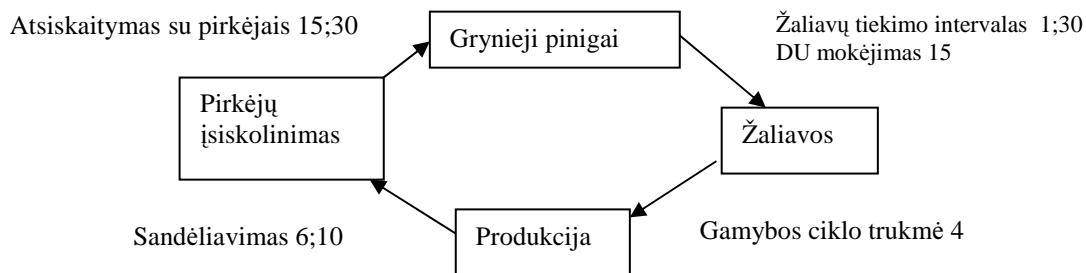
12. Pagrindinio ir apyvartinio kapitalo poreikio apskaičiavimas:

Pagrindinio kapitalo poreikis:

Pagrindinio kapitalo poreikis, Lt	
Išlaidos pastato įsigijimui	1.770.000,00
Išlaidos įrangos įsigijimui	830.000,00
Išlaidos draustinėms atsargoms	15.991,05
Išlaidos įmonės steigimui	0,00
Išlaidos biuro įrangai	14.200,00
VISO pagrindinis kapitalas:	2.630.191,05

Apyvartinio kapitalo poreikis:

1) Įvertinamas grynujų pinigų apyvartojimo ciklas:

Įmonės taikoma atsiskaitymo politika:

- Atsiskaičius per 15 dienų taikoma nuolaida;

- Atsiskaičius per daugiau nei 30 dienų mokami delspinigiai.

2) Pasirenkama apyvartinio kapitalo formavimo strategija:

Konservatyvioji – 74 dienos;

Agresyvioji – 26 dienos;

Nuosaikioji – 50 dienų.

Pasirenkamas paskutinis variantas (nuosaikioji strategija).

3) Įvertinama metinė išlaidų suma:

$$1.963.511,89+355.718,93+149.612,00-(168.681,67+70.760,00)=2.229.401,15 \text{ Lt.}$$

4) Žinant metinę išlaidų sumą nustatomas lėšų poreikis pagal nuosaikioją strategiją:

$$2.229.401,15/252*50= 442.341,50 \text{ Lt.}$$

5) Randamas bendras kapitalo poreikis:

$$2.630.191,05 +442.341,50= 3.072.532,55 \text{ Lt.}$$

13. Finansinio svorto įtaka nuosavo kapitalo pelningumui:

- Jei visa veikla būtų finansuojama nuosavomis lėšomis, tai jų reikėtų 3.072.532,55 Lt.

$$\text{Grynasis pelningumas}=\text{GP/PP}=1.639.506,00/4.306.149,94=0,381=38,1 \text{ proc.}$$

$$\text{Nuosavo kapitalo pelningumas}=\text{GP/SVN}=1.639.506,00/3.072.532,55=0,534=53,4 \text{ proc.}$$

- Jeigu projekte būtų naudojamos ir skolintos lėšos, tai būtų:

➤ Imama paskola pastatui įsigyti – 1.770.000 lt. Paskola imama 10 metų, su 8 proc. metinėmis palūkanomis. Paskolos komisiniai sudaro 2.000 Lt. Paskola bus gražinama ligininiu būdu kas ketvirtį.

➤ Likusi pagrindinio kapitalo dalis finansuojama iš nepaskirstyto pelno.

➤ Apyvartinis kapitalas finansuojamas didinant įstatinį kapitalą. Pirmais metais dividendų numatoma mokėti 5 procentus nuo akcijos vertės, vėliau kasmet didinti 3 procentais. Įstatinio kapitalo formalumų sutvarkymas 2.000 litų.

Paskolos gražinimo grafikas:

Ketvirčiai	Nepadengta paskolos suma, Lt	Palūkanos, Lt
1	1.770.000,00	35.400,00
2	1.725.750,00	34.515,00
3	1.681.500,00	33.630,00
4	1.637.250,00	32.745,00
Viso:		136.290,00

Kas ketvirtį gražinama: $1.770.000,00/10/4= 44.250,00 \text{ Lt.}$

Viso sumokėta (pirmi metai): $136.290,00 + 4*44.250,00+2.000,00=315.290,00 \text{ Lt.}$

Perskaičiuojama pelno (nuostolio) ataskaita:

Pelno (nuostolio) ataskaita	
Straipsnis	Suma, Lt
1) pardavimų pajamos	4.306.149,94
2) pardavimų savikaina	2.227.707,09
3) bendrasis pelnas	2.078.442,85
4) veiklos sąnaudos	149.612,00
5) veiklos pelnas	1.928.831,00
6) finansine ir investicine veikla	138.290,00
7) pelnas prieš apmokestinimą	1.790.541,00
8) pelno mokestis	268.581,13
9) grynasis pelnas	1.521.960,00

Padidėjus išlaidoms, pasikeičia apyvartinio kapitalo poreikis:

Išlaidų suma: $2.229.401,15 + 315.290,00 = 2.544.691,15$ Lt;

Lėšų poreikis: $2.544.691,15 / 252 * 50 = 504.899,04$ Lt.

Sudaroma kapitalo struktūros lentelė:

Apyvartinis kapitalas	504.899,04 Lt	Įstatinio kapitalo didinimas	1.365.090,09 Lt	3.135.090,09 Lt	Bendrasis kapitalas
Pagrindinis kapitalas	860.191,05 Lt	Nepaskirstytas pelnas			
	1.770.000,00 Lt	Paskola	1.770.000,00 Lt		

Perskaičiuojamas grynasis ir nuosavo kapitalo pelningumai:

$GPP = GP/PP = 1.521.960,00 / 4.306.149,94 = 35,34$ proc.

$NKP = GP/SVN = 1.521.960,00 / 1.365.090,09 = 111,49$ proc.

Dalį veiklos apsimoka finansuoti skolintomis lėšomis, nes nuosavo kapitalo pelningumas padidėja nuo 53,4 proc. iki 111,5 proc.

8 priedas. Investicinio projekto pinigų srautų ataskaita

Laikotarpis	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Pasikeitimo tempas
Investicijos														
<i>1. paskola</i>														
a) paskolos dengimas		177.000,00	177.000,00	177.000,00	177.000,00	177.000,00	177.000,00	177.000,00	177.000,00	177.000,00	177.000,00			
b) palūkanos		136.290,00	122.130,00	107.970,00	93.810,00	79.650,00	65.490,00	51.330,00	37.170,00	23.010,00	8.850,00			
c) komisinis mokestis	2.000,00													
<i>2. nepaskirstytas pelnas</i>	860.191,05													
<i>3. įstatinio kapitalo didinimas/akcijų emisija</i>														
a) akcijų išpirkimas													504.899,04	
b) dividendai		25.244,95	26.002,30	26.782,37	27.585,84	28.413,42	29.265,82	30.143,79	31.048,11	31.979,55	32.938,94	33.927,10	34.944,92	1,03
c) komisinis mokestis	2.000,00													
Investicijos (I) <i>(1.a)+1.b)+1.c)+2.+3.a)+3.b)+3.c))</i>	864.191,05	338.534,95	325.132,30	311.752,37	298.395,84	285.063,42	271.755,80	258.473,80	245.218,10	231.989,50	218.788,90	33.927,10	539.843,96	
su finansavimo šaltinių išsigijimu susijusios išlaidos (FC)	4.000,00	136.290,00	122.130,00	107.970,00	93.810,00	79.650,00	65.490,00	51.330,00	37.170,00	23.010,00	8.850,00	0,00	0,00	
Pajamos:														
Maksimali pardavimų apimtis dirbant viena pamaina:														
konteineriai		300,00	300,00	300,00	300,00	300,00	270,00	243,00	218,70	196,83	177,15	159,43	143,49	0,9
stulpai		4.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	3.600,00	3.240,00	2.916,00	2.624,40	2.361,96	2.125,76	1.913,19	
žiedai		300,00	300,00	300,00	300,00	300,00	270,00	243,00	218,70	196,83	177,15	159,43	143,49	
đangčiai		150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	135,00	121,50	109,35	98,42	88,57	79,72	71,74	
gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnis		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Realii pardavimų apimtis: (max pardavimų apimtis*gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnis)														
konteineriai		300,00	300,00	300,00	300,00	300,00	270,00	243,00	218,70	196,83	177,15	159,43	143,49	
stulpai		4.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00	3.600,00	3.240,00	2.916,00	2.624,40	2.361,96	2.125,76	1.913,19	
žiedai		300,00	300,00	300,00	300,00	300,00	270,00	243,00	218,70	196,83	177,15	159,43	143,49	
đangčiai		150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	135,00	121,50	109,35	98,42	88,57	79,72	71,74	
Kaina:														
konteineriai		5.499,74	5.609,73	5.721,93	5.836,36	5.953,09	6.072,15	6.193,60	6.317,47	6.443,82	6.572,69	6.704,15	6.838,23	1,02
stulpai		599,06	611,04	623,26	635,73	648,44	661,41	674,64	688,13	701,89	715,93	730,25	744,86	
žiedai		514,70	525,00	535,50	546,21	557,13	568,27	579,64	591,23	603,06	615,12	627,42	639,97	
đangčiai		703,84	717,92	732,28	746,92	761,86	777,10	792,64	808,49	824,66	841,16	857,98	875,14	
<i>pajamos iš produkcijos realizavimo: (Σrealii pardav.apimtis*kaina)</i>	0,00	4.306.149,94	4.392.272,94	4.480.118,40	4.569.720,77	4.661.115,20	4.278.904,00	3.928.034,00	3.605.935,00	3.310.248,00	3.038.808,00	2.789.626,00	2.560.876,30	
<i>pajamos iš IMT pardavimo</i>													920.880,00	
Pajamos (R) (pajamos iš produkcijos realizavimo+pajamos iš IMT pardavimo)	0,00	4.306.149,94	4.392.272,94	4.480.118,40	4.569.720,77	4.661.115,20	4.278.904,00	3.928.034,00	3.605.935,00	3.310.248,00	3.038.808,00	2.789.626,00	3.481.756,30	
Sąnaudos:														
Kintamosios														

vienam vienetui (tiesioginės) :														
konteineriai		1.862,48	1.918,35	1.975,90	2.035,18	2.096,24	2.159,12	2.223,90	2.290,61	2.359,33	2.430,11	2.503,02	2.578,11	1,03
stulpai		304,31	313,44	322,84	332,52	342,50	352,77	363,36	374,26	385,49	397,05	408,96	421,23	
žiedai		217,88	224,42	231,15	238,08	245,22	252,58	260,16	267,96	276,00	284,28	292,81	301,60	
daugčiai		297,94	306,88	316,09	325,57	335,34	345,40	355,76	366,43	377,43	388,75	400,41	412,42	
Iš viso tiesioginės sąnaudos: (Σreali pardavimų apimtis* sąnaudos 1 vnt.)	0,00	1.886.025,88	1.942.606,66	2.000.884,86	2.060.911,40	2.122.738,70	1.967.779,00	1.824.131,00	1.690.969,00	1.567.529,00	1.453.099,00	1.347.023,00	1.248.690,20	
netiesioginės, neįvertinus gamybos masto		120.797,98	124.421,92	128.154,58	131.999,22	135.959,19	140.038,00	144.239,10	148.566,30	153.023,30	157.614,00	162.342,40	167.212,66	1,03
netiesioginės, įvertinus gamybos (netiesioginės, neįvertinus gamybos masto* gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnis)masta	0,00	120.797,98	124.421,92	128.154,58	131.999,22	135.959,19	140.038,00	144.239,10	148.566,30	153.023,30	157.614,00	162.342,40	167.212,66	
pastovios veiklos (minus nusidėvėjimas)		145.091,00	149.444,01	153.927,33	158.545,16	163.301,51	168.200,60	173.246,60	178.444,00	183.797,30	189.311,20	194.990,50	200.840,26	1,03
Sąnaudos (C) (iš viso tiesioginės sąn.+netiesioginės, įvertinus gamybos masta+pastovios veiklos)	0,00	2.151.915,14	2.216.472,59	2.282.966,77	2.351.455,78	2.421.999,40	2.276.017,00	2.141.617,00	2.017.980,00	1.904.349,00	1.800.024,00	1.704.356,00	1.616.743,10	
Pelnas (R-C) be nusidėvėjimo, be palūkanų	0,00	2.154.234,80	2.175.800,34	2.197.151,63	2.218.264,99	2.239.115,70	2.002.886,00	1.786.417,00	1.587.955,00	1.405.899,00	1.238.784,00	1.085.270,00	1.865.013,20	
Nusidėvėjimas:														
gamybinė įranga		165.840,00	165.840,00	165.840,00	165.840,00	165.840,00								
kompiuteriai		1.675,00	1.675,00	1.675,00	1.675,00									
administraciniai baldai		1.167,00	1.167,00	1.167,00	1.167,00	1.167,00	1.167,00							
pastatas		70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	
D nusidėvėjimas bendras (gamybinė įranga+kompiuteriai+administraciniai baldai+pastatas)		239.441,67	239.441,67	239.441,67	239.441,67	237.766,67	71.926,67	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	70.760,00	
Apmokestinamasis pelnas (R-C-D-FC)	-4.000,00	1.774.503,13	1.814.228,68	1.849.739,96	1.885.013,32	1.921.699,10	1.865.470,00	1.664.327,00	1.480.025,00	1.312.129,00	1.159.174,00	1.014.510,00	1.794.253,20	
pelno mokesčiai	0,00	266.175,47	272.134,30	277.460,99	282.752,00	288.254,86	279.820,50	249.649,00	222.003,80	196.819,40	173.876,00	152.176,50	269.137,99	
Grynieji pinigų sravimai NCF (pelnas-pelno mokesčiai-investicijos iš viso)	-864.191,05	1.549.524,38	1.578.533,74	1.607.938,26	1.637.117,15	1.665.797,50	1.451.310,00	1.278.294,00	1.120.733,00	977.090,10	846.118,70	899.166,30	1.056.031,30	

9 priedas. Investicinio projekto efektyvumo rodiklių apskaičiavimas

Parengus investicinį projektą naujo įmonės padalinio steigimui, skaičiuojami pagrindiniai investicinio projekto efektyvumo rodikliai. Grynajai dabartinei vertei rasti reikia apskaičiuoti diskonto normą. Diskonto norma skaičiuojama tokia veiksmų seka:

1) Randamas padidėjimas:

$$\Delta i = 2.000 / 1.770.000 / 10 * 100 = 0,0112994;$$

2) Apskaičiuojama finansavimo šaltinio kaina:

$$P_{f\%} = (0,08 + 0,0112994 / 100) * (1 - 0,15) = 0,068096045 = 6,81;$$

$$1.770.000 * (1 + 0,068096045) = 1.890.530 \text{ Lt.}$$

3) Randamas vidutinis nuosavo kapitalo pelningumas:

$$NKP = (1.005.163,00 / 2.254.206,00 + 666.556,00 / 2.303.529,00 + 687.562,00 / 2.423.339,00) / 3 = 0,339665;$$

4) Apskaičiuojama akcijų emisijos kaina:

$$((504.899,04 * 0,05) / 504.899,04 (1 - 2.000 / 504.899,04)) + 0,03 = 0,080198847 = 8,02;$$

Finansavimo šaltiniai:

Įstatinio kapitalo didinimas = 504.899,04 Lt (0,16 dalis bendrajame kapitale);

Nepaskirstytas pelnas = 860.191,05 Lt (0,27 dalis bendrajame kapitale);

Paskola = 1.770.000 Lt (0,56 dalis bendrajame kapitale).

5) Apskaičiuojami vidutiniai svertiniai kapitalo kaštai:

$$WACC = 0,16 * 8,02 + 0,27 * 33,97 + 0,56 * 6,81 = 14,46 \%;$$

6) Apskaičiuojama diskonto norma, jei prognozuojama infliacija 6 %. (Daroma prielaida, kad infliacija projekto metu bus 6%):

$$k = 0,06 + 14,46 = 20,46 \%.$$

Apskaičiavus diskonto normą, kuri yra 20,46 %, galima skaičiuoti investicinio projekto efektyvumo rodiklius:

$$\text{Grynoji dabartinė vertė } NPV = \sum (\text{grynieji pinigų srautai} / (1+k)^n) = -864.191,05 / (1 + 0,2046)^0 + 1.549.524,38 / (1 + 0,2046)^1 + \dots + 1.056.031,30 / (1 + 0,2046)^{12} = 5.483.843,49 \text{ Lt.}$$

Gauta grynoji dabartinė vertė yra teigiama ($NPV > 0$), tad šį projektą diegti rekomenduojama.

Vidinė grąžos norma $IRR = 181 \%;$

Modifikuota vidinė grąžos norma $MIRR = 42 \%.$

Atsipirkimo laikas:

Norint rasti atsipirkimo laiką, reikia apskaičiuoti grynujų pinigų srauto dabartinę vertę:

0 laikotarpio = -864.191,05 Lt;

1 laikotarpio = 1.286.385,44 Lt (dabartinė vertė teigiama, todėl toliaus skaičiuoti nebereikia).

Tuomet randami akumuliuoti grynujų pinigų srautai:

$-864.191,05 + 1.286.385,44 = 422.194,39$ Lt.

Atsipirkimo laikas = $1 - (422.194,39 / 1.286.385,44) = 0,672$ m.

Projektas atsipirks per 8 mėnesius.

Pelningumo indeksas:

Norint apskaičiuoti pelningumo indeksą, reikia rasti investicijų dabartinę vertę:

Investicijų dabartinė vertė = $\sum(\text{investicijos}/(1+k)^n) = 864.191,05/(1+0,2046)^0 + \dots + 539.843,96/(1+0,2046)^{12} = 2.156.083,95$ Lt.

Pelningumas = NPV/investicijų dabartinė vertė = $5483843,49/2156083,95 = 2,54$.

Per metus: $2,54/12 = 0,21$.

Apskaičiuotas pelningumas parodo, jog įmonės vienas investuotas litas uždirbs 2,54 Lt.

Pelningumas yra didesnis už 1, kas įrodo, jog investicijos yra rentabilios.

10 priedas. Investicinio projekto rizikos vertinimas

Įvertinamas įmonės rezultato (grynujų pinigų srautų) kintamumas pasikeitus įvairiems investicinio projekto parametrams.

Mažinimo procentas	NPV, atitinkamu procentu sumažinus visų gaminių kainas	NPV, atitinkamu procentu sumažinus gamybinių pajėgumų panaudojimo laipsnį	NPV, atitinkamu procentu sumažinus realią pardavimų apimtį
0%	5.483.843,49	5.483.843,49	5.483.843,49
-10%	3.938.284,30	4.686.320,97	4.636.486,66
-20%	2.392.725,12	3.888.798,45	3.789.129,83
-30%	847.165,93	3.091.275,93	2.941.773,00
-40%	-699.278,89	2.293.753,41	2.094.416,17
-50%		1.496.230,90	1.247.059,34
-60%		698.708,38	399.702,52
-70%		-98.814,14	-447.654,31
-80%			
-90%			
-100%			

Mažinimo procentas	NPV sumažinus konteinerio kainą	NPV sumažinus stulpo kainą	NPV sumažinus žiedo kainą	NPV sumažinus dangčio kainą
0%	5.483.843,49	5.483.843,49	5.483.843,49	5.483.843,49
-20%	4.299.467,52	3.763.729,76	5.373.001,65	5.408.056,67
-40%	3.115.091,54	2.043.616,02	5.262.159,80	5.332.269,85
-60%	1.930.715,56	323.502,29	5.151.317,95	5.256.483,03
-80%	746.339,59	-1.473.620,50	5.040.476,11	5.180.696,21
-90%	154.151,60	-2.485.452,11	4.985.055,19	5.142.802,80
-100%	-438.252,50	-3.497.283,72	4.929.634,26	5.104.909,39